

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ SEKTÖRÜNDE

YAŞANAN SORUNLARIN ARAŞTIRILARAK ALINMASI

GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA

KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONUNUN

(10/5, 6, 8, 22, 58)

VAN ÇALIŞMA ZİYARETİ TOPLANTISI

TUTANAKLARI

29 Aralık 2023 Cuma

- Van Edremit Balıkçı Barınağı Yerinde İnceleme
- Van İl Tarım ve Orman Müdürlüğü-İstişare Toplantısı

29 Aralık 2023 Cuma

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 13.00

BAŞKAN: İsmail Emrah KARAYEL (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ: Nazım ELMAS (Giresun)

SÖZCÜ: Barış KARADENİZ (Sinop)

KÂTİP: Hilmi DURGUN (Antalya)

—●—
(Van/Edremit Balıkçı Barınağı)
—●—

İMEAK DENİZ TİCARET ODASI VAN TEMSİLCİSİ NEVZAT AYDIN – Değerli misafirlerimiz, hepiniz hoş geldiniz, Van’ımıza şeref verdiniz.

İMEAK; İstanbul, Marmara, Ege, Akdeniz, Karadeniz... Ana şubemiz İstanbul’da, kıyı kentlerde gördüğünüz bütün şube ve odalar İstanbul’a bağlı, biz de burada onun temsilcisiyiz.

Şimdi, şu gördüğünüz, vekilimin tarif ettiği tekne Van’da imal edilmiş bir teknedir. Van’ımızda yaklaşık 6 tane tersanemiz var, 24 metre boyunda, 8 metre eninde ve aşağıda olan yani 4 metre, 5 metre, 8 metre derinliğe göre, isteğe göre, bütün tekneler burada imal edilip il dışına gönderilmektedir. Biz buradaki dezavantajı avantaja çevirdik, yıllık yaklaşık 20 tane tekneyi il dışına satıyoruz. “Nakliyenin, yakıtın bu kadar pahalı olmasına rağmen bunu nasıl başarıyorsunuz?” dersiniz, biz burada küçük Çin gibiyiz, işçilikte çok ucuzuz. Yani şu teknenin işçiliği Tuzla’da 13 milyon, 14 milyona yapılırken biz burada maliyetleri sadece 3 milyon, 4 milyon bandına indiriyoruz, lowbed tırlarla da bunu isteyen herkese ruhsatları alınmak kaydıyla, her şeyi buradan gönderiyoruz. 12 metreyi aşan teknelerin hepsinde gemi inşa mühendisliğinde İstanbul’a bağlıyız, oradan sürveyler, kontrolörler gelir buraya, biz bütün tekneleri standartlara, projeye uygun olarak yapar batıya veya burada kullanmak isteyenlere gönderebiliriz. Size de tavsiyem, eğer istediğiniz bir yat modeli türü varsa bizden bir fiyat almanızı size öneririm, aradaki farkı rahatlıkla göreceksiniz.

Bununla beraber, bizim burada 4 tane kooperatifimiz var, bunlar yolcu taşımacılığı yapmaktadır. Yolcu taşımacılığında da yine bütün standartlar, sigortalar, güvenlik önlemleri, tüpler falan hepsi yıllık elverişlilik belgeleri Liman Başkanlığında alınmak kaydıyla işlemler, her şey gayet resmiyete uygun yürütülmektedir.

Bununla beraber, Tatvan ilçemizde Feribot Müdürlüğü var. Türkiye’nin en büyük -yani bunu araştırabiliriz- 2 tane vagon, yaklaşık 40 vagonluk taşıma kapasitesi olan feribotlar motorlarıyla beraber, her şey Türk malı, ilk defa bu Van’da hayata geçirildi. Şu anda da feribotlar İran’dan gelen hem yolcu taşımacılığı hem araç taşımacılığını hem de vagon, yük taşımacılığını yapmaktadır.

Onunla beraber, bizim burada işte balıkçılıkla ilgili bir sektörümüz var. Maalesef, sadece 1 tür balığımız var. Yaklaşık on-on iki yıldır alınan önlemlerle bu türün yok olmasının önüne geçilmiştir; yasaklarla, ağların şekilleriyle, her şeyiyle birlikte onun önlemi de alınmıştır. Bizim buradaki problemimiz, sadece balıkçılar açısından en büyük problem şu: Tutulan balıkların çok maddi bir değeri yok yani biz dış pazara açılmadık, onun için tabii, sizin burada olmanızla beraber belki bu soruna da bir çözüm üreteceğiz. Yakıtlar pahalalanıyor, her şey pahalalanıyor ama maalesef bizim yakaladığımız balığın şu an tekmeden toptancıya satış fiyatı 15 TL. 15 TL olunca balık sektörünün gelişmesinde de çok şansımız olmuyor. Şimdi, bu sektörle uğraşan kardeşlerimiz, arkadaşlarımız yazın inşaat işinde,

işte kışın da bu işi yaparak bu sektörü ayakta tutmaya çalışıyor; sadece bu işe endeksli çalışan balıkçı sayımız az. O yüzden diyoruz ki: Eğer bu arkadaşlar da bu işi bırakırlarsa maalesef bu sektör burada yok olmaya mahkumdur.

NAZIM ELMAS (Giresun) – İşleme tesisi var mı?

İMEAK DENİZ TİCARET ODASI VAN TEMSİLCİSİ NEVZAT AYDIN – Maalesef, işte işleme tesisimiz yok, zaten en büyük problem o, onları yaparsak büyük bir başarı sağlarız.

Bununla birlikte, bilgi olsun diye söylüyorum size, burada Jandarma, Deniz Polisi, Sahil Güvenlik, Liman Başkanlığı, Denizcilik Lisesi, Denizcilik Fakültesi mevcuttur. Yani biz burada Denizcilik Lisesinden şu ana kadar yaklaşık 400 küsur mezun verdik; bunların 200’ü şu an uluslararası gemilerde çalışmaya başlamıştır. İşte bu Deniz Ticaret Odasının artısı zaten burada başlıyor. Buradan mezun olan kardeşlerimizi alıyoruz, oradaki gemilerde staj yaptırma, işe başlatma, uluslararası gemilerde çalışma şansları oluyor. Bunu da bir dipnot olarak size belirtiyim: Teknede yani büyük gemilerde, kuru yük gemilerinde ayağını gemiye attığı andan itibaren 1.500 dolardan itibaren maaş başlar yani inanın üniversite mezunundan daha çok para kazanıyorlar, dünyayı gezme şansları oluyor. Biz burada da şunu söylüyoruz: Eğer 20 yaşında bir kardeşimiz gemiye çıkarsa, 28 yaşında gayet rahat bir şekilde emekli olabilir, emekli edebilir kendisini çünkü ona göre bir birikimi oluyor. Bununla beraber, istediği zaman da evinde oturuyor, yük gemilerine altı ayda bir de çıkma şansı oluyor, böyle güzel bir sektörden bahsediyoruz.

Şimdi, bir dipnot daha belirtmek istiyorum.

KAYHAN TÜRKMENÖĞLU (Van) – Biraz daha bu su ürünlerini şey yapsanız.

İMEAK DENİZ TİCARET ODASI VAN TEMSİLCİSİ NEVZAT AYDIN – Tabii, su ürünlerini Muhammet Bey’e bırakacağız.

Şimdi, burada bizim Denizcilik Fakültemiz var, yaklaşık yedi yıl önce fakülte açılmış. Yalnız, öğretim görevlisi bulamadığımızdan dolayı, eksikliğinden dolayı Karadeniz Teknik Üniversitesine gönderiyoruz öğrencilerimizi. Yani düşünün, bu sektör öyle bir sektör ki siz öğretim görevlisi kadrosu açtığınız hâlde hiçbir gemi inşa mühendisi batırı yani kıyıyı bırakıp buraya gelmiyor. İşte, bizim mutlaka bu denizcilik fakültesini bir an evvel hayata geçirmemiz lazım ki artık öğrencilerimizi buradan mezun edelim.

Bununla beraber, Denizcilik Lisemiz Bakanlıktan yetkisini aldığı için isteyen herkese yani şartları tutan, sağlık sorunu olmayan herkese gemi adamı belgesini verebiliyoruz. Biz sadece Denizcilik Lisesinden mezun olan öğrenci arkadaşlara değil -ben şahsım olarak- burada fizik öğretmeninden tutun edebiyat öğretmenine kadar birçok arkadaşımıza gemi adamı belgesi aldık ve bu belgelerle de şu an onlar da uluslararası gemilerde çalışmaya başladı.

Ben çok da zamanınızı almak istemiyorum.

EYLEM ERTUĞ ERTUĞRUL (Zonguldak) – Bir soru soracağım Başkanım.

İMEAK DENİZ TİCARET ODASI VAN TEMSİLCİSİ NEVZAT AYDIN – – Tabii ki.

KAYHAN TÜRKMENÖĞLU (Van) – Yalnız, arkadaşlar, deniz ticaret odası temsilcimiz buranın işletmesiyle ilgili, burada su ürünlerini, özellikle Van inci kefalini anlatacak olan bir mühendis kardeşimiz var, aynı zamanda bu limanların başkanlığını da yapan liman temsilcimiz de burada. Yani ona göre soruları sorarsanız bu daha netleşir.

EYLEM ERTUĞ ERTUĞRUL (Zonguldak) – Tersanelerde ahşap mı üretiyorsunuz sadece? Sac var mı, fiber gibi bir şey var mı? Sadece ahşap mı yapıyorsunuz?

İMEAK DENİZ TİCARET ODASI VAN TEMSİLCİSİ NEVZAT AYDIN – Bizim bu bölgede rıhtım, iskele çok az olduğu için biz sac tekne üzerinde çalışıyoruz ama bu sac tekne üzerine çok iyi bir macun çalışması yapıldığında fiber görünümlü oluyor. Avantajı da şu: Sac teknelerde mesela herhangi bir kayaya, rıhtımı olmayan herhangi bir yere yanaşma şansınız çok yüksek. Fiber teknelerin artışı şu: Kışın belki soğuk olmuyor ama herhangi bir yere çarptığında zarar görme olasılığı çok yüksek. O yüzden bu bölge için mesela şu gördüğünüz deniz otobüsü fiber, mesela adaya giderken gördüğünüzde görmüşsünüzdür, karaya alınmış, herhangi bir kayaya çarptığında hemen zarar görebiliyor. Tabii, fiberin kendine göre artıları var, sac teknenin de kendine göre artıları var.

Son bir dipnot daha söyleyeyim, ekonomik olmalı. Biz mesela motorlarımızı marin motor kullanmak yerine jeneratör veya kamyonlardan çıkan hurda motoru marinize edip fiyatı da aşağı banda çekiyoruz.

EYLEM ERTUĞ ERTUĞRUL (Zonguldak) – Sağ olun hocam.

KAYHAN TÜRKMENOĞLU (Van) – Evet, Muhammet Bey, Van balığıyla ilgili süreci anlatın, nereye gideceğiz, ne yapacağız?

VAN İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ ŞUBE MÜDÜRÜ MUHAMMET DEMİR – Öncelikle şu an bulunduğumuz bölgeden ufak bir bahsedeyim: Burası Edremit Küçük Tekne Balıkçı Barınağı. Burası Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı tarafından yapıldı, 2016 tarihinde bizim Tarım ve Orman İl Müdürlüğünce kesin devri alındı, daha sonra işletmecisi olarak Edremit Belediyesi Başkanlığına kiraya verildi, şu anda işletmeciliği Edremit Belediye Başkanlığı tarafından yapılmaktadır.

Burası her ne kadar balıkçı barınağı olsa da aslında en fazla turizm -tur- teknelerinin bulunduğu bir yer; 6 adet balıkçı tekne burada mevcuttur, 21 adet de tur-gezi tekne burada barınmaktadır.

Şimdi, öncelikle bir de şunu söyleyeyim: Buraya, mucize olan bir ile geldiniz. Ne yönüyle mucizedir? Örneğin Van Gölü; dünyanın en büyük sodalı gölü, Türkiye'nin en büyük gölü ve içinde de dünyada endemik olan, sadece Van Gölü havzasında yaşayabilen ve mucizevi bir balık olan, suyun akışına ters yüzen inci kefalinin bulunduğu memlekete geldiniz.

Şimdi, gideceğimiz yerden ufak bir bahsedeyim: Birazdan gideceğimiz yerde, balıkçılarımız dün akşamdan itibaren ağlarını göle attılar, yirmi dört saat gölde beklettikten sonra bugün gidip ağlarını tekrar toplayacaklar. Balıkçılarımız dün ağlarını attı, biz şimdi oraya gideceğiz, balıkçılarımız ağlarını toplayacak, biz de onları izleyeceğiz.

Şimdi, burada, Van'da, Van Gölü'nde genelde kış avcılığı yapılmaktadır. İnci kefalinin üreme dönemi 15 Nisan ile 15 Temmuz tarihleri arasında, o dönemde zaten avcılık yasaktır ancak burada yazın yani 15 Temmuzdan sonra avcılık pek nadir yapılmaktadır, ağırlıklı olarak Kasım ayı ile Nisan ayının 15'ine kadar burada avcılık yapılmaktadır.

Van Gölü'nde inci kefalenin toplam "biomass"ı yaklaşık 40 bin ton olup toplam avcılık ise 8 bin ile 10 bin ton arasında değişmektedir. Van ilinde, Van Gölü'nde kayıtlı yaklaşık 77 adet balıkçı teknesi mevcut durumda, Bitlis ilinde de 13 adet kayıtlı balıkçı teknesi mevcuttur; toplam 90 adet balıkçı teknesi Van Gölü'nde balıkçılık yapılmaktadır.

Bir de şurada şunu söyleyeyim: Van Gölü bazı konularda deniz statüsünde sayılıyor. Örneğin, iç sularda ticari avcılık kapsamında istihsal alanları kiraya verilmeksizin ticari avcılık yasaktır ancak bir iç su olmasına rağmen Van Gölü bundan istisna tutulmuştur çünkü Van Gölü 3.713 kilometrekarelik yüzey alanıyla bu devasa bir su kütlesi olduğu için bundan istisna tutulmuştur. Bu nedenle, Van Gölü'nde kira verilmeksizin ticari avcılık yapılmaktadır. Aynı denizler gibi 2002 yılından itibaren de yeni ruhsat verimi yasaklanmıştır çünkü buradaki "biomass"ın korunması ve sürdürülebilirliğin sağlanması... Çünkü kayıtlı balıkçı sayısı artarsa, buradaki av baskı artar.

Ayrıca, bir de balıkçı teknelerimizin yanaştığı kıyı yapılarından biraz bahsedeyim. Van iline bağlı 15 adet kıyı yapısı mevcuttur. Bunların 13 adetinden balıkçı teknelerimiz yararlanmaktadır; 10 adetinde sürekli, 3 adetinde de mevsimsel olarak yararlanılmaktadır. Ancak kıyı yapılarımızda, Edremit Balıkçı Barınağı dışındaki kıyı yapılarında ana mendirek, tali mendirek rıhtım eksikliğinden dolayı balıkçılarımıza yeterli hizmeti sağlayamamaktadır. Bununla ilgili İl Müdürlüğümüz Tatvan Liman Başkanımızla bir çalışma yürüttü, buradaki problemleri bir bilimsel çalışma olarak belirledi. Bu bilimsel çalışmalar yayınlayarak ilgili kurumlara buradaki yapıların balıkçılara hizmet verebilecek şekilde onarılmasını talep ettik.

Bunun dışında da söylemek istediğim, yani inci kefali 15 Nisan - 15 Temmuz tarihleri arasında deniz balıklardan farklı olarak... Denizlerde balıklar denizde yaşar ve üremesini de denizde geçirir ancak inci kefali balığı hem endemiktir yani dünyada sadece Van Gölü havzasında bulunur bir de anadrom bir balıktır. Anadrom balıklar yaşamını tuzlu sularda geçirir, üremek için tatlı sulara göç ederler. Buradaki inci kefali balığımız yaşamını Van Gölü'nde yapar ancak üremek için tatlı sulara göç eder ve bu dönemde inci kefali balığının korunması gerçekten çok zordur. Neden zordur? Çünkü inci kefali balığı Van Gölü çevresinde bulunan 7 adet büyük çay dışında yaklaşık 100 adet su kaynağına dahi girmektedir. Şimdi, bu balıklar 20-25 kilometre boyunca suyun akışına ters yüzerek gider. Bu 20-25 kilometre dediğimiz yerlerde sazlıktan geçer, bataklıktan geçer, ıssız alanlardan geçer. Bu 7 çayın korunması, diğer su kaynaklarının korunması gerçekten zordur. Ancak, Bakanlığımızdan gelen bütçe doğrultusunda her yıl biz araç kiralityoruz, İl Müdürlüğümüz 12 adet araç kiralityor, bunu kolluk kuvvetlerine verityoruz inci kefali üreme döneminde korunmasının sağlanması için. Tarım İl Müdürlüğü de kolluk kuvvetleriyle birlikte 7/24 saat denetimler yapmaktadır. Bu şekilde inci kefali balığımızı korumaya çalışmaktadır. Sayın vekillerim, yapılan sıkı denetimler sayesinde eskiden inci kefali boyu 18-20 santim, ağırlığı ise 120 gram iken son yıllarda yapılan sıkı denetimlerle, kolluk kuvvetleriyle birlikte yaptığımız sıkı denetimler sonucunda şu an inci kefali balığımızın boyu 22-23 santim, ağırlığı ise 150-160 grama kadar ulaşmıştır. Bu da yapılan sıkı kontrollerin sonucunu göstermektedir diyorum.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Teşekkür edityorum.

Bu balık en fazla ne kadar büyüyor? Kaç santimetre ve kaç grama kadar büyüyor?

VAN İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ ŞUBE MÜDÜRÜ MUHAMMET DEMİR – Sayın vekilim, şunu da geçtim, şimdi bizim Van Gölü'nde her ne kadar inci kefali balığımız varsa aynınsı Erçek Gölü'nde de var. Erçek Gölü de Van Gölü hafızasındaki en büyük 2'nci gölümüzdür, orada da yaklaşık 150 ton inci kefali avcılığı yapılmaktadır. Van Gölü'nde yakalanan inci kefalinin en büyük boy ve ağırlığı yaklaşık 27 santim boyu, yaklaşık 180-200 gram arasında da ağırlığı tespit edilmiş. Ancak, Erçek Gölü'nün içinde 85'e kadar herhangi bir canlı yaşamıyordu, ancak 85 yılında İl Tarım Müdürlüğü ve Üniversitenin iş birliği içerisinde 85'ten 92 yılına kadar yedi yıl boyunca Van Gölü'ndeki yavru balıklar Erçek Gölü'ne aşılanmıştır. Tabii ki önce su parametreleri, su kaliteleri belirlendikten sonra bu işlem yapılmış, Erçek Gölü'nün balığı da sayın vekilim 33 santim olarak ölçölmüş, yaklaşık 220-230 gram olarak tespit edilmiştir. Erçek Gölü'nün balığının büyük olmasını 2 sebebe bağlıtyorum; bunlardan biri, üzerinde yoğun bir av baskısı yok çünkü Erçek Gölü 112 kilometrekarelik alanıyla, 150 ton avcılığıyla 2 balıkçı teknesi orada faaliyet göstermektedir. Ayrıca Erçek Gölü'ndeki inci kefali balığının gidebileceğı yerler, bir de toplam besin kaynağı Van Gölü'ne göre biraz farklılık göstermektedir. Erçek Gölü'nde de aynı şekilde balık Van Gölü gibi 15 Nisan-15 Temmuz tarihleri arasında çaylara göç etmektedir. Van Gölü balığını koruduğumuz gibi, Erçek Gölü'nde de koruma tedbirleri yapılmaktadır vekillerim.

EYLEM ERTUĞ ERTUĞRUL (Zonguldak) – Peki, Erçek Gölü'nde de çekilme var mı Van Gölü'deki gibi su seviyesinde?

VAN İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ ŞUBE MÜDÜRÜ MUHAMMET DEMİR – Erçek Gölü’nde de bayağı bir çekilme var. Sayın Vekilim, son yıllarda Van ilinde, 2021 yılında yaşanan kuraklığın Van Gölü’ndeki su kaynakları ve balıkçılık üzerinde etkisi açısından bir bilimsel çalışma yapıldı, makale olarak da yayınlandı. Van’da son seksen yılın en kurak yılları yaşanmaktadır yapılan bilimsel çalışmalara göre. Sayın vekilim, bu kapsamda balıklandırma yaptığımız büyük göletlerin yaklaşık 3-4 adeti tamamen kurudu, bir kısmı da yüzde 50-60 suyunu kaybetti. Erçek Gölü’nde de Van Gölü gibi büyük bir çekilme yaşandı. Bu, inci kefali açısından da bir tehdit oluşturmaktadır aslında. Çünkü, inci kefali tatlı sulara göç ettiği zaman hem tarımsal sulama açısından hem de kuraklık açısından büyük bir tehdit yaşamaktadır. Bunun da önüne geçebilmek için DSİ Bölge Müdürlüğümüzle, Çevre ve Şehircilikle yine iletişim hâlindeyiz. Çünkü sulama zamanında suyu sulama için kullandıkları zaman, bilinçsiz olarak kullandıkları zaman bu sefer inci kefalinin üreme alanı tamamen yok olur, bu da milyonlarca yumurtanın yok olmasına sebeptir. Şimdi ne kadar avcılığı önlüyorsak da en önemli şey sudur çünkü kaçak avcılıkla 40 tonun, 50 tonun önüne geçebiliriz ama su kesintileri olduğu zaman, bunun takibi yapılmadığı zaman, kontrolü yapılmadığı zaman milyarlarca -bakın milyondan bahsetmiyorum- yumurtanın telef olmasına sebep olunmaktadır. Onun için, bizim en büyük hedeflerimizden biri de suyun inci kefalinin üreyebileceği şekilde derelerden akmasını sağlamaktır.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Ben bir şey sorayım, hani kayda geçsin diye soruyorum da aslında: Balıkçılıkla uğraşan kaç tane kooperatifi var Van’da?

VAN İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ ŞUBE MÜDÜRÜ MUHAMMET DEMİR – Van ilimizde, Van Gölü’nde 1 adet su ürünleri kooperatifimiz var, Dereağı Su Ürünleri Kooperatifimiz. Erçek Gölü’nde de 1 adet kooperatifimiz var, Erçek Su Ürünleri Kooperatifi. Ayrıca hani Van Gölü’nde olduğumuz için sadece avcılıktan bahsettim, yetiştirmeden bahsetmedim, inşallah bugün sunum yaptığımız zaman yine dile getireceğiz, 1 adet de Su Ürünleri Yetiştirici Birliği Başkanlığımız mevcuttur.

EYLEM ERTUĞ ERTUĞRUL (Zonguldak) – Peki, göldeki su seviyesinin azalmasıyla birlikte gölün ısısında, su sıcaklıklarında tehlikeli bir değişiklik oldu mu?

VAN İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ ŞUBE MÜDÜRÜ MUHAMMET DEMİR – Herhangi bir değişiklik olmadı çünkü inci kefali balığının göçe başlamadan önce derelerde göç ettiği yerlerde ve mansap alanlarında -ayrıca şuna da bir değineceğim bundan sonra- biz su sıcaklığı ölçümleri yapıyoruz; bilimsel olarak bunu yapıyoruz ve bunun takibini yapıyoruz. İnci kefali balığı mevsimsel olarak, yağışlara bağlı olarak, sıcaklığa bağlı olarak bazen erken göç etmektedir, bazen de geç göç etmektedir. Sayın Vekilim, aslında biz 15 Nisan-15 Temmuz demişiz, belirlemediğimiz ama bu geniş bir tarih. Bu tarihin geniş olmasının sebebi mevsimsel olarak su bazen erken ısınıyor bazen geç ısınıyor, onun için tarih aralığı geniş tutulmuştur.

EYLEM ERTUĞ ERTUĞRUL (Zonguldak) – Yani, belirli olarak bu göçle ilgili kaç dereceye çıktığı zaman...

VAN İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ ŞUBE MÜDÜRÜ MUHAMMET DEMİR – Ondan da bahsedeyim Sayın Vekilim, güzel bir soru sordunuz.

Sayın Vekilim, su sıcaklığı 13-14 derece olduğunda tatlı sulara göç ederler.

Şuradaki bir mucizeden daha bahsedeceğim Sayın Vekilim, inci kefali balıkları tatlı sulara girmeden önce o tatlı suların döküldüğü o ağıza biz mansap alanı diyoruz, o mansap alanına gelip belli bir fizyolojik değişim gösteriyorlar. Biz buna “osmoregülasyon” diyoruz bilimsel olarak yani vücudundaki tuzlu suyu tatlı suya göre ayarlıyor. Eğer orada bir osmoregülasyon olayı yaşanmadan

direkt tuzlu sudan tatlı suya geçtiği zaman strese girer ve bunun sonucunda ölüm gerçekleşir. Onun için, belli bir süre bu mansap alanında vücut iyon değişimini gerçekleştirir, bunu gerçekleştirdikten sonra tekrar tatlı sulara girer.

Bir şeyden daha bahsedeyim: Sayın Başkanım, inci kefali balıkları üremeye gittiğinde aç bir hâlde giderler, herhangi bir besin tüketmezler. Aç bir hâlde giderler, yumurtalarını bırakırlar ve hızlı bir şekilde Van Gölü’ne geri dönerler çünkü besin ihtiyaçları var. Bu yolculuk esnasında bir kısmı yorgunluktan dolayı -özellikle yaşlı balıklar- bir kısmı da açlıktan dolayı hayatını kaybeder. Biz buna da doğanın kendi dengesi diyoruz, bu doğanın kendi dengesi.

KAYHAN TÜRKMENOĞLU (Van) – Gölde neyle besleniyorlar?

VAN İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ ŞUBE MÜDÜRÜ MUHAMMET DEMİR – Önce şunu anlatayım oraya da geçeyim.

Sayın Başkanım, inci kefali yumurtasını bıraktıktan sonra Van Gölü’ne geri döner. Peki, o yumurtalar nasıl yolunu bulup gelir? O yumurtalar, yumurtalar bırakıldıktan yaklaşık yirmi iki-yirmi sekiz gün arasında onlar da yavru olur ve içgüdüsel bir mucize olarak Van Gölü’ne kendi başlarına geri dönerler. Van Gölü’ne tekrar döndükten sonra tekrar o mansap alanında bir değişim geçirip Van Gölü’ne gelirler.

Sayın Vekilim dedi ki “Neyle beslenirler?” Sayın Vekilim, yavru döneminde “fitoplankton” dediğimiz küçük canlılarla, biraz büyüdükten sonra da “zooplankton” dediğimiz canlılarla beslenirler. “Zooplankton” hayvansal canlılar “fitoplankton”lar da bitkisel besin kaynaklarıdır.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Teşekkür ederiz.

Kapanma Saati: 13.24

29 Aralık 2023 Cuma

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 16.30

BAŞKAN: İsmail Emrah KARAYEL (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ: Nazım ELMAS (Giresun)

SÖZCÜ: Barış KARADENİZ (Sinop)

KÂTİP: Hilmi DURGUN (Antalya)

(Van İl Tarım ve Orman Müdürlüğü)

SUNUCU – Sayın Başkanım ve milletvekillerim, Sayın Valim ve çok değerli misafirlerimiz; Balıkçılık ve Su Ürünleri Sektöründe Yaşanan Sorunların Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu çalışmasına hepiniz hoş geldiniz.

Sayın misafirlerimiz, sizleri Van ilinde ve kurumumuzda ağırlamaktan büyük onur duyuyoruz. Selamlama konuşmalarını yapmak üzere İl Müdürlüğümüz Sayın İbrahim Görentaş'ı kürsüye davet ediyorum. (Alkışlar)

VAN İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ İBRAHİM GÖRENTAŞ – Sayın milletvekillerim, Sayın Valim, kıymetli konuklar; balığıyla, kahvaltısıyla, peyniriyle, balıyla, kedisiyle, koyunuyla, gölüyle, adasıyla, kaleleriyle meşhur ilimize hoş geldiniz. Hepinizi şahsım ve kurumum adına saygıyla selamlıyorum.

Ülkemiz ve ilimiz balıkçılığının gelişmesi, sorunların çözümü ve geleceğe yönelik planların konuşulması açısından yapılacak olan sektör toplantısı çok önemli bir adımdır. Tarım, ilimiz için sosyal ve ekonomik açıdan son derece önemli ve diğer sektörlerden farklı olarak vazgeçilmez bir öneme sahiptir. İlimizin tarımsal yapısına bakarsak yaklaşık 12 milyarlık tarımsal üretim değeriyle il ekonomisinin yaklaşık yüzde 20'sini karşılamaktadır. Sahip olduğu 3,5 milyon adet küçükbaş hayvan sayısı ile ülkemizde ilk sıradadır. 1,3 milyon hektar mera varlığıyla ülkemiz çayır mera varlığının yüzde 10'u ilimizdedir. Su ürünleri de ise 3.950 ton kapasiteye sahip 39 alabalık işletmesi, 79 balıkçı teknesi, 15 adet kıyı yapısı, 2 su ürünleri kooperatifi vardır; 8 ila 10 bin ton su ürünleri avcılığı yapılmaktadır. “Uçan balık” olarak da bilinen Van balığı, sadece Van Gölü'nün sodalı sularda yaşayabilen endemik bir balık türüdür. Van balığı akarsuların sıcaklığı 13 dereceye bulduğunda yumurtalarını bırakmak için derelere girer ve yumurtasını bıraktıktan sonra tekrar göle döner. Bu eşsiz yaşam döngüsü her yıl nisan ayında başlayıp temmuz ayında sona ermektedir. Öyle ki yurt içinden ve yurt dışından her yıl binlerce insan bu büyüğü göçün yolculuğunu izlemek için ilimize gelmektedir. Van balığının göç mevsimi aynı zamanda balıkların avlanma karşısındaki en çaresiz zamanlarıdır çünkü bu mevsimde nehirlerin sığ suları yığılan balık sürülerinin kolay avlanılabilirliği kaçak avcılara cazip gelmektedir. Ekonomik değeri yüksek ve endemik bir tür olan Van balığının korunması için doksan günlük göç yolculuğu süresince avlanma yasağı sıkı bir şekilde denetlenmektedir. Son yıllarda artarak alınan tedbirler kıyı çevresinde bilinçli balıkçılık yapılmasını sağlamış ve Van balığının geleceğini güvence altına almıştır.

Sözlerime son verirken balıkçılık ve su ürünleri sektöründe yaşanan sorunların konuşulacağı sektör toplantısının hayırlara vesile olmasını diler, hepinize saygılarımı sunarım. (Alkışlar)

SUNUCU – Sayın İl Müdürümüze konuşmalarından dolayı teşekkür ediyoruz.

Şimdi, sunumlarını yapmak üzere Su Ürünleri Şube Müdürümüz Muhammet Demir’i kürsüye davet ediyorum. (Alkışlar)

VAN İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ ŞUBE MÜDÜRÜ MUHAMMET DEMİR – Sayın milletvekillerim, Sayın Valim, değerli misafirlerimiz; balıkçılık ve su ürünleri sektör toplantısına hepiniz hoş geldiniz.

Bugün sizlere ilimiz balıkçılık ve su ürünlerinin mevcut durumundan, su kaynaklarımızdan ve balıkçılıkla ilgili sorun ve çözüm önerilerinden biraz bahsedeceğiz.

Başlık konularımız: İlimizde Bulunan Mevcut Su Kaynakları, İlimiz Su Ürünleri Üretim Potansiyeli, Su Ürünleri Kontrol ve Denetimleri, Sorunlar ve Çözüm Önerileri.

İlimizde dünyanın en büyük sodalı gölü Van Gölü, Van Gölü Havzası’nın en büyük 4 adet baraj gölü, 7adet büyük çay, irili ufaklı 50 adet göl ve gölet, yaklaşık 30 adet civarında da güçlü su kaynağımız bulunmaktadır.

Van Gölü’nün yüzey alanı 3.713 kilometrekareyle göller arasında büyüklük bakımında dünyada 4’üncü sırada yer almaktadır. İnci kefalinin üreme göçünü gerçekleştirebileceği en önemli akarsular Zilan Çayı, Deli Çay, Bendimahi Çayı, Karasu Çayı, Engil Çayı, Gevaş Çayı ve Erçek Gölü’ne de dökülen Mamedik Çayı olmak üzere 7 büyük çayımız bulunmaktadır.

Erçek Gölü’müz 114 kilometrekarelik alanıyla Van Gölü havzasının en büyük 2’nci gölü olma vasfına sahiptir. Türkiye’de bulunan 453 kuş türünün yaklaşık yarısı Erçek Gölü havzasında bulunmaktadır; bunlardan en önemlisi de Erçek Gölü havzasında varlığını sürdürmekte olan, turizme katkı sağlayan flamingolardır. Balığın üreme göçünü gerçekleştirebileceği Erçek Gölü’nde en önemli su kaynağı Mamedik Çayı’dır, bunun yanında irili ufaklı su kaynakları da mevcuttur.

İlimiz su ürünleri potansiyeline gelirsek, ilimizdeki su ürünleri yetiştiriciliğinden biraz bahsederek ilimizde Su Ürünleri Yetiştiriciliği Belgesi’ne sahip kayıtlı balıkçı sayımız 8’i barajlarda, 31’i de karada bulunmak üzere toplam 39 adet alabalık işletmemiz mevcuttur; bunların projedeki toplam kapasitesi 3.950 tondur ancak kuraklıktan dolayı ya da girdi maliyetlerinin, yem maliyetlerinin yüksekliğinden dolayı 3.950 ton değil de yüzde 60-70 kapasiteyle ortalama yıllık 2.500 ton ile 2.600 ton arasında üretim gerçekleşmektedir.

İlimizde alabalık yetiştiriciliğinin yanında bir de yavru alabalık yetiştiriciliği mevcuttur. İlimiz yavru arabalık yetiştiriciliği bakımında Türkiye’de iyi yerler arasında yer almaktadır; bunun en önemli nedeni Bahçesaray ve Çatak ilçelerimizde bulunan soğuk su kaynaklarıdır. İlimizde yavru bakımından toplam proje kapasitesi 32,5 milyon adet olup toplam üretim potansiyelimiz yıllık ortalama 28,5 milyon adettir. İl müdürlüğü ve ilçe müdürlüğü olarak alabalıkların sağımından porsiyonluğuna, satışına kadar her adımda üreticimizin yanında olup her alanda teknik bilgiden, proje bilgisinden, mevzuat bilgisinden üreticilerimizi bilgilendiriyoruz, bizzat onlarla işlemlere katılarak onlara yerinden teknik bilgileri aktarmaya çalışıyoruz.

Bu da ilimizde gerçekleşen alabalık sağımlarından bir görüntü.

(Video gösterimi yapıldı)

VAN İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ ŞUBE MÜDÜRÜ MUHAMMET DEMİR – İlimizde alabalık sağımı aralık, ocak ve şubat aylarında gerçekleşmektedir.

İlimizde su ürünleri avcılığına gelirsek ilimizde 5 adet avlak sahası bulunmaktadır. Bunların en büyük Van Gölü, Erçek Gölü, Sarımemet Barajı, Koçköprü Barajı, ve Zerneç Barajı’dır. Van Gölü’nde yüzey alanının büyüklüğünden dolayı kiraya verilmeksizin ticari avcılık yapılmaktadır; Erçek Gölü’nde

ihale yoluyla kiraya verilerek inci kefali avcılığı yapılmaktadır ancak Sarımemet Barajı, Koçköprü Barajı ve Zerneke Barajı'nda da sazangiller ailesinden olan sazan ve siraz avcılığı konusunda kiraya verilmiştir.

Van Gölü'nde yıllık avlanabilen inci kefali miktarı 8 bin ila 10 bin ton arasında değişmektedir. Erçek Gölü'nde yıllık avlanabilir inci kefali stoku da 150 ile 200 ton arasında değişmektedir. İlimizde toplam kayıtlı inci kefali avcılığı yapan Van Gölü'nde 77, Erçek Gölü'nde 2 adet olmak üzere toplam 79 adet kayıtlı balıkçı teknesi mevcuttur. İnci kefali balığı avcılığı konusunda Türkiye iç suları avcılığının yaklaşık yüzde 30'unu kapsayarak Türkiye iç suları avcılığında inci kefali 1'inci sırada yer almaktadır.

Balıklandırma; ilimizde zarar gören balık popülasyonunun ıslahı, yeni yapılan göl, gölet ve barajlarda popülasyonun oluşturulması için tür çeşidinin artırılması ve mevcut türler arasındaki ekolojik denge veya uyum kurulabilmesi için su kaynaklarımız balıklandırılmaktadır. Bu kapsamda, 2023 yılında ilimizde 7 adet su kaynağına yaklaşık 1 milyon 800 bin balık aktarıldı, son dört yılda 43 adet su kaynağına yaklaşık 3 milyon 350 bin sazan balığı aktarıldı. Buradaki en büyük amaç bu göllerin çevresinde bulunan yerleşim yerindeki insanlarımızın, halkımızın olmasını alıp, gidip olmalarıyla balığı yakalayıp, orada pikniğini, gezisini yapabilmesi. Bu yerler genelde barajlar hariç ticari avcılığa kapalıdır. Onun için buradaki fayda köylülerin orada bir sosyal aktivitesinin olmasıdır.

Van Gölü'nde 77 adet balıkçı teknesi mevcut, bunlar Van ilinde bulunan 15 kıyı yapısından 13'üne yanaşmakta ve ürünü 13 kıyı yapısına boşaltmaktadır. Erçek Gölü'nde ise 2 adet kıyı, 2 adet balıkçı teknesi mevcut olup 1 adet kıyı yapısına ürünü boşaltmaktadır. Van ilinde ve Erçek Gölü'nde bulunan kıyı yapılarımız yansıda görünmektedir. Ağırlıklı olarak 6 tane kıyı yapısı Gevaş ilçesinde, 6 tanesi Tuşba ilçesinde, 1 tanesi İpek Yolu'nda, 1 tanesi Erciş'te, 1 adedi de Edremit ilçesinde yer almaktadır. Kıyı yapılarımızın niteliği, sorunları ve özeti yansıda görülmektedir ama ben ufak bir özet sorun ve çözüm önerileri kısmında dile getireceğim.

Su ürünlerinde, il ve ilçe müdürlüğümüzün kolluk kuvvetleriyle birlikte yaptığı denetimlerden biraz bahsedelim. İnci kefali balığı endemik bir tür olup sadece Van Gölü havzasında yaşayan bir balıktır. Boyu 18 santimden 22-23 santime, ağırlığı ise 120 gramdan yaklaşık 150 grama kadar artmıştır. Bunun en büyük etkisinin de son yıllarda il ve ilçe tarım müdürlüğümüzün kolluk kuvvetleriyle birlikte yaptığı sıkı denetimlerden kaynaklandığını düşünmekteyiz.

İnci kefali av yasağını neden uyguluyoruz? İnci kefali stokunun korunması için, sürdürülebilir avcılığın sağlanması için, inci kefalinin üreme alanına ulaşabilmesi için, ruhsatlı balıkçıların av verimlerinin artırılması amacıyla inci kefali av yasağı uygulanmaktadır. İnci kefali av yasağı başlamadan önce bir ay boyunca il ve ilçe müdürlüğü ve kolluk kuvvetleriyle birlikte hazırlık yapılmaktadır. İnci kefalinin korunması kapsamında 2004 yılında Valimizin Başkanlığında komisyon kuruldu. Komisyon üyelerinin katılımıyla her yıl inci kefali av yasağı düzenlenmektedir. Bu komisyon toplantımıza kurum amirleri gelip orada hangi kurumun hangi görevi alacağı istişare edilerek belirlenmektedir. İnci kefali av yasağı kapsamında, her yıl Bakanlığımızdan gelen bütçe doğrultusunda 12 adet araç kiralanarak kolluk kuvvetlerimize verilmektedir. Bu araçlar av yasağı döneminde kaçak avcılarla mücadele için kullanılmaktadır. İnci kefali balığının üreme dönemi boyunca koruma altına alınabilmesi için İl Müdürlüğümüz tarafından her yıl kolluk kuvvetleriyle av yasağı öncesi istişare ve av yasağı sonrası ise değerlendirme toplantısı yapılmaktadır. İnci kefalinin 15 Nisan-15 Temmuz tarihleri arasında avlanması yasaktır. İnci kefalimiz bu tarihte 7 büyük çay dediğimiz Zilan Çayı, Deliçay, Mamedik, Bendimahi, Engil, Gevaş, Güzelkonak Çaylarına göç etmektedir, bunun dışında irili ufaklı 100 su kaynağına da göç etmektedir. İl ve ilçe müdürlüğümüz, kolluk kuvvetlerimizle birlikte 7/24 sahada görev alarak kaçak avcılığın önüne geçmektedir. İl Müdürlüğümüz ve kolluk kuvvetlerinin inci kefali av yasağında yaptığı denetimlerden birkaç görsel.

İnci kefalinin kaçak avcılığının yanında asıl en büyük sorunun başı ise su sıkıntısıdır çünkü inci kefali balığı üreme döneminde tatlı sulara girdiğinde yumurtasını bırakmaya çalışır. İnci kefali yumurtasını bıraktığı zaman, eğer suyu düşürdüğümüz zaman ya da kestiğimiz zaman ya da derelere su verilmediği zaman inci kefali üremesini gerçekleştiremez. Bu nedenle, kaçak avcılığın yanında suyla da mücadele etmekteyiz. Suyun kesilmemesi için, inci kefalinin üreyebilmesi için, yeterli suyun derelere bırakılması için de yine denetimler, toplantılar gerçekleştirmekteyiz.

Av yasağı döneminde, yıllar itibarıyla yaptığımız denetim sayıları, İPC uygulanan şahıs sayısı, uygulanan idari para cezası ve yakalanan balık miktarları tabloda görülmektedir. 2023 yılında 897 adet denetim yapılmış olup 169 kişiye yaklaşık 1 milyon 200 yüz bin TL idari para cezası uygulanarak 41 ton balığa el konulmuştur.

Bizim bu denetimler kapsamında ayrıca üniversitemizle birlikte, enstitülerimizle birlikte balık ölümleriyle ilgili çalışmalar da yürütmekteyiz. Balık ölümleri olduğu zaman İl ve İlçe Müdürlüğümüz ilgili üniversiteyle birlikte anında olay yerine giderek gerekli incelemeleri hem sahada hem de laboratuvar ortamında gerçekleştirmektedir.

Ayrıca, balık satış yerlerinde ve karaya çıkış yerlerinde de denetimler yapılmaktadır. İl ve İlçe Tarım Müdürlükleri olarak kolluk kuvvetlerimizle birlikte avcılık dışında balık satış yerlerinde ve karaya çıkış noktalarında da denetimlerimiz mevcuttur.

Su kaynaklarımızın su ürünleri açısından kullanılabilirliği de araştırılmaktadır. İl Müdürlüğümüz tarafından 2020-2023 yılları arasında ilimizde bulunan 10 adet göl ve gölet ve 3 adet baraj gölünde ve çok sayıda su kaynağının da su ürünleri açısından kullanılabilirliği araştırılmış olup bilimsel olarak da yayımlanmıştır.

İnci kefali balığının korunma çalışmalarının en önemli adımlarından biri de bilinçlendirme eğitimleridir. Büyüklerimiz der ki: “Ağaç yaşken eğilir.” Bizler de okullarda inci kefali eğitimleri düzenleyerek inci kefali, balık tüketimi, hayalet ağlar ve su kirliliği hakkında öğrencilere yönelik bilinçlendirme eğitimleri veriyoruz. Her yıl Erciş ve Muradiye ilçelerimizde “İnci Kefali Göçü Kültür ve Sanat Festivali” kutlanmaktadır.

Şimdi, su ürünleri sorun ve çözüm önerilerine gelecek olursak 1’inci sorun: Balıkçılarımız zorlu kış şartlarının altında Van Gölü’nde avcılık yapmaktadır ancak inci kefali balığının fiyatı deniz balıklarına göre daha düşük olmasından ve yakıt fiyatlarının da yüksek olmasından dolayı balıkçılıkla uğraşan insanlar balıkçılıktan istediği geliri elde edemediği için çocuklarını balıkçılık dışındaki farklı sektörlere de yönlendirmektedir. Bu durum, balıkçılıkla uğraşanların sayısında gün geçtikçe azalmaya sebep olmaktadır. Çözüm önerisi olarak şunu dile getirdik: Van’da inci kefali balığın sürdürülebilir avcılığının sağlanabilmesi için küçük ölçekli balıkçı teknelerine yakıt desteğinin sağlanması ve başvuru şartlarının kolaylaştırılması gerekmektedir.

2’nci bir sorun olarak şunu söyleyebiliriz: Van ilinde su ürünleri yetiştiriciliği zorlu arazi ve iklim şartlarında yapılmaktadır. Hatta, zaman olsaydı da onları görebilseydik çünkü bazen ulaşımın olmadığı, at arabalarıyla kayaların taşınıp işletmelerin yapıldığı, zorlu arazi şartlarında üreticilerimiz, bu zorlu koşullarla mücadele ederek üretim yapmaya gayret etmektedir. Son yıllarda yaşanan kuraklıktan dolayı inci kefali, alabalık üretiminde azalmalar meydana gelmiştir. Bazı tesislerde tesise gelen su kaynakları korunurken bazı tesislerimizde ise su debilerinde düşmeler meydana gelmiştir. Bu durumdan dolayı su ürünleri yetiştiriciliği yapan işletmelerde mühendis bulundurma zorlaşmaktadır. Çünkü mühendisler zorlu arazi koşullarında, dağlarda mühendisleri bulundurmak oldukça kolay değildir çünkü bunun sosyal hayatı var, bunun bir geliri var, bu oldukça zor bir durum. Bu duruma çözüm önerisi olarak:

Üretimin bilime dayalı olabilmesi için, az masrafla daha fazla verim elde edilebilmesi için her tesise 1 mühendis değil de 1 mühendisin 3, 4 ya da 5 tesiste görev alması bunu az da olsa çözüme kavuşturacağını düşünüyoruz.

Başka bir soruna gelirsek, Van ilinde bulunan balıkçı kıyı yapılarının balıkçılık gemilerine uygun hizmet veremediği, yeterli alt ve üstyapı bulunmayan bu kıyı yapılarının çoğunda balıkçı gemilerinin olumsuz hava şartlarından zarar gördüğü, kurak geçen dönemlerde kıyı yapılarında balıkçı gemilerinin yanaşmakta zorluk çektiğini görmekteyiz. Yarın inşallah nasip olursa kıyı yapısına gideceğiz, orada yerinde sorunları daha da net görebileceğiz. Çözüm olarak: Van ilinde bulunan kıyı yapılarının modern balıkçılığa yönelik hizmet verebilmesi için bakım ve onarımların yapılması, alt ve üstyapı eksiklerinin tamamlanması gerekir. Bununla ilgili olarak İl Müdürlüğümüz tarafından bütün balıkçı kıyı yapıları bir bilimsel çalışma hâline getirilip ilgili yerlere gönderilmiş, Tarım Bakanlığına, oradan da Ulaştırma Bakanına bu sorunlar bildirilmiştir. İnşallah bizler de bu sorunlar çözüldüğünde balıkçı kıyı yapılarımız balıkçılığa uygun hizmet verecektir diye düşünüyoruz.

Bir başka sorununuz: Van'da yaşayan inci kefali balığı protein bakımından diğer balıkların protein değerine yakındır ancak inci kefali balığımız yağ oranı diğer balıklara nazaran biraz daha az olduğundan inci kefali tam bir diyet balığıdır, inci kefali balığına “diyet balığı” diyebiliriz ancak inci kefali balığı fiyatı üreticiden tüketiciye gelene kadar 3-4 kat daha artmaktadır. Bu durumda üretici kazanamamakta, tüketici yüksek fiyatta balık tüketmektedir. Bunun çözümü olarak da: Van Büyükşehir Belediyemiz veya ilçe belediyelerimiz tarafından Van'da balık hali ve soğuk hava depolarının kurulmasıyla çözülebileceğini düşünmekteyiz.

Son sorunuza gelecek olursak: Dünyada sadece Van Gölü havzasında yaşayan endemik bir tür olan inci kefali balığı üreme döneminde Van Gölü'nün etrafında bulunan 5 adet büyük çay ve yaklaşık 50 adet su kaynağına üremek için girmektedir. İnci kefali bu büyük çaylarda yaklaşık 20-25 kilometre yol gitmektedir, burada suyun akışına ters bir şekilde yüzmektedir. İnci kefali üremeye gittiği zaman aç bir şekilde gitmektedir yani inci kefali balığı zaten doğal şartlara karşı mücadele etmektedir, bir de insan faktörü de buna eklendiğinde, kuraklık da buna eklendiğinde inci kefalinin üremesi zorlaşmaktadır. Tarım ve Orman İl, İlçe Müdürlüklerimiz, kolluk kuvvetleri tarafından üreme döneminde gerçekten çok iyi çalışmalar, sıkı denetimler yapılarak bununla mücadele etmektedir ancak kaçak avcılara verilen ceza caydırıcı olmadığından kaçak avcılıkla mücadele etmemiz zorlaşmaktadır.

Çözüm önerisi olarak: Dünyada sadece Van Gölü havzasında yaşayan endemik bir tür olan inci kefali balığımızın neslinin devamının sürdürülebilmesi için inci kefali kaçak avcılığına uygulanan idari para cezaları, diğer su ürünlerine verilen cezalardan ayrı tutularak tıpkı Doğa Koruma ve Millî Parklar mevzuatında olduğu gibi endemik türlere verilen cezalar gibi olursa bu kaçak avcılığın caydırıcı olacağını düşünmekteyiz.

Beni dinlediğiniz için hepinize teşekkür ederim. Tekrar hoş gelmişsiniz, safa getirmişsiniz. (Alkışlar)

SUNUCU – Sunumlarından dolayı Muhammet Bey'e teşekkür ediyoruz.

Sayın Başkanım ve milletvekillerimiz; sizleri sektör toplantısını yönetmek üzere sahneye davet ediyorum.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – İl Müdürlerimiz, kıymetli bürokratlarımız, kıymetli Vanlı hemşehrilerimiz, sektör temsilcilerimiz; Türkiye Büyük Millet Meclisi Su Ürünleri Araştırma Komisyonu olarak Ege Bölgesi'nde başladığımız, Karadeniz Bölgesi'nde devam ettiğimiz çalışmalara iç suları temsilen Doğu Anadolu Bölgemiz'de Van Gölü'nde devam ediyoruz.

Sektör temsilcilerinin sorunlarını dinlemek, Komisyonumuzun isminden de anlaşılacağı üzere su ürünleri sektörünün sorunlarının tespiti ve çözüm önerilerinin üretilmesi amacıyla Komisyon olarak buraya geldik, sektör sorunlarının tespit edilmesi Komisyonumuzun ana çalışma alanı. Dolayısıyla, şimdiye kadarki sunumlara, sorun tespitlerine ve çözüm önerilerine hassaten teşekkür ediyoruz çünkü biz buraya Türkiye Büyük Millet Meclisi Araştırma Komisyonu olarak sorunların tespiti ve çözüm önerilerinin sizler tarafından, esas sahada bulunanlar tarafından bize önerilmesi için geldik.

Komisyon toplantılarımız “tam tutanak” dediğimiz, söylediğiniz her şeyi kelime kelime Türkiye Büyük Millet Meclisi tutanaklarına geçmesi vesilesiyle kayıt altına alınıyor. Biz Komisyon olarak bütün bu çalışmaları, bütün bu tutanakları değerlendiriyoruz. Bunlarda sizin ortaya koyduğunuz, söylediğiniz, ifade ettiğiniz sorunları ve çözüm önerilerini hem sizin ifade ettiğiniz şekilde hem akademisyenler marifetiyle hem de eğer ortak bir sorunsu diğer paydaşlar tarafından önerilen çözüm önerileri marifetiyle en doğru çözümün ne olduğunu tespit ederek inşallah raporumuzda bunu ifade etmek istiyoruz. O anlamda bütün partilerin ortaklığında kurulmuş bir komisyon olarak buradayız. Dolayısıyla hiçbir parti ayırt etmeden bütün partiler bu konuda birlikte çalışıyorlar; ortak akılla, ortak çözüme ulaşmak gayesiyle bir hareket tarzımız söz konusu.

Tabii, Van Gölü’müzün ve İnci kefalimizin ayrı bir önemi var. İnci kefali Türkiye’imiz biyolojik değerleri anlamında endemik bir tür; ülkemizde ve dünyada sadece Van Gölü’nde olan bir tür. Dolayısıyla bu türün ekonomik olarak ifade ettiği bir değer var ama bence onun çok daha ötesinde tür çeşitliliği anlamında, biyolojik anlamda, dünyadaki çeşitlerden endemik olarak burada bulunması anlamında ülkemizin çok narin bir değeri. Bunun sürdürülebilir şekilde devamı son derece önemli. Komisyon olarak biz su ürünlerinin sürdürülebilir ve verimli şekilde devam ettirilmesini önemsiyoruz ve önceliyoruz. Burada verimlilikten önce bence Van’da sürdürülebilirlik son derece önemli.

Burada özellikle İl Müdürlüğümüz şahsında Bakanımıza teşekkür ediyoruz. Güvenlik güçlerimize ve katkı sağlayan tüm paydaşlara teşekkür ediyoruz.

İnci kefalinin türünün devam etmesi için özellikle son yıllarda yapılan çalışmaları sunumda dinledik, bu son derece önemli. İnsanlara gelir kaynağı olmasının, geçim kaynağı olmasının, geçimlerini sağlamasının, bir maddi destek sağlamasının ötesinde o türün devamının sağlanması gerçekleştirilmiş. Tabii, baktığımızda sadece inci kefali anlamında değil “balıkçı barınakları” diye ifade ettiğimiz, bugün de ziyaret ettiğimiz, yarın da gene ziyaret edeceğimiz çalışmalar kapsamında görebileceğimiz, göreceğimiz balıkçı barınakları, bunların sorunları, bunlarla ilgili hususlar, balıkçıların karşılaştığı sadece avcılık, türün devamı, türün ekonomik değerinin dışında karşılaştığı sorunlar -birkaç tanesi de sunumda gene ifade edildi- sizlerin de ifade etmesiyle birlikte raporumuzda yer alacak.

Tabii, sizin burada söyleyeceğiniz hususların bir kısmı genel, genel olan hususlar. Hem Ege Bölgesi’nde, İzmir’de hem de Muğla’da yaptığımız ziyaretlerde ki gittiğimiz yerlerde özellikle bütün paydaşlarla bir araya gelmeye çalışıyoruz. Bu paydaşlardan o bölgeye has olan varsa bunu da özellikle dinliyoruz. Yetiştiricileri ve avcıları dinledik. Yöneticilerin, yavru balık tedarik edenleri, soğuk hava depolarını, işleme tesislerini, yem üreticilerini ve diğer paydaşları dinledik. Gene, toprak havuzlarda üretim yapan üreticileri dinledik. Farklı cinsleri, farklı türleri üreten paydaşları dinledik. İzmir’de yine, hakeza, orkinos şefliğini ziyaret ederek -ismini de söyleyeyim- orkinos balığını, Muğla’da başta levrek, çipura olmak üzere deniz balıklarını, onların yetiştirilmesini, kıyıdaşlarda jumbo karidesten tutun diğer türlere kadar bir çok farklı türün nasıl yetiştirildiğini, gene, iç sularımızda gittiğimiz yerlerde alabalıkları ve Karadeniz programımızda özellikle avcılar olmak üzere avcıların hem ticari avcıların hem küçük boylardaki teknelerin avcılık sırasında karşılaştıklarını, gene, farklı illerimizde, farklı av metotlarıyla, farklı türleri avlayan avcılarımızdan dinledik. Ve yine “Türk somunu” diye ifade edilen,

Karadeniz’de yetiştirilen balığın hem üretiminde hem işlenmesinde hem satışında, balık yağı fabrikası dâhil diğer paydaşların, balık unu fabrikası dâhil diğer paydaşların ziyaretinde birçok paydaşları dinledik.

Dolayısıyla, sizin söylediğiniz -bunları tek tek anlatmamın sebebi- genel problemlerin bir kısmını zaten tespit etmiş olduk ve ama gittiğimiz her yerde -gene burada da eminim çok önemli öneriler gelecek- o şehre, o ilçeye, belki o avcılığa, o türe ait yerelle ilgili, bölgesel, yerel, şehirlerle ilgili problemleri de dinledik tespit ettik ve çözüm önerilerini de yerelden aldık. Gene, akademisyenlerle bu hususların müzakeresini yaptık. Doğrunun ne olduğunu ortak akılla bulmak için çalışmalar yaptık, yapıyoruz, yapmaya devam edeceğiz. Sizin söyledikleriniz, burada kayda geçen hususlar gene bizim komisyonumuzdaki uzman akademisyenler tarafından, sektör temsilcileri tarafından ve bakanlık temsilcileri tarafından da değerlendirilerek bu işin hem kitabı tarafı hem alaylı tarafı hem de mektepli tarafı -öyle ifade edelim- bizim raporumuz hazırlanırken dikkate alınacak bunu özellikle ifade etmek istiyorum.

Tabii “mavi vatan” diye ifade ettiğimiz sularımız sadece... Tabii, üç tarafımız denizlerle çevrili, Marmara Bölgesi’yle birlikte, Marmara Denizi’yle birlikte 4 tane denizimiz var, iç sularımız var, Van Gölü... Bugün de ifade ettim, her ne kadar “Van Gölü” desek de Van’dakilerin “Van Denizi” dediği neredeyse bir deniz hüviyetinde bir alan. Tabii, sodalı olması, kendine has özellikleri onu daha da özel kılıyor. Dolayısıyla, iç sularımızda da olan bütün bu sektörün sorunlarını, çözüm önerilerini gene ortak akılla, sizlerle, bizlerle bir araya gelip tespit edeceğiz.

Sizin burada hem genel anlamda hem özel anlamda söyleyeceğiniz bölgeye ait, Van Gölüne ait, Van’a ait veya çevreye ait belki daha lokal sorunların hepsi de bizim için son derece kıymetli. Sizlerden özellikle sorunu ve varsa ki mutlaka vardır, sorunu tespit ettiğinize göre sizin de çözüm önerileriniz vardır, onları özellikle ifade etmenizi istiyorum. Tabii, milletvekillerimizden söz almak isteyen olursa başlarken onlara söz vereceğiz ama ondan sonra hızlıca size söz verip sizin söyleyeceklerinizi dinlemek istiyoruz. Kayıtlar anlamında söz alınca lütfen kendinizi tanıtır; isim, soy isim, varsa temsil ettiğiniz kurum bunları ifade ederseniz Meclis kayıtlarımıza en doğru şekilde geçmiş olur. Ondan sonra da buradaki salondaki yoğunluğu da dikkate alarak özellikle en kısa sürede, mümkünse beş dakika içerisinde sözlerinizi, sorun ve çözüm önerinizi toparlamanızı sizlerden rica ediyoruz. Dolayısıyla, tekrar toplantımızın hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum.

Milletvekillerimizden söz almak isteyen, Başkan Vekilimiz, sözcümüz, gene ev sahiplerimizden burada Van Milletvekillerimiz var, onlardan ve diğer üyelerimizden söz almak isteyen varsa lütfen buyursun.

Nazım Bey, buyurun.

NAZIM ELMAS (Giresun) – Çok teşekkür ederim.

Şimdi, biz, Türkiye’mizi tanımlarken 3 tarafı denizlerle çevrili bir ülkeden bahsediyorduk ama bugün Van’a geldiğimiz zaman ve göle açılınca gördü ki uçsuz bucaksız bir deniz, aslında 4 tarafımız da bizim denizmiş, onu da burada belirtelim.

Sunumda arkadaşlarımızın yaptığı, verdiği bilgiler çerçevesinde baktığımızda bu bölgenin de su ürünleri potansiyelin oldukça yüksek olduğunun dikkate alınması gerekiyor. Böylece biz aslında “Van’a niye geldik?” diye düşünen birisi olarak gördüm ki Van’da gerçekten bu sektörün büyük bir potansiyeli var. Sadece Van Gölü’nde veya Van denizindeki bir çalışma değil, karasal olarak baraj göllerinde ve diğer iç göllerde, akarsularda yapılan avcılık ve diğer alanlarda yapılan yetiştiricilik üzerinden büyük bir potansiyelin olduğu belli. Öyleyse burada da Türkiye Büyük Millet Meclisi Su Ürünleri Araştırma Komisyonunun bir ziyareti gayet tabii olarak gözüküyor. Bu ziyarette ümit ediyoruz ki bu bölgedeki

sektör temsilcilerinin sorunlarını dile getirdiği, ardından kısa kısa çözümlerini sunduğu açıklamalardan sonra belki daha üst seviyede, katma değerli bir şekilde ürünlerinin değerlendirilmesi, emeklerinin karşılığını tam alması noktasında bir seviye elde edilebilir.

Sunumlarda arkadaşlarımız belirttiler, soğuk hava depolarından bahsettiler. Onun yanında işleme tesisleri ve ürünün belki üst seviyede işlenerek, dondurularak geniş kitlelere ulaştırılması hâlinde çok daha katma değerli bir ürün olarak sunulması ve üreticilerimizin daha yüksek miktarda gelir elde etmesi mümkün olacak. Bu toplantı bu bakımdan önemli. Türkiye Büyük Millet Meclisi Araştırma Komisyonu olarak ben de toplantının üreticilerimiz için hayırlı olmasını diliyorum.

Teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Başkan Vekilimiz Nazım Bey teşekkür ediyoruz.

Gene bir teknik hatırlatma: Söylediğiniz hususları eğer yazılı olarak yanınızda getirdiyseniz gene biz onları sizlerden teslim alıyoruz. Bu, bize teslim ettiğiniz evraklar, belgeler, sunumlar bunların hepsi Komisyon kayıtlarımıza yani Meclis kayıtlarımıza aynı şekilde girecek. Toplantıdan sonra aklınıza gelen, tespit ettiğiniz sorunlar olabilir, bu toplantıya yetişemeyenler olabilir, gene Komisyonumuzun e-mail adresi marifetiyle mail atmak isterseniz, yazılı şekilde de ulaştırmak isterseniz onlar da Türkiye Büyük Millet Meclisinin resmî mailine gelen bütün dokümanlar, evraklar gene Meclis kayıtlarımıza giriyor. Burada Şüheda Hanım var, Şüheda Hanım size mail adresimizi ulaştırabilir veya evrakları da gene bize veya Şüheda Hanıma ulaştırabilirsiniz, önde oturan kırmızı hanımefendi, 2 tane var gerçi ama saçları sarı olan diyelim.

Dolayısıyla bu şekilde de daha sonra bize- bugün ulaşamayan olabilir, daha sonra yazılı bir metniniz olabilir- lütfen onları da ulaştırın, ulaştırdığınızda da normal resmî dilekçeyle bize ulaşmış gibi resmî şekilde kayıtlara girecek, bunun da bilgisini böylece vermiş olayım.

Kayhan Bey, buyurun.

KAYHAN TÜRKMENOĞLU (Van) – Değerli Başkanım, kıymetli heyetimiz; ben de bir Van Milletvekili olarak malumunuz Komisyonun bir üyesiyim. Belki Türkiye Büyük Millet Meclisi kurulduğu günden bugüne kadar bizim yani geçmişten bugüne gelen 800 bin yıllık bir tarihi olan Van Gölü'nün içerisinde yaşayan ve onun bir ferdi olarak çok endemik dediğimiz inci kefalî balığının sorunlarını, onunla ilgili incelemeleri yapmak üzere bugüne kadar gelmiş herhâlde tek Komisyondur. Bu vesileyle ben zatâlinizin Başkanlığında tüm üyelerimizi Van'da görmekten, onlara burada ev sahipliği yapmaktan büyük bir onur duyuyorum. Özellikle Vanlılar adına size hoş geldiniz diyorum.

Benim söyleyeceklerim şimdilik bu kadar. Asıl sektör temsilcilerimize bizim sözü vermemiz gerekiyor. Sektör temsilcilerimizi dinledikten sonra belki bir iki kelimemiz de olur. Ben tekrar sizlere hoş geldiniz diyorum, tüm misafirlerimize de hoş geldiniz diyorum. Saygılar sevgiler sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Teşekkür ediyoruz.

Zülcüf Bey, sizin de bir söz talebiniz var herhâlde.

Buyurun.

ZÜLCÜF UÇAR (Van) – Başkanım, teşekkür ederim.

Ben de Van Vekili olarak tüm katılımcıları saygıyla selamlıyorum, hoş geldiniz diyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisinde kurulan, aslında kuruluşuna bir önceki dönemde CHP Sinop Milletvekili Barış Vekilimizin öncülüğünü yaptığı, ancak daha sonra bu döneme de sarkarak devam eden Balıkçılık ve Su Ürünleri Araştırma Komisyonunun çalışması kapsamında bugün heyetimiz, Komisyon Başkan ve üyeleri olarak buradayız. Ben öncelikle sizlerin de huzurunda Komisyonumuza Van'a zaman ayırdıkları için, Van'a geldikleri için teşekkür etmek istiyorum çünkü sorunlar -evet,

demin vekillerimiz de söyledi- sadece Türkiye'nin etrafında çevrili olan denizlerde değil, Van Gölü'nde de ciddi sorunlar var. Elbette birtakım tedbirler alınmaya çalışılıyor ama yeterli midir, yeterli değil midir bunları da tartışmak gerekiyor. Tabii, bugün burada Komisyonumuzun kısa süreli bir çalışma süreci olacak. Şubat 15 itibarıyla çalışmalarını tamamlayıp rapora dönecek ve o rapor Meclis Genel Kuruluna sunulacak. Elbette bizler geçmişten bu yana, bütün bugüne kadar yapılan çalışmaları da reddetmiyoruz ama Van Gölü havzasının da koruma altına alınması gerektiğini belirterek bir koruma kanunu çıkarılması için çaba veriyoruz. Dolayısıyla bu araştırma komisyonu çalışmaları kıymetlidir. Buraya gelmiş olması da önemlidir. Ben tekrar teşekkür ediyorum. Bugün burada sizleri dinlemek bizler için çok önemli çünkü hem üniversiteden değerli hocalarımız var -sadece sanırım Van'dan değil, aynı şekilde Bitlis'ten de katılım var- kurum temsilcilerimiz var, sivil toplum örgütü temsilcilerimiz var, meslek odası temsilcilerimiz var ve tabii ki balıkçılık, balık avcılığı yapan değerli kardeşlerimiz, arkadaşlarımız var. Dolayısıyla bugün sizleri dinlemek, sizlerin paylaşımlarını, önerilerini, sorunlarını ortaya koyan ve sonrasında da önerilerini ortaya koyan bir yaklaşım bizler için önemlidir.

Ben tekrardan herkese hoş geldiniz diyorum, fazla uzatmadan sözü bırakıyorum. (Alkışlar)

Teşekkür ederim.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Evet, teşekkür ediyoruz Zülküf Bey'e.

Başka söz almak isteyen milletvekilimiz var mı?

Tabii, buyurun Sayın Vekilim.

NEJLA DEMİR (Ağrı) – Merhaba. "...". Başkanım, Türkçe'ye çevirmeme gerek var mı, bilmiyorum; selamlama yaptım. Herkese hoş geldiniz diyorum.

Bugün bu heyetin Van'ın sorunlarını dinlemek için burada olması beni ayrıca mutlu ediyor. Kastamonu'dan Ordu'ya, Rize'ye, Trabzon'a İzmir'e, Muğla'ya kadar bütün balıkçıların sorunlarını dinledik, bugün de burada sizin sorunlarınızı dinlemeye geldik. Bundan dolayı da ayrıca bir gurur da duyuyorum.

Teşekkür ediyorum katılımlarınız için. Sağ olun. (Alkışlar)

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Evet, Nejla Demir Vekilimize teşekkür ediyoruz.

Başka milletvekilimiz var mı söz almak isteyen? Görebildiğim kadarıyla...

Buyurun Sayın Vekilim.

NECMETTİN ÇALIŞKAN (Hatay) – Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri, kıymetli katılımcılar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, bugün burada her ne kadar balık sektörünün problemlerini incelemeye gelmiş olsak da gerçekten Van'ın büyük bir misafirperverliğini gördük. Ben de bir Malatyalı olarak Doğu adına teşekkürlerimi sunmak istiyorum. Burada, ülkemizde Doğu'ya ilişkin bazıları tarafından gündeme getirilmeye çalışılan olumsuz imajın da böylece, misafirperverlikle de temizlenmesine vesile oldu; teşekkür ediyorum.

Aynı zamanda bu çalışma gerçekten önemli, başta Başkanımız, sözcümüz, tüm üyeler gerçekten büyük gayret içerisinde. Ben de tavukçuluk sektöründe faaliyet gösteren biriyim, doğrusu kıskanıyor meslektaşlarımız "Niye, sadece balıkçıların sorunu mu var?" diye. İnşallah, bir an önce bu sorun, güzel bir şekilde, sizlerin de desteğiyle, bütün partilerin de desteğiyle iyi bir çalışma ortaya çıkar ve bu rapor neticesinde önemli yol haritası olur. Bu, sadece balıkçılık değil, diğer alanlardaki yapılacak üretimlere de katkı olur.

* Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.

Bu vesileyle, bizi karşılayan, ev sahipliği yapan başta vekiller olmak üzere Tarım Müdürlüğü yetkililerine de şükranla sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Değerli vekilimiz Necmettin Çalışkan’a teşekkür ediyoruz.

Komisyon sözcümüz Sayın Barış Karadeniz, buyurun.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Sayın Başkanım, değerli milletvekili arkadaşlarım, bürokratlarımız, Sayın Vali Yardımcımız, değerli hocalarımız, sektör temsilcileri, sivil toplum örgütleri ve balıkçılarımız; ben de öncelikle hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.

Türkiye’nin en kuzey ucundan hayatımda ilk defa Van’a gelmiş bir kişiyim, onu da belirtiyim. Öyle bir güzel kentte yaşıyorsunuz ki... 1.700 metre rakımda dünyanın 4’üncü büyük -artık gölü demeyeyim, denizi diyeyim- denizinin kenarında muhteşem bir kentte yaşıyorsunuz, bunun kıymetini mutlaka bilin derim çünkü bazen kendi kentinde yaşayan insanlar o kentin kıymetini bilmez. Özellikle, işin içinde deniz, göl varsa, iç sular akarsular varsa çok daha fazla kıymetini bilmeniz lazım. Yani, biz buraya Komisyon olarak geldik, sizleri dinleyeceğiz ama ilk başta bu Van Gölü’nü sizin korumanız lazım. O akarsular, o balıkların yumurtama alanlarına giden eğer bir kişi o balığı tutuyorsa bu kente ihanet ediyordur çünkü bu endemik türün belki de sonunun gelmesine sebebiyet olacaktır. Eğer, bu Van Gölü’nü, Allah’ın lütfunu bir karış toprakla dolduruyorsak bu kente yapılan en büyük ihanettir. Yani, bunu korumak hep sizin elinizde, çok fazla konuşmak istemiyorum, bir teşekkür etmek istedim sadece.

Hepinizi tekrar sevgiyle, saygıyla selamlıyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Teşekkürler Barış Bey.

Başka söz almak milletvekilimiz yok herhâlde.

Sektör temsilcilerine söz verebiliriz.

Söz almak isteyenlere sırasıyla söz verelim. Lütfen, elinizi kaldırırsanız mikrofonu ulaştırırsınlar. Şöyle sıraya göre dedik, sizden başlayalım, daha sonra size, sonra size gelmiş olalım.

Mikrofonu beyaz saçlı beyefendiye... İsminizi bilmiyorum, arkaya...

Buyurun.

VAN İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI SAİT ÖZTUNÇ – Sayın milletvekillerim, Sayın Valim, değerli konuklar; ben Sait Öztunç, Van İç Su Ürünleri Yetiştiricileri Üretici Birliği Başkanıyım. Birliğim adına size, hepinize hoş geldiniz diyorum.

Biz yazılı da... Aslında yazmıştım ama eğer burada Devlet Su İşleri temsilciliği varsa burada bir açıklama yapması gerektiğini düşünüyorum.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Buyurun.

VAN İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI SAİT ÖZTUNÇ – 2021 ve 2022’de Zernek Barajı’nda 40 milyon civarında bir zararımız oldu. Bu zararın sebebi Devlet Su İşleri, kapaklara kadar yani ölü suya kadar suyu HES’e bırakması. Biz, Devlet Su İşleri Şube Müdürüyle görüştük, dedi ki: “Ölü suya kadar kullanma hakkımız vardır.” Ama bizim balık ölümüne sebep olan acaba bu barajdaki canlı türlerin bir hakkı yok mu, bunun bir kotası yok mu? Yani, bu barajdaki bir canlı türünün ölmemesi... Bir kotası var, bu kotanın altına inmek, kapaklara kadar kullanmak... Bu konuda bizi bilgilendirmeleri gerekiyor.

Bir sorum daha vardı, istenirse ben yazılı olarak da size takdim edeceğim ve okumak da istiyorum.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Tabii, buyurun.

VAN İÇ SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLERİ ÜRETİCİ BİRLİĞİ BAŞKANI SAİT ÖZTUNÇ –

Su kiralama ücretleri geçen senelere göre yüzde 10 artmıştır ve teminat miktarı kadar, yıllık kira bedeli kadar da teminat alınmaktadır. Altmış günlük süre sonunda ödemediği takdirde su kiralarnın 2 katını çıkarılması, yönetmeliğe göre su kirasını bir yıl içerisinde ödemediği durumunda tesisin kapatması gibi bir sorun da vardır. Hâlihazırda yaşanan kuraklık ve kaynak sularının aşırı derecede azalması üreticinin daha az üretim yapmasına sebebiyet vermektedir. Hâl böyleyken, yönetmeliğin üreticilerin lehine biraz daha yumuşatılması gerekir. Küresel ısınma, ekonomik zorluklar, piyasanın şartları ve benzeri gibi etkenlerle sekteye uğrayan balıkçılık sektörü, bu uygulamadaki katı kurallar yüzünde birçok balıkçılık tesisinin kapatılmasına sebebiyet vermiştir. Var olan yönetmelikle biz üreticiler zorlanıyoruz, üreticiler önemli ölçüde olumsuz etkileniyor.

Bir de mühendis çalıştırma konusu var. Yönetmelik kapsamında tüm tesislerde su ürünleri mühendisi çalıştırma zorunluluğu getirilmiştir ancak biz üreticiler, özellikle kırsalda üretim yapan biz üreticiler çalıştıracak mühendis bulmakta zorlanıyoruz. Terör ve başka diğer sebeplerden dolayı kimse çalışmak istemiyor veya çok yüksek maaşlarla bürolarda çalışmak istiyorlar ancak biz üreticiler olarak buna gücümüz yetmiyor. Türkiye genelinde aktif olan çalışan mühendislerin sayısı azdır, bunlar yoğunlukla kâğıt üzerinde çalışmaktadır. Getirilen bu müdahaleyle birçok konuda üreticiler mağdur olmaktadır. Örneğin, balık satışı yaptığı zaman nakil beyannamesini düzenlemesi zorunluluğunu mühendise vermiştir. Halde, sahada hiç çalışmayan bir mühendisin her bir sistemi kullanması ve nakil düzenlemesi yapması çok zordur ve bu konuda çok fazla sorun yaşamaktayız. Bu zorunluluk konusunda üreticileri rahatlatacak düzenlemenin getirilmesi istiyoruz.

Üçüncü konumuz desteklemelerle ilgili. Son on yılda alabalık fiyatları enflasyon, su kiralarn, yem fiyatına bağlı olarak yaklaşık 35 kat artmıştır. Şu an alabalığın kilosu 130 TL bandındadır ancak bu enflasyona bağlı olarak desteklemede herhangi bir değişiklik olmamıştır. 2019 yılında yavru desteği 25 kuruş, porsiyonluk desteği 75 kuruş iken, destek 1 TL bandındaydı. 2023 yılında bu destek hiç değişmemiştir. 2019'da balığın kilosu 4 TL'ydi yani kilogram başına verilen destek balığın kilogram fiyatının yüzde 25'i civarındaydı. Yıl 2023, balığın kilosu 130 TL civarında ancak verilen destekte herhangi bir artış yapılmamasına rağmen yavru desteği de kaldırılmıştır. 2019 yılında 1 torba yemin fiyatı 36 TL iken, 2023 yılında 1 torba balık yeminin fiyatı 1.560 TL civarında. Şimdi, bir üreticinin bu dönemde alacağı destekler bu masrafını karşılamaya yetmeyecek ki böyle bir durumda Türkiye'nin ihracat birincisi olan su ürünlerinde birçok üreticinin tesislerini kapatma eşiğinde olduğunu sizlere arz etmek istiyorum.

Su ürünleri yetiştiriciliği Türkiye'de önemli bir yere sahip. Bu alandaki faaliyetleri gerçekleştirmek için üreticilerimize desteklerin sağlanması ve rahat üretim yapacağı bir ortam sağlanması, alabalık desteklerinin kilogram başı en az 9 TL olması gerekmektedir. Ayrıca yavru balık desteğinin geri getirilmesi gerekmektedir. Siz değerli vekillerimizin bu konuda bize yardımcı olacağına ve ses olacağına yürekten inanıyorum.

Saygı ve sevgiler. Birlik adına size yine teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Teşekkür ediyorum.

Onu da yazılı hâlde bize ulaştırırsınız teşekkür ederiz.

Evet, buyurun.

ERÇEK SU ÜRÜNLERİ KOOPERATİF BAŞKANI SÜLEYMAN SALIÇHAN – Ben Erçek Su Ürünleri Kooperatif Başkanı Süleyman Salıçhan.

Şimdi, burada bizim 3 tane sorunuz var. Eğer gerçekten bu sorunlar dile getirilecekse biz derdimizi anlatalım çünkü yıllardır hep böyle bizi dinliyorlar, sorunlarımız bir türlü çözülüyor. Şimdi, ben Erçek'te yılda sadece 100 bin kiralama bedeli veriyorum, 100 bin de vergi veriyorum; 200 bin.

Şu anda benim teknelerimin barınak yeri bile yok. Başvurdum bazı kurumlarda bana bunu diyorlar: “İlgili kurumlar ilgilensin.” İlgili kurum da Tarım Bakanlığımızdır. Bunun dışında bir de Van’da liman başkanlığının yapılması çünkü biz burada gerçekten ıstırap çekiyoruz. Bunu gerçekten yaparsanız çok memnun kalırız.

Üçüncü sorun, tarımsal olarak destek veriyorsun hayvancılığa, çiftçilere, yalnız balıkçılara gelince herhangi bir kredi, bir destek alamıyoruz. Çünkü şu anda teknelerin bir kısmı çürümüş hâle gelmiş. Bir teknenin altının değiştirilmesi 350-400 binden aşağı olmuyor. Biz istiyoruz ki Bakanlığımız tarafından bir kredi verilsin, vadeli bir kredi, bu arkadaşlarımız da rahatlasın. Yani Türkiye genelinde tüm balıkçılar gerçekten ıstırap çekiyorlar. Ağlar pahalı, mazot pahalı, sigorta primleri yüksek. Yani biz şu anda başa baş çalışıyoruz. Eğer bize yardımcı olursanız memnun kalırız.

Teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Biz teşekkür ediyoruz.

Buyurun.

VAN ÇEVDER BAŞKANI ALİ KALÇIK – Merhaba. Hepinizi saygıyla selamlıyorum. Özellikle Van denizi ve Van balığı adına hepinizi saygıyla selamlıyorum. Bu çalışmalardan dolayı binlerce kez teşekkür ediyorum.

Aslında bahsettiğimiz konu dünyanın en güzelinden, dünyanın en büyük sodalı gölünden bahsediyoruz. Dünyanın en güzeldir, Kathleen Rubins tarafından uzaydan çekilen resimle “dünyanın en güzeli” olarak tescillenmiş bir şeyden bahsediyoruz. Şimdi, bu balık serüveni anlatırken aslında Van denizinde yaşanan bütün sorunlar Van balığını çok ciddi şekilde etkilemektedir. Şimdi Van denizi -bu gerçi tarım il müdürlüğümüz arkadaşımız 80 oranında söyledi- aslında yaklaşık 102 tane akarsuyla beslenmektedir. Bu sonbaharda akarsuların içerisinde yaklaşık 85 tanesi tamamen kurudu, geri kalanın da yüzde 80 yüzde 85 oranlarında debileri düştü. Öylesi bir sorun yaşıyoruz. Şimdi, biz, Van balığının üreme serüvenini anlatırken, Van balığını anlatırken özellikle 15 Temmuz-15 Haziran dönemi bir üreme dönemidir. Bu sene Van balığı... Gidenler oldu ama önemli bir kısmı dönmedi çünkü devletin kullandığı su politikalarından dolayı ciddi bir sorun yaşadık. Bir de bunun yanında orada bırakılan yumurtaların önemli bir kısmı balığa dönüşmedi. Küreklerle toplanacak kadar orada yumurtalar kaldı, böyle bir sorun yaşanıyor. Bu bağlamda, somut bir örnek olarak her sene... Aynı zamanda Van Çevre Derneği Başkanım, 5 Haziran Dünya Çevre Günü’nde biz Bendimahı’de kutlayalım dedik, çok önemli olması adına. Her sene normal balık şöleni olurken -bildiğiniz balık şölenleri- maalesef biz bu sene 2023 yılında bir tek balığa denk gelmedik. Böyle bir sorun yaşanıyor. Burada da işte, suyun ticarileştiği... Buna bir örnek olarak bizim 4 barajımızdan bir tanesi Morgedik’tir arkadaşlar, bir de Van balığını besleyen en büyük kaynaklardan biri de Zilan Çayı’dır. Bu Zilan Çayı’nın üzerinde bir de bir HES kurulmuş, hemen yukarısında Morgedik Barajı vardır; Morgedik Barajı her sene yaklaşık 100 milyon metreküp su tutmaktadır, bu tutulan suyun üreme döneminde Van balığını da kaynaklık ediyor ama orada yapılan bir HES’ten kaynaklı yaklaşık 50 milyon metreküp su oraya verildiğinden dolayı Zilan’a giden balıkların önemli bir kısmı dönmedi ve yumurtaları Van denizine dönmedi. Bu bağlamda, ticari bir anlayışla bakıldığından dolayı böyle bir sorun var. Bir de aynı zamanda, o HES’in, Zilan’da yapılan HES’in 5 kilometrelik su kanalının tel örgülerle yapılmasından kaynaklı olarak oradaki yaşamı da ciddi bir şekilde tehdit ediyor. Biz Vanlıların gerçekten birçok özelliklerimiz var, bize ayrıcalık yapılmış; Van denizinden dolayı ve Van denizi kadar da önemli Van’ın sazlıkları ve sulak alanı; Türkiye’nin beşte 1’i olan sulak alanları, bir de biz güneşin başkentiyiz ama maalesef, biz bunlardan yararlanmıyoruz, çok ciddi olumsuzluklar yaşanıyor. Van denizine dökülen nehirlerden bahsettik ve

ciddi bir oranda tarihte... Özellikle Kayhan Bey ve Zülküf Bey çok daha iyi biliyorlar “Bendimahi” diye bir çayımız var, en büyük çaylarımızdandır ve bu sene kurudu Bendimahi Çayı, tarihte görülmemiş bir durum. Böyle bir sorun yaşanıyor.

Şimdi, biz dedik ya Van denizindeki bütün sorunlar Van’ı ciddi bağlayan sorunlardır. Mesela, kıyılarımız; bizim İn köyünde, Erciş’in Karatavuk köyüne kadar 185 kilometrelik alan bizim Van sınırları içerisinde kalıyor. Bu 185 kilometrelik alanda sahil niteliğinde, canlıların, balıkların yaşama alanları kalmamış; çok acıdır. Bunlar kanun koyucular ve kanun uygulayıcılar -hangi tabiri kullanacağım bilmiyorum- tarafında işgal edilmiş, geri kalan da ya o ekonomik gücü olanlar ya da düzenin yanında olan vatandaşlar tarafından gasbedilmiş, doldurulmuş. Burada 3621 sayılı Yasa var arkadaşlar, der ki: “Savaş koşullarında dahi sosyal tahsis yapılamaz.” İşte, orada, Kıyı Koruma Kanunu var; kıyı kenar çizgisi var; ya bu kanunlarda bir teknik sorun var ya bu kanun koyucuların uygulamasında bir sorun var. İşte, en somut örneği, son dönemlerden bildiğiniz, burada bir otel yapıyor, turistik, güzel de bir otel yapıyor ama yaklaşık 3 dönümlük dolgular yapıyor. Şimdi, Koruma Kanunu’nun en zayıf olan sürdürülebilir kontrollü kullanım alanıdır, buna rağmen 3194 sayılı İmar Kanunu der ki: “Hiçbir koşulda hafriyat dökülemez.” Belediye yetkilileri de dedi ki: “Biz orada zaten ceza kesmişiz.” Hem ceza kesilmiş hem mühür kırılmasına rağmen hâlâ da öyle bir tesisin yapılması kabul edilecek bir durum değil. Buna mutlaka müdahale edilmesi gerekir. Özellikle Barış Bey’in dediği bir söz var: “Bir avuç toprak dahi dökülmemesi gerekiyor.” ama milyonlarca metre küp dolgu yapıyor.

Biz dedik ya, Van balığı kadar daha önemli olan bir diğer konu da; Türkiye’nin sulak alanlarının beşte 1’i Van denizinin kenarındadır, bunun çok önemli bir kısmı bu küresel iklimden kaynaklı, yanlış su politikalarından dolayı kuruma noktasına gelmiş. Böyle, parayla pulla alınmayacak kadar değerli olan bu sulak alanlarımız milyonlarca canlının, özellikle Van balığının üreme alanıdır. Bundan dolayı, yanlış politikalardan dolayı... Birkaç örnek vereyim: Mesela, Sayın Vekilimiz Kayhan Türkmenoğlu bir açıklamasına demişti ki: “Biz 8 tane millet bahçesi yaptık.” Van’ın en temel sorunlarından biri de yeşil alandır. Yeşil alana bu kadar ihtiyacımız olduğu bir yerde, tam da Van’ın sulak alanlarının içerisinde, sit alanı içerisinde millet bahçesinin yapılmasının, milyonlarca metre küp dolgu yapılmasının gerçekten ekonomik, yeşille ilgili bir tanımı yoktur, yeşilin tamamen tahrip edildiğinin bir örneğidir. Van’ın en temel sorunlarından biri de yeşil alanın yetersizliğidir; canlıların yaşayabilmesi için en azından kişi başına 10-15 metre yeşil alan düşmesi gerekiyor ama maalesef Van’a düşen alan 0,70 santimdir. Böyle bir sorun var ama bizim sazlıklar için özellikle bir algı yaratılmış “Bataklıkların kurulması gerekir.” diye bir algı vardır ama maalesef bütün bataklıklarımız tutak alanlarımızdır, sulak alanlarımızdır, ileri biyolojik arıtmalardır, nefes alacağımız yerlerdir, ormanlardan kat ve fazla enerji üreten alanlarımızdır; maalesef dolgularla, sahil yoluyla ve benzer uygulamalarla, hafriyatlarla bizim sulak alanlarımız kalmadı, sazlıklarımız kalmadı. Van balığı kadar önemli olan, bizim burada endemik dikkuyruklarımız, elmabaşlarımız var ama sadece o vahşi kapitalist anlayışla üretim yapan bu anlayış kabul edecek bir durum değil.

Bir de 1 Haziran 2021’de Sayın Emine Erdoğan ve o dönemki Çevre Şehircilik Bakanı Murat Kurum tarafından bize ileri biyolojik arıtma tesisi yapıldı. O günden bu son iki üç aya kadar arıtma tesisimiz çalışmadı. Van Denizi’nin etrafında 1 milyon 200 bin insan yaşıyor. Günde yaklaşık 56-57 bin kanalizasyon atıkları oraya akıtılıyor ve ciddi bir sorun yaşanıyor. Böylesi bir sorun devam ederse yakında bir bataklıkla, bir balçığa dönüşecek; böyle bir sorunun olduğu bir noktadayız.

Van Gölü’ne etki eden bir başka sorun evsel atıklardır. Van’da normalde teknik olarak hesaplanan; bir kişi günde 1,3 kilogram çöp üretiyor ama bunu Van nüfusuyla çarptığımız zaman günde 1.500-1.600 ton çöp olması gerekiyor. Bizde geri dönüşüm tesisi yapıldı günde 450, bilemedin 500 ton çöp geliyor, gerisi kompleksi Van Gölü’ne gönderiliyor, Van’ın akarsularına, sularına gömülüyor. Böylesi bir sorun noktasında sadece popülist söylemlerle işte “Geri dönüşüm yapıldı.” söylemi yetmiyor gerçekten

burada bir kilogram evsel atığın bile doğaya dökülmemesi gerekiyor. Tam o arıtma tesisi yapılırken Sayın Cumhurbaşkanımızın eşi dedi: “Bir de dip çamuru yapacağız.” Dip çamuru gerçekten çok değerlidir, çok önemlidir; Van Gölü’nün en temel sorunudur. Dünyada, dip çamurunun yapılmasının teknikleri var. Dip çamuru burada yaklaşık 700-800 metre derinlemesinde, 150 metre derinlemesinde bir yol yapılarak sağında solunda ekskavatörlerle dip çamuru çıkarılıyor ve o dip çamuru da hemen Van Gölü’nün sıfırına dökülüyor. Başka yerde dip çamuru nasıl çıkarılıyor? Burada bir gemide iş makinası bırakılıyor, orada bilgisayar yükleniyor, onun yanında da bir tekne bırakılıyor oradaki dip çamuru tespit edilip o dip çamuruyla bertaraf edilmesi gerekiyor ama maalesef bizde dolgu malzemesi olarak kullanılıyor. Bu kabul edilecek bir durum değil, sadece 150 metre ileride mi dip çamuru var? Zaten bu küresel ısınmadan kaynaklı göl çok ciddi şekilde çekilmiş, yaklaşık 1 milyon 500 bin metreküp Van denizi çekilmiş arkadaşlar, bu ciddi bir sorundur. Bu küresel ısınmanın yanında bir de yanlış su politikalarından kaynaklı bir durumdur. “Kıyı Kanunu” dedik; Kıyı Kanunu’nun bu kadar ihlal edilmesi kabul edilebilecek bir durum değil.

Bir de bizim Van olarak yıllardan beri mücadelesini sürdürdüğümüz -özellikle Kayhan Başkanım da çok iyi biliyor, Vekilim de çok iyi biliyor- Van Gölü koruma kanununun çıkarılmasını talep ettik. Bu son dönemde sürdürülebilir kontrollü kullanım alanı çıkmasına rağmen kıyıların bu kadar işgal edilmesi bunun çok somut bir örneğidir. Bu bağlamda mutlaka ve mutlaka biz, siz sevgili, değerli Komisyon üyelerimizden Van Denizi’ni koruma kanununun çıkmasını talep ediyoruz.

Bir başka örnek; arkadaşlar, Van balığı ne yer? Van balığı ya sinek yer ya o sahildeki, oradaki canlı organizmalarla beslenir. İşte, size de bir öneride bulunayım: Burada bir sinekle mücadele alanı var iskelenin orada, günde yaklaşık 300-500 ton “sinekle mücadele” adı altında orada zehirleme... İlaçlama yapılıyor; bu kanserojen etkisinin somut örneğidir. Bazen de DSİ ticari amaçla baktığı için, suyun sahibi olarak kendini gördüğü için birçok alanda suyu pazarladığından dolayı bu üreme dönemindeki balıklarımız yok olmaktadır. Bu anlamda DSİ’nin, özellikle 15 Nisan-15 Temmuz arasında bu canlılarımızın, balıklarımızın yaşayabileceği şekilde yeterince suyu mutlaka vermesi gerekiyor.

En önemli bir sorun da bundan sonra Van denizine sahip çıkabilme noktasında bütün herkesin Van denizine hassasiyet göstermesi, ticari gözle bakmaması için özellikle de bu konuda Komisyonumuzun çalışma yapması ve son olarak da burada özellikle Mustafa Sarı, Mustafa Akkuş ve Faruk Alaattinoğlu bunlar Van balığının babalarıdır, bugünkü bu algının oluşmasında en büyük katkılar onlarındır, sizin huzurunuzda da onlara binlerce kez teşekkür ediyorum.

Daha önce de biz Van ÇEVDER kurucu derneği olarak Kayhan Bey’e de Zülküf Bey’e de buradaki bütün partilere ve STK’lere raporlarımızı sunmuştuk. Yine de biz bugün hazırladığımız Van’ın ekolojik ve çevre sorunlarıyla ilgili komisyonumuza mail olarak göndereceğiz. Umarım, bu konuda hassasiyet oluşturur. Bugünkü yaşanan tahribatlara cevap olursunuz.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Evet, teşekkürler.

VAN ÇEVDER BAŞKANI ALİ KALÇIK – Son bir cümle daha...

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Buyurun.

VAN ÇEVDER BAŞKANI ALİ KALÇIK – Zilan’da normalde bildiğimiz işte bir dere yatağını değiştirerek orada borular içerisine alınır, yukarı bir yere verildikten sonra tekrar baş aşağı santrale getirilerek elektrik üretiliyor ama Zilan’da farklı bir uygulama yapılıyor, özellikle görmeyi de isteriz. Şimdi, Zilan’da, kaynağında su alınmış kanallarla 5 kilometrelik alan gitmiş, asıl kaynak kurutulmuş, dere yatağı kurutulmuş, orada 2 metrelik bir de tel engeller yapılmış. Orada yaşayan hem canlı organizmanın hem orada yaşayan insanların çok ciddi bir felaketi anlamındadır yani 3-5 megavatlık bir enerji üretildiğinden dolayı ciddi bir sorundur. Tarihte, özellikle biz Kürtlerin tarihiyle ilgili bir alandır.

Bu bağlamda biz zaten ÇEVDER olarak ilgili kurumları da mahkemeye verdik. Oradaki bilirkişi, teknik elemanlar da bunun uygun olmadığı noktasında karar almışlar. Umarım, oraya doğa uygun bir yapılaşma olur.

OTURUM BAŞKANI NAZIM ELMAS – Teşekkür ederiz.

Buyurun.

DİRENÇLİ KENTLER TOPLULUĞU DERNEĞİ TEMSİLCİSİ ZOAN ÖZGÖKÇE – Sağ olun.

İsmim Zozan Özgökçe, feminist aktivistim, aynı zamanda çevre aktivistiyim. Dirençli Kentler Topluluğu adına buraya katıldım, hatta size raporda bırakmıştık hem dirençli kentleri anlatan hem de Bendimahi Çayı’nın nasıl kurduyuyla ilgili bir rapor da bıraktık, e-mail olarak da atarız.

Şimdi, Van balığının -biz “Van balığı” diyoruz bu arada daha çok, bu da kentte bir tartışma konusudur “İnci kefali mi? Van balığı mı?” meselesi- yaşam alanı kirlı bir kere. Böyle bir birincil sorunu var. Mesela, şuradan çıktığınızda, bu Tarım İl Müdürlüğünden iskeleye doğru yukarıya gittiğinizde -burası iskele bölgesi, buraya “iskele” denir- burada biz küçükken balık yerdik, Kabotaj Bayramı yapılırdı, tertemiz bir gölün içerisindeydik ve şu andaki hâline bakın ve bir on yıl önceki hâline bakın, arada dağlar kadar fark var. “Dip çamuru” denilen şey yıllardır gölün arıtılmaması ve o pisliğin dibe çökmesidir ve şu anda oradaki bütün ekolojik denge bozularak dip çamuru temizliği yapıldı ve bununla övünüyor “Bu kadar ton dip çamuru çıkardı.” diye. Yani yaparken Ali Ağabeyin dediği gibi “Müthiş bir tahribat yaşandı iskelede” ve orada ciddi bir koku sorunu da var yazları, büyük bir alandan ta buralara kadar gelen bir koku, arıtma tesisinden gelen bir koku var. Şimdi, biz arıtma tesisini gittik gezdik. Arıtma tesisinden, bu yeni yapılan biyolojik arıtma tesisinden su göle veriliyor. Bunu giderseniz görsünüz, hatta kısmi olarak “temizlenmiş” denilen kısmı veriliyor. Temizlenmemiş bir kısmı da küçük küçük parçalara bölünerek suya akıtılıyor. Şimdi, burada ciddi bir sorun var; ne oluyor böylelikle? Van Gölü’nün o hep övündüğümüz sodalı yapısı direkt bozulmuş oluyor yani artık hani yağmurlarla, yağışlarla beslenen Van Gölü -ki bu da azaldı- bu kirlı suyla yani atıklarla beslenmeye başladı. Dolayısıyla, burada Van Gölü ciddi bir kirlilik sorunuyla karşı karşıya. Bunun için temizlenen yere gitmenizi tavsiye ediyorum.

OTURUM BAŞKANI NAZIM ELMAS (Giresun) – Bir düzeltme yapalım “Arıtılan su Van Gölü’ne gittiği hâlde yine kirliliyor mu?” diyorsunuz?

DİRENÇLİ KENTLER TOPLULUĞU DERNEĞİ TEMSİLCİSİ ZOAN ÖZGÖKÇE – Tabii, yapısını bozuyor.

Biz o suyun tarımsal alanlara gitmesini yani bu biyolojik arıtmadan çıkan suyun... Arıtılmış, biz gittik, o dönem çalışıyordu, bir dönem çalışmadı VASKİ yaparken, sonra özel bir şirkete verildi. Arıtılmış hâli yani temiz bardağı koyun şu su gibi ama ne oluyor? Bu, doğal değil, doğal denge değil yani oradaki gölün doğal dengesini bozuyor o akışı ve o dip çamurunun dışında bir de akarsular gölü besliyor. Ali Ağabeyin ve daha önceki konuşmacının söylediği gibi, bu akarsulardan -Devlet Su İşlerine dilekçede verdik- gelen sular DSİ tarafından kesiliyor, nereye veriliyor? Tarımsal alanlara. Şimdi, böyle bir çatışma var kentte. Balıkçılar ve tarım. Tarımsal alanlara mı bu su verilmeli yoksa balıkçılara mı? O yüzden balıkçılar daha ikincil bir konuma geliyor bu durumda.

OTURUM BAŞKANI NAZIM ELMAS (Giresun) – Sizin buradaki çözümünüz nedir? Önerinizi söyleyin.

DİRENÇLİ KENTLER TOPLULUĞU DERNEĞİ TEMSİLCİSİ ZOAN ÖZGÖKÇE – Çözüm: Devlet Su İşlerinin akan sulara karışmaması ve onun kirlenmemesi için de çaba göstermesi. Biz, Devlet Su İşlerine bu konuda dilekçeler de verdik, size de bunu veririm.

OTURUM BAŞKANI NAZIM ELMAS (Giresun) – Tarımın problemi nasıl çözülecek o zaman?

DİRENÇLİ KENTLER TOPLULUĞU DERNEĞİ TEMSİLCİSİ ZOZAN ÖZGÖKÇE – Tarımsal alanlara arıtmadan çıkan suyu ve Devlet Su İşlerinin başka kaynakları var.

OTURUM BAŞKANI NAZIM ELMAS (Giresun) – Peki.

DİRENÇLİ KENTLER TOPLULUĞU DERNEĞİ TEMSİLCİSİ ZOZAN ÖZGÖKÇE – Ayrıca, burada, Van’da yapılmış 3 bin yıllık Şamran Kanalı diye bir kanal var. Bu Şamran Kanalı daha önceden yüzde 0,3’le büyük bir mimari mühendislik harikasıdır bu. Ta Urartular döneminden bütün şehri sulayabilecek bir kanal var, bu kanala dair de Devlet Su İşlerinin temizlemesi ve tarımsal alanlara ulaşmasıyla ilgili çalışma kesilmiş durumda; kirli bir şekilde bekliyor. Şimdi, dolayısıyla böyle bir suyla ilgili kentte ciddi bir sorun var.

Bir de şöyle söyleyeyim: Bu dolgular ve işgaller. Şimdi, gezerseniz Van Gölü’nün etrafını, göl kenarından gelin, başlayalım, Devlet Su İşlerinden tutun, Karayolları, Jandarma, Polisevi gibi bir sürü kamu kurumu görürsünüz. O kamu kurumlarının da atıkları göle bırakılmaktaydı. Yeni, mesela Edremit’e daha yeni, bu sene artıma geldi yani kanalizasyon sistemi geldi, kanalizasyon sistemi yoktu, dolayısıyla bu göle kirlilik, sürekli bir kirlilik akıyor, kentin bütün kirliliği ve pisliği göle akıyor.

Şimdi, mesela bakarsanız, göl kenarındaki ticari kuruluşların da hepsi kaçaktır. Geçen gün işte üç ay önce başlamış -Ali Ağabeyin söylediği- otelin yanında bir dönümden fazla bir dolgu yapıldı, orada biz mesela gittik, eylem yaptık uzun süre hatta vekiller önerge verdiler. Mesela 3194 sayılı Kanun gereği belediye orayı yıkmak zorunda ama hayır, kaçak yapılar yıkılmıyor, sadece para cezası kesiliyor ve hiçbir müdahale söz konusu olmuyor.

Son olarak balıkçılık sektörüyle ilgili bir şey söylemek istiyorum. Uzun süre balıkçılara balık yasağı var. Şimdi Van’da bu kısmen uygulanıyor ama yine balık satan yerler görüyoruz ancak çevre illerde de bunun o kadar çok etkili olmadığını düşünüyorum, başka, diğer çevre illerden balıklar Van’a getirilip satılıyor mesela. Böyle bir sorun var ve balıkçılık sektörüne bu dönemde özellikle teşvik verilmesi gerekiyor, destek verilmesi gerekiyor.

OTURUM BAŞKANI NAZIM ELMAS (Giresun) – Çevre illerden Van’a balık gelmesin mi diyorsun?

DİRENÇLİ KENTLER TOPLULUĞU DERNEĞİ TEMSİLCİSİ ZOZAN ÖZGÖKÇE – Hayır, avlanma yasağı döneminde balık geliyor yani oralardan geliyor, tamam burada tutulmuyor ama diğer illerde ve ilçelerde balıklar avlanıyor, Van’a satılmak üzere geliyor. Mesela soruyoruz: Bu balık nereden geldi? Diyorlar ki işte “Bitlis’ten geldi, Tatvan’dan geldi.” diyor, burada tutulmamış yani incelemelerin olduğu söyleniyor, takiplerin yapıldığı ama çevre illerde de aynı şekilde bu yasaklara uyulmalı; teşvikler verilmeli.

Genel olarak Van Gölü’nün kirliliğiyle ilgili Van’da sürekli bir eylem planı var. Bakıyoruz, bu eylem planında gerçekten Van Gölü’nün ciddi sorunları konuşulmuyor, çok yüzeysel bir şekilde konuşuluyor. Yasa dışında, Van Gölü’nü koruma kanununun dışında bir şemsiyenin, koruma şemsiyesinin acil olarak yapılması lazım ve belediyelerin de kirlilemesi söz konusu ve müdahale etmeyerek de ve kendisinin bizzatı, mesela Van Gölü’ndeki bir kaçak yapıyı Edremit Belediyesi yaptı. ÇEVDER dava açtı, bilirkişi raporunda... Ne kamuya yararı var ne de aynı zamanda ruhsatı yok, kaçak, kendisi kaçak yapı yapıyor; bunları da engellemek gerekiyor, bunların üzerinde durulması lazım. Van Gölü için yani Van Gölü, belediyelere ve Van’daki yönetimlere bırakılmayacak kadar ciddi bir mesele bence.

OTURUM BAŞKANI NAZIM ELMAS (Giresun) – Evet, bu hassasiyet için teşekkür ediyorum.

Tabii, burada sorun nedir ve çözüm olarak neleri öneriyorsunuz? Onları da söylerseniz not alacağız, gayet iyi olur.

VAN ÇEVDER BAŞKANI ALİ KALÇIK – Bir ekleme yapabilir miyim Başkanım? Bir cümle...

OTURUM BAŞKANI NAZIM ELMAS (Giresun) – Buyurun.

VAN ÇEVDER BAŞKANI ALİ KALÇIK – Biz çözüm önerilerini de mail olarak göndereceğiz, burada balıkçı arkadaşlarımıza gerçekten o üreme döneminde çok ciddi bir haksızlık yapıyor. Birçok derede canlı olarak balıkların yok olduğunu görüyoruz. Buradaki çözüm, oradaki tarımın vahşi sulama sistemiyle olmaması ve canlıların yaşayabileceği “can suyu” dediğimiz mutlaka o suyun olması gerekir. Buradaki işte o dönemde balıkçılar yok sayılıyor. Vahşi sulama sistemiyle yapılan uygulamalar da balığın ve balıkçılığın yok olması noktasına getirmiştir. Bu konuda hassasiyet olması gerekiyor.

OTURUM BAŞKANI NAZIM ELMAS (Giresun) – Evet, çok teşekkür ederiz.

Arkadaşlar, burada herkes kendisiyle ilgili, sektörüyle ilgili her şeyi söyleyebilir çünkü biz zaten onun için geldik buraya. Kimse “Ben şunu söyleyecektim de söyleyememe engel oldum.” veya “Söyleyemedim.” demesin.

Buyursunlar.

SEDAT SEYHAN – Sayın efendilerim, Sayın Başkanlarım, sayın milletvekillerim, sayın Valimiz; bu programı düzenlediğiniz için hepinize çok çok teşekkür ederim.

Ben “Mavigöl 65 Balık Restoran” yüzen lokantanın sahibiyim. Van Gölü’nde tek bir tane yüzen lokanta var. Malumunuz, Van Gölü’nde çekilen sulardan dolayı ben teknemi Edremit bölgesine çekmek zorunda kaldım. Dışarıdan gelen, İran’dan gelen, Irak’tan gelen, diğer illerden buraya gelen misafirlerimize inci kefalinin tanıtımını ben yapıyorum, tabii, bu kış sezonunda çupra, levrek gibi Karadeniz’in çeşitli balıklarının da hepsinin tanıtımını yine ben yapıyorum. Ben teknemi Edremit bölgesine çektiğim zaman -sular çekildiğinden dolayı- beş ay bana müsaade etmediler, ben teknemi açayım; ben bir esnafım, vergi mükellefiyim ve bana müsaade etmediler. Oradaki yetkililerin hiç kimseye ayrımcılık yapmadan herkese eşit bir şekilde davranmalarını istiyorum. 10’uncu ayın 17’sinde sabah saat 09.00’da marinada orada görevli olan memurlar benim teknemin halatını açtılar, fırtınaya bırakmaya çalıştılar. Bir balıkçı kardeşimin orada denk gelmesiyle, müdahale etmesiyle tekrar teknemi muhafaza, koruma altına aldı ve ondan sonra orada çalışan memurlar ona “Sen neden müdahale ediyorsun? Sen niye karışyorsun?” Yani biz bugün Van Gölü’nde bağlı olduğumuz yer Tatvan, Van Gölü Tatvan Liman Başkanlığı, biz hepimiz Tatvan Liman Başkanlığına bağlıyız.

Ben bundan iki sene öncede Edremit marinada “Travago” adlı yine bir tane yüzen lokanta restoran tekne vardı, ben onu da aldım, onu ben iskeleye götürdüm, müşterileri çıktı ben onu il dışına sattım yani geriye dönük olursa benim Edremit marinada zaten oradan gemi almışım, gemi aldığım beyefendi de burada Bahattin Ağabey, kendisi de burada. Yani Başkanım, bize müsaade etmiyorlar, bu müsaade etmeyenlere burada toplanan yetkililerin de oraya bir el atmalarını istiyoruz, orada büyük bir ayrımcılık var; orada hiçbir evrakı, hiçbir resmî işletmesi olmayan adam orada serbest bir şekilde işletmesini yapıyor ve ben yirmi senedir, bu Van Gölü’nde inci kefalinin, bütün balıkların tanıtımını yapıyorum bize müsaade etmiyorlar Başkanım. Ben Esnaf Sanatkarlardan kredi çektim, beş aydır mağdurluğundan dolayı kredilerimi ödeyemedim Başkanım. Benim 7 tane çocuğum var, babam var, kardeşim geçen sene intihar etti, 3 tane çocuğu var, bir eşi var, toplamında 19 tane nüfusum var ve bu bütün nüfusların, herkesin gelir kaynağı bizim o teknemizdi. Hepinizden ricam, siz yetkililerin bu konuya el atmalarıdır. Oradaki yetkililer bana söylüyor ki: “Biz istediğimize müsaade ederiz, istemediğimize müsaade etmeyiz.” Ben yirmi senelik esnafım ve ben bunu da hiç kimseden çekinmeden söylüyorum, yirmi senelik AK PARTİ üyesiyim, her sandık başında da müşahitlik yapıyorum, bilmiyorum belki ondan dolayı da bana müsaade etmeyeabiliyorlardır oradakiler.

Hepinize teşekkür ederim.

Bu söylediklerimi ciddiye alırsanız hepinize minnettar kalırım Sayın Başkanım.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Barış Bey dedi ki: “Tam tersi oluyor normalde bu işler.”

Evet, teşekkür ediyoruz.

SEDAT SEYHAN – Başkanım, yirmi senedir AK PARTİ üyesiyim, her seçimde sandık başında müşahitlik yapıyorum.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Kardeşiniz için başınız sağ olsun.

Teşekkür ediyoruz.

SEDAT SEYHAN – Allah sizden razı olsun. Başkanım, gerçekten çok zor durumdayız, yetkililerin bizim sorunlarımıza bir çözüm bulmasını istiyoruz. Orada büyük bir ayrımcılık var, istediklerine müsaade ediyorlar, istemediklerine müsaade etmiyor.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Sağ olun, teşekkür ediyoruz.

Buyurun.

ÜMİT TERAN – Sayın temsilcilerim, öncelikle Van’ımıza hoş geldiniz.

Ben bir balıkçı olarak on beş senedir Van Gölü’nde balıkçılık yapmaktayım. SS Gevaş Dereağzı Altınbaş İnköy Su Ürünleri Kooperatif Başkanının oğluyum. Babam bir rahatsızlık nedeniyle İstanbul’da olduğu için kendi adıma değil, bütün balıkçı arkadaşlarım adına burada konuşmak istiyorum.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Allah şifa versin.

ÜMİT TERAN – Bizim burada sorunlarımız var, on beş senedir birebir balıkçı olduğum için kendi gördüğüm sorunları söylüyorum burada. Diğer arkadaşlarım da bazı arkadaşlarım da müdürlerimiz de zaten birçok konulardan bahsettiler. Öncelikle, biraz önce Müdürümüzün söylediği gibi dış illerden Van’a gelen balık... Müdürümüz doğru diyor, iyi bir noktaya değindi. Nazik Gölü balığı Van Gölü’nünkine benzer, aynıdır; Van Gölü incidir, bizimki inci kefalı, Van balığı inci kefalet çevrildi. Van’ın hangi tezgâhına gidersen git, şu an “Van balığı” deyince inci satılıyor. Biz, buraya gelen yetkililerden buna karşı bir önlem almasını istiyoruz. Bizim balığımız bunun yüzünden para etmiyor.

Birinci hususumuz şöyle: Desteklemelerden dolayı öncelikle teşekkür ederiz, 6 bin lira bir destekleme parası alıyoruz ama bu 6 bin lira destekleme parası bize yetmiyor. Bir tekneyi karaya çekerken, boyatıp göle verene kadar en az 15-20 bin lira masrafımız oluyor. Tabii, Van Gölü bizim için bir velinimetdir. Hani bir fabrika kurarsınız, binlerce lira, binlerce dolar harcarsınız, sonra fabrikayı çalışır hâle getirirsiniz. Bizim için Van Gölü bir fabrika gibidir; bir tek kuruş harcamadan aklarımızı atıyoruz, balığa gidiyoruz, bu balık hepimiz için bir geçim kaynağıdır. Van Gölü’nde 77 tane tekne balıkçılık yapmaktadır, her teknede yaklaşık 3, 4 personel çalışıyor, her bir personel demek bir aileye bakmak demektir. Tabii, bize bir destek çıkmaları lazım. Mesela, Van Gölü’nde balıkçılara bir akaryakıt desteği olması ama bu desteği verdikten sonra da ÖTV olarak, vergi olarak bunu bize yansıttıkları zaman biz mazotu petrolden alsak daha kârlı çıkıyoruz.

Bir başka sorun -şimdi konuşacaklarımızı belki burada bazı balıkçı arkadaşlarımız da kabul etmeyebilir- biz Nisanın 15’inde -her toplantıda burada dile getirdim, yine, dile getiriyorum, üç senedir toplantılara katılıyorum- balık sezonuna yasak geliyor, biz Nisanın 1’inde asma balığa çıkan, üreme için su üstüne çıkan balığı tutuyoruz, Nisanın 1’inden sonra... Örneğin, Van’ın ihtiyacı olan 2 ton veya 10 ton... O üreme için su yüzeyine çıkan balık derelere doğru göç etmeye başlar. Biz o göç balığını tutuyoruz, havanın sıcak olması nedeniyle bu balığı istediğimiz fiyata da satamıyoruz, çok uyguna 2 liraya, 3 liraya, 5 liraya satıyoruz; biz kendimiz bu balığı bitiriyoruz. Ben geçen toplantıda da söyledim, Müdür Yardımcımız, Sayın Şube Müdürümüz Muhammet Bey dedi ki: “Bizi aşan bir konu, Bakanlığımızca verilen bir karardır.” Tabii, Müdürümüz bunda haklıdır. Siz Sayın Bakanlığımızca

buraya geldiğiniz için, biz bu yasağı 1 Nisana çekmek istiyoruz. Küresel ısınma nedeniyle, suyun sıcak olmasıyla balığın çok çabuk su yüzeyine çıkmasını önlemek için bu balığı tutuyoruz; yazıktır, bir Vanlı olarak buna müdahale edelim.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Bu konuda herhâlde balıkçılar arasında bir ittifak yok ama.

ÜMİT TERAN –Var, var; normalde hiç iyi bir şey değil.

Bir de yasaklama döneminde, şimdi, şube müdürümüz olsun, Sahil Güvenliğimiz olsun, bot komutanımızın olsun, Jandarmamız olsun, bütün sahillerde müdahale ediyor, buna gereken... Ben 10 ton balık çıkartmışım, Jandarma veya Tarım geliyor “5 bin lira cezası...” Sen benim mükafatlandırıyorsun, eğer benim teknemi tuttuysan tut, imha et tekneyi.

Bir de ikinci bir husus: Balık yasaktır, tamam, balıkçıların hepsi buna uyuyor. Balık yasağında gelin bir çarşıya gidelim, bütün tezgâhlarda Van balığı bağıra bağıra satılıyor. Eğer tüketici bunu tüketmezse balıkçı bunu çıkarıp buna satmaz.

Teşekkür ederim hepinize. (Alkışlar)

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Biz teşekkür ediyoruz.

ÜMİT TERAN – Bir de unuttuğum şu var, tabii, kirlilik için söyleyeceğim onu da: Limanlarımızda biz hepimiz de şey yapmak istiyoruz; sintine depoları, büyük sintine depoları; iyi altyapı... Sayın Tatvan Liman Başkanımız tarafından bir ay önce bize dile getirildi “Sintilerinizi denize dökmeyin.” Çok iyi olur, biz de dökmelerine karşıyız ama büyük bir altyapı limanlarımızda bulunsun... Altyapı olmadan ben sintineyi doldurdum bidona, ben nereye boşaltacağım? Tekrar yine denize boşaltacağım.

Bir de soğuk hava depolarının bizim balıkçı barınağında olmasını istiyoruz.

Arz ederim.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Teşekkür ederiz.

Hemen ön tarafa doğru...

MEHMET ATEŞ – Öncelikle sayın vekillerim, değerli üyeler; hepiniz hoş geldiniz, başımızla gözümüz üzerine geldiniz.

Ben yirmi yıldır Van Gölü’nde balıkçılık yapmaktayım, ismim Mehmet Ateş.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Buyurun Mehmet Bey.

Kayıtlar için kimin söylediği, konuştuğu belli olsun diye uyarıyorum.

MEHMET ATEŞ – Şimdi, efendim, tabii, bu balıkçılığı sürdürmek istiyorum, çocuklarıma bunu bir meslek olarak bırakmak istiyorum ama bugün bana sorarsanız bırakmak istiyor musunuz? Bırakmak istemiyorum, çocuklarımla göl kenarına getirmek bile istemiyorum çünkü ne bir pazarı var, ne doğru düzgün teknelerimizi bağlayacağımız bir barınağımız var, barınaklarımızı hep kendi ellerimizle, kendi imkânlarımızla yaptık. Bunlardan dolayı yani gerçekten de çok mağduriyet içerisindeyiz ancak siz bunu yerinde gelip incelerseniz görebilirsiniz çünkü burada ne söylersek boş. Sizi limanlarımızda, balıkçılar olarak ağırlamak istiyoruz, sorunlarımızı bir bir size söylemek istiyoruz.

Benim son söylemek istediğim de efendim, hepiniz burada “Van denizi” diyorsunuz gerçekten de biz bunun tescillenmesini istiyoruz. Yani ruhsatlarımızda normalde bizim tekne evraklarımız Marmara’yla eş değeri aynı kanunlarla, aynı koşullarda çalışıyoruz ve bizim yeşil ruhsatlarımızın da denizlerde geçerli olmasını istiyoruz.

Teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Sağ olun.

Başka söz isteyen?

Buyurun.

VAN GÖLÜ AKTİVİSTLERİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ KUTBETTİN DEMİR – Saygıdeğer Başkanım, saygıdeğer üyeler ve kıymetli katılımcılar; hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Ben Van Gölü Aktivistleri Sivil Toplum Örgütünün Başkan Yardımcısıyım ve kurucu üyesiyim; ismim Kutbettin Demir.

Öncelikle bundan bir yıl önce bir sit alanı ilan edildi. Bu sit alanın içi boş, doldurulması gerekir; kaçak yapılar devam ediyor. Birinci sorunumuz bu. Yapılarını yapmayıp bekleyen, imarı bekleyen arkadaşlarımız burada ihmal edilmiş oluyor. Bu birinci sorunumuz. İkincisi ise Van Gölü havzasında bulunan arıtmaların tamamlanması. Başta Sayın Cumhurbaşkanımızın değerli eşi Emine Hanım'ın öncülüğünde Van Gölü Arıtma tesisi geçen yıl bitirildi ve faaliyete geçirildi, kendisine teşekkür ediyoruz. Aynı hassasiyetin başka ilçelerde de gösterilmesi gerekir. Örneğin, Adilcevaz Belediye Başkanlığı bire bir kendi görüşmem yani bu kulaktan dolma değil, bir mahallenin kot farkından dolayı direkt göle akıtıldığını söyledi bana. Ahlat keza aynı öyle. Özellikle Tatvan Belediyesinin enerji giderleri fazladır diye belli saatlerde şalter indirilip direkt göle akıtılıyor. Bunlar bizim değerlerimiz, korumamız gerekir, çocuklarımıza güzel bir Van Gölü miras bırakmamız bizim görevimiz. Bu sorunu dile getirirken bunun yanında son iki yılda bir de hakkı teslim etmek gerekiyor. Kaçakçılık konusunda Jandarmamız, Emniyetimiz büyük özveri içinde çalışıyor. Gerçekten kaçak balık avlanmanın önüne geçildi. Aynı hassasiyete 2024'te de devam etmeleri için huzurunuzda kendilerine teşekkür etmek istiyorum. Bu çok önemli çünkü üreme dönemi, bu bir katliamdır, yapılmaması gerekir. Özellikle Jandarmanın bu konuda büyük emek verdiğine ben kendim şahidim ve sizin huzurunuzda kendilerine teşekkür ediyorum.

Bir de Van Gölü Koruma Eylem Planı, bu iki yerde uygulanıyor, biri Kapadokya'da öbürü de Çanakale'de. Bunun içeriğinin doldurulup bir an önce zaman kaybetmeden Van Gölü havzasına uygulanması gerekir. Denetlemenin özellikle sivil toplum örgütlerinin ve Hükûmetin kurabileceği bir kurumla birlikte yapılması gerekir. Niye? Çünkü en büyük kirleticisi bugün belediyelerimiz. Yaptırım gücümüz yok. "Giderim var, ben enerjiyi karşılamıyorum." diyor, direkt şalteri indiriyor. Bu büyük bir katliam ama sivil toplum örgütleri bu işin içinde olursa tabii, devletle birlikte biz tek sivil toplumun elinden geçsin istemiyoruz, Çanakale'de, Kapadokya'da nasıl uygulanıyorsa aynı uygulamanın Van Gölü havzasında da uygulanmasını sizden rica ediyorum.

Bu toplantıyı da kıymetli buluyorum. Niye? Çünkü bu işe değer verdiniz anlamına geliyor. Öncelikle ben ve sizler bir yeri keşfetmemiz lazım, keşfettiğimiz yeri sevmemiz lazım, korumamız ve tanıtmak lazım. Tanıtmak da bizim işimiz, sivil toplum örgütlerinin işi. Biz elimizden geleni yapmaya hazırız, ne olur sizler de elinizden geleni yapın.

Bir de tekneciler "sintine" olayını gündeme getirdiler. Özellikle bu konuda Edremit Belediye Başkanına teşekkür etmek istiyorum. Bunu başlattılar, belki arkadaşlarımızın haberi yok, haftanın belli bir günü toplatılıyor. Hani bilgileri olsun diye çünkü haklının da hakkını teslim etmek lazım. Edremit Belediye Başkanı bu konuda adım attı, kendilerine de teşekkür etmek istiyorum. Ben tabii, teknik yönünü bilemem belki Başkan iyi niyetli, kendisiyle görüşürseniz, bu konuda adım atacağına inanıyorum.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – "Artırılsın." diyorlar, daha çok ortaya çıkarılsın istiyorlar.

VAN GÖLÜ AKTİVİSTLERİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ KUTBETTİN DEMİR – Hepinize teşekkür etmek istiyorum, sağ olun.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Şuradan bir söz talebi var, oradan sonra size verelim.

REŞİT YILMAZ – Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri, değerli Vali; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Efendim, ben Gürpınar Değirmenci Mahallesi’nde Köşk Alabalık Çiftliğinin sahibiyim, 100 tonluk alabalık tesisinin sahibiyim. Efendim, 2022’nin 1’inci ayından bugüne kadar bizim Başbulak Çayı dediğimiz, Türkiye’de debisi 3,5 metreküp olan suyumuz, içme suyu altında hepsi Van’a verildi. Bu, sadece beni değil, Van halkını da ilgilendiriyor söyleyeceklerim, lütfen bütün arkadaşlar beni çok dikkatli dinlesin çünkü elimizde delillerimiz var, tespitlerimiz var. Geçen cumartesi bugüne hep dua ediyoruz ben ile ailem. Biz Sayın Kayhan Türkmenoğlu’na ulaşmaya çalıştık çünkü bizim tesisi biliyor, gelmiş bizim tesiste yemek yemiş. Çok güzel bir tesisimiz var, arkadaşlardan biri dedi “İsmi söyle.”, ismim Reşit Yılmaz, Köşk Alabalık Çiftliği.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Kayıtlara geçsin diye uyarıyorlar sizi.

REŞİT YILMAZ – Evet efendim.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Buyurun, devam edin.

REŞİT YILMAZ – Efendim, 2022’nin 1’inci ayından bugüne kadar ben, ailem ve Gürpınar halkı olarak, muhtarlar olarak uğraşıyoruz canla başla ama bir türlü çözüm bulamadık. Benim gayem bu hafta içinde muhtarları alıp Meclise gelmekti, ben şu an gerçekten sanki bir rüyadayım, inanamıyorum.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Meclis ayağınıza geldi.

REŞİT YILMAZ – İşte ben inanamıyorum, gerçekten arkadaşlara da söylüyorum, ben rüyada mıyım yoksa gerçekten gerçek şeyler mi görüyorum?

Efendim, geçen cumartesi bu yana bizim balığımızın üzerine tamamıyla sularımız kesildi. Benim bu sene 100 tonluk Alabalık Tesisimde ben 1 ton üretim yapamadım, elimde arazim var. Bu sene sular... Ağustosun sonundan bugüne kadar durmadan yağış alıyoruz, sularda bir yükselme var, sularda bir yükselme var ama maalesef VASKİ görevini yapmıyor, bizi mağdur etti. Bu hafta içinde Devlet Su İşleri Bölge Müdürlüğüyle görüşmek için kaç kişiyi devreye soktum görüşemedim. Balıklarım her gün -elimde biraz balığım var, restoranım var- ölüyor; yumurtalarımızı çıkarmışız, üzerine su gelmiyor; anaçlarımız yani elimizde, günlük rapor veriyoruz. Tarıma müracaatta bulunduk, Tarımdaki arkadaşlar geldi, her gün tutanak tutuyorlar, biz bittik, bitmek üzereyiz. Ha “Sorun, çözümü ne olur?” diyeceksiniz. Efendim, 2016’da ikinci bir boru Van’a çekildi, 1985’te Van’a ilk boru verildiği zaman o asbest sistemiyle yapıldı, o asbest sistemiyle yapılan borunun yüzde 30’unda su şu an sızıyor; millet çoğunu delmiş, onunla tarımsal sulama yapıyor. O yüzden ne Van halkı su alabiliyor ne biz balıkçılar su alabiliyoruz; bizi çok mağdur ettiler, çoğu insan da benimle hemfikirdir, bizim mahalle muhtarı da katılacaktı, dedi “Su ürünleri olduğu için ben katılamıyorum, selamlarımı da söyleyin.” Elimizde olan bütün belgelerimiz var, bilgilerimiz var, boruları nasıl deldiklerini, nasıl tarımsal sulama yaptıklarını, tarımsalsa bizim hakkımızdır. Ben su paramı ödüyorum, ben kiramı ödüyorum, ben ailemle güzel bir restoran yapmışım ama bu heyetten de bir ricada bulunacağım: Madem Van Gölü’nü bu kadar gezdiniz, Van’ımızı gezdiniz, lütfen gelin bir balığımızı yiye öyle gidin, yerinde bir görmenizi istiyorum, gelin oradaki... Şimdi, efendim, bazı insanlar canla başla bir şeyler yapmaya çalışır, ben canla başla... Sayın Vekilim çok iyi biliyor, ilk buraya geldiği zaman konteynerin önünde bir balık yemişti; benim damadım da Gençlik Kolları Başkanıydı, Kadir Özbilge; kendisiyle beraber gelip yemek yemişti ama bu sene bizim, tekrar geldi nasip oldu, restoranda yemeğimizi yedi, inanmadı, dedi “Ne kadar güzel bir yer yapmışsın, ne kadar güzel bir restoran yapmışsın.” Ve de iddialıyız yani Türkiye’nin en güzel balığı bizim Van alabalığıdır.

Efendim, saygılarımı sunarım.

Efendim, lütfen bir çözüm, balıklarımız yani her gün ölüyor, lütfen bize bir can suyu. Bu bir hafta içinde çalmadığım kapı kalmadı ama maalesef çok mağdurusuz. Her gün Tarımcı arkadaşlar, dün gelip ölçüm aletlerini getirdiler, tutanaklarını tuttular, suyun gelmediğini, balıkların o yüzden öldüğünü; arkadaşımızı şube müdürümüz de görevlendirdi, her gün de... Zaten bizim şu an burada, bizim Tarımda, Gürpınar Tarımda çalışan arkadaş da her gün gelip... Her gün elimizde kalan balıklar da maalesef ölüyor. Bizim yani efendim, biz şu an çok mağdurusuz.

Saygılarımı sunarım.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Burada ilgililerine, burada olan ilgililerine birebirde aktarmış oldunuz, Meclise de böylece söylemiş oldunuz.

Tabii, biraz önceki konuşmacımız birkaç teşekkür etti biliyorsunuz; ben bunu önemli buluyorum. Sorunları ve çözüm önerilerini ifade ediyoruz ama yapılanlara da teşekkür etmek bence çok kıymetli çünkü buradaki insanların hepsi görevini yapıyor ama görevi hakkıyla yapabileceğimiz belki de tek şey teşekkür etmek; onu da esirgemezseniz ondan da ben memnun olurum çünkü herkes iyi olsun diye uğraşılıyor. Belki kötülerden, olumsuzluklardan, kötü şeylerden şikâyet ediyoruz ama iyi şeyler varsa da teşekkür etmeyi ben çok kıymetli buluyorum.

Siz söz istemiştiniz, zaten yavaş yavaş tamamlayacağız, buçuk gibi programımızı inşallah nihayete erdirmiş olalım. İsminizi söylerseniz, kendinizi tanıtırsanız kayıtlarımıza eksik geçmesin.

Buyurun.

VAN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ SAĞLIK HİZMETLERİ DAİRE BAŞKANI ADİL ALLAHVERDİ – Sayın milletvekilleri, Sayın Vali, değerli katılımcılar; ismim Adil Allahverdi, Van Büyükşehir Belediyesi Sağlık İşleri Daire Başkanıyım.

Şimdi, Değerli Ali Bey ile kıymetli Suzan Hanım özellikle Büyükşehir Belediyesine atıfla üç konuyu dile getirdiler. Başta, özellikle beni ilgilendiren vektörle mücadele yani sinek, karasinek, sivrisinek vesaire. Büyükşehir Belediyemize ait iskelede bulunan sağlık merkezinden bahsettiler. İskelede bulunan sağlık merkezimiz yani vektörle mücadele merkezimiz... Şunu özellikle ifade edeceğim: Van'daki en büyük problemimiz Van Gölü'ne mahsus olan Van Gölü sineği -halkımızın tabiriyle, bilimsel anlamda ise "kronomid" dediğimiz- yani ısırmayan ama bir yazımızı zehir eden, özellikle Van Gölü'nde ve sahilde üreme yapan böyle bir kronomid problemi var. Van Büyükşehir Belediyesi olarak biz vektörle mücadeleyi...

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – O da endemik bir tür mü?

VAN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ SAĞLIK HİZMETLERİ DAİRE BAŞKANI ADİL ALLAHVERDİ - Tamamen endemik bir tür.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – O sinek de endemik mi?

VAN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ SAĞLIK HİZMETLERİ DAİRE BAŞKANI ADİL ALLAHVERDİ - Kesinlikle. "Van Gölü sineği" dediğimiz kronomid bütün dünyada biliniyor fakat sodalıda üreyen kronomid Van Gölü'ne mahsus bir sineğimiz; bunu herkes biliyor. Van Büyükşehir Belediyesi olarak biz kesinlikle ekosistemi korumak amacıyla tamamen bakteri kökenli biyolojik larvasit kullanıyoruz; özellikle Ali Bey bunu dile getirdiği için söylüyorum, tamamen bakteri kökenli biyolojik larvasit kullanıyoruz.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Yani biyolojik mücadele yapıyorsunuz?

VAN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ SAĞLIK HİZMETLERİ DAİRE BAŞKANI ADİL ALLAHVERDİ – Bu biyolojik larvasit... Şunu söyleyeceğim: Özellikle "Spinosa"ı bütün dünya biliyor, bu işin üretimini dünyada... Hatta biz Van Gölü sineğiyle bu mücadelemizi yaparken Dünya Sağlık Örgütü'nün, Sağlık Bakanlığımızın, özellikle Yüzüncü Yıl Üniversitesindeki kıymetli profesör

hocalarımızın raporları doğrultusunda -tekrar söylüyorum- biyolojik larvasit kullanıyoruz, en pahalı ilaç olmasına rağmen. Niye? Çünkü endemik bir göl var ve endemik bir inci kefalı var, dolayısıyla endemik bir ekosistemimiz var; biz bunları özellikle Van Büyükşehir Belediyesi olarak korumak zorundayız. Biz bu biyolojik larvasiti yüzde 90 kullanıyoruz; ben bunu özellikle altını çizerek söylüyorum.

Van Büyükşehir Belediyesi olarak -yazın dikkat ettiyseniz- bizde gece ULV'si neredeyse tamamen bitmiştir yani biz "zehir" dediğimiz pestisit asla kullanmıyoruz. Van Gölü'nde vektörel mücadeleye bağlı olarak bugüne kadar bir tek canlının ölümüne şahit olunmamış çünkü biz -yine söylüyorum- bütün dünyanın "mutlaka kullanılması gerek" dediği ama en pahalı olan ilacı yüzde 90 kullanıyoruz. Bizde kesinlikle insektisit kullanımı asla yoktur.

Bir de demin söyledim, biz tamamen hizmet alımına gitmiyoruz. Niye? Çünkü siz hizmet alımında kullanılan ilacı bilemezsiniz. O yüzden bizim bütün personelimize "biyosidal ürün uygulama eğitimi" bizzat Sağlık Bakanlığı tarafından verilmiş, bütün personelimiz belgeli. Yetmiyor, bizim Büyükşehir Belediyemize ait 5 mesul müdürümüz var. Bütün belediyelere bakarsanız en büyük problem mesul müdürünün olmayışıdır. Mesul müdür, yine Sağlık Bakanlığı tarafından özel bir eğitimden ve özel bir sınavdan geçirilmiş. Bu 5 mesul müdürümüzün koordinasyonu dâhilinde, rotasyonu dâhilinde bütün ekibimiz Van Gölü'nü, Van Gölü balığını, ekosistemi koruyabilecek en üst yöntemi ve en üst sistemi kullanıyor. Bunun dışında, Ali Bey ve Suzan Hanım şu kısma değindiler -benim daire başkanlığımın bünyesinde değil ama- dip çamuru dünyada kullanılan tekniğe kesinlikle uygun. Şimdi, Van'da -arıtmadan da bahsedildi- ileri biyolojik bir arıtma sistemi var. Daha önce bu sistem yok, bu belediye döneminde yani bu son yıllarda hayata geçirilmiş, mükemmel bir biyolojik arıtma sistemi var ama bir de dip çamuru var. Dip çamuru bütün dünyada nerede olur? Gelgit ve dalga vesilesiyle nereye yığılır? Sahile yığılır. Büyükşehir belediyesi, Çevre Bakanlığıyla vesaire bakanlıklarla koordine çalışmak suretiyle göl sahilinde ilk etapta yol yaparsınız, dip çamurunun özellikle en yoğun olan kısımlarını alabilecek şekilde sağlam ve sollu dip çamurunu alırsınız, bertarafını gerçekleştirirsiniz. Dolayısıyla yaptığınız geçici yolunuzu temizler çıkarsınız. Dediğim gibi, Çevre Koruma Kontrol Daire Başkanlığımızın sorumluluğunda ama konuya da en azından kısmen de olsa hakimiz. Bunun dışında işte "Evsel atıkların göle gittiği, çevreyi kirlettiği" söylenildi. Van'da devasa bir vahşi çöp alanı -herkes biliyor- mükemmel düzenli depolama sahasına dönüştürüldü ve bu düzenli depolama sahasında yılda devasa elektrik üretimi gerçekleştiriliyor. Erciş, Çaldıran, Muradiye bir aktarma istasyonumuz; Özalp, Saray 2'nci aktarma istasyonumuz, Gevaş, Çatak, Gürpınar, Başkale'ye kadar gidecek bölgede 3'üncü aktarma, düzenli aktarma. Yani bütün dünyada evsel atıkların tekniğine uygun bertarafını sağlayabilecek bu kadar modern, bu kadar mükemmel 3 tane aktarma istasyonu mevcuttur ve bu 3 aktarma istasyonu bu evsel atıkların tamamı nereye... İşte, geçmişte "vahşi çöp alanı" dediğimiz alana, düzenli depolama sahasına gidiyor ve bu evsel atıkların elektriğe geri dönüşümü tamamen sağlanıyor. Büyükşehir belediyesi kesinlikle bu konuda hizmetlerini en üst seviyede yürütmekte ve yürütmeye de devam edecektir.

Çok teşekkür ediyorum Van'ımıza teşrif ettiğiniz için. Böyle bir Komisyonun teşekkülünden dolayı da Büyükşehir Belediyemiz adına saygı ve selamlarımı iletiyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Teşekkür ediyoruz verdiğiniz bilgiler için.

VAN ÇEVDER BAŞKANI ALİ KALÇIK – Ben bir şey söyleyebilir miyim, Büyükşehirin dönüşüm tesislerimize girebilir misiniz? Çünkü Van'da toplanan çöp oranı belli. Bir de orada geri dönüşüme sağlanan miktar da bellidir. O konuda sizin takdirinize bırakıyorum.

Bir de tonlarca... Canlı organizmaları yok eden... Acaba fantezi olsun diye mi oraları ilaçlıyorlar, hangi amaçla? Canlı bir organizmanın yok olması içindir. Acaba bu canlı organizmayı yok etme yetkisini hangi kuraldan, hangi dinden alıyor ki o canlı organizmayı yok ediyor.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Evet, yani...

DİRENÇLİ KENTLER TOPLULUĞU DERNEĞİ TEMSİLCİSİ ZOZAN ÖZGÖKÇE – Organik temizlikle ilgili bir tez var, çok güzel; deniz üssü araçlar var yani kepçe ve kamyon değil.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Evet, ben söylediklerinizi anlıyorum. Şöyle karşılıklı bir hâle de dönmemesi için, iki tarafın söyledikleri de kayda geçmiş oldu.

VAN ÇEVDER BAŞKANI ALİ KALÇIK – Bir öneri olarak sunduğum için...

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Yok haklısınız. Sizin söylediklerinizde “Eğer bir eksiklik varsa çoğaltılsın.” diyorlar evsel atıklarla ilgili. Dip çamuruyla ilgili de “Sizin söylediğiniz teknik dışındaki teknikler de değerlendirilsin, eğer uygunsa onlar da yapılsın.” diyorlar. Bu teknikleri biz diğer balıkçı barınaklarının dip temizliği konusunda da dinledik, dolayısıyla onlara da vâkıfız, teşekkür ediyoruz. Ben karşılıklı ortak akılla bir yere varılacağını düşünüyorum çünkü siz de belediyede gördüğüm kadarıyla gayet iyi niyetli çalışmalar sergiliyorsunuz.

Bizim bundan sonraki programımızı da geciktirmememiz lazım, orada da sizler gibi bekleyenler var dolayısıyla en kısa şekilde, tekrara düşmeden buyurun.

BAYRAM AKDENİZ – Sayın Başkanım, sayın vekillerim hoş geldiniz Van’ımıza.

Sayın Başkanım, Edremit’te balıkçı barınağı var, bizim bu balıkçı barınağında taşlar var, limana rahat giremiyoruz, yaşanmıyoruz. Onun dışında, pis su atacağımız yeni bir nokta...

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – İsim, soy isim; bir de kendinizi tanıtırınız. Kooperatif, balıkçı veya neyse... Kayıtlara giriyor ya kimin söylediği belli olsun diye.

Buyurun.

BAYRAM AKDENİZ – Bayram Akdeniz ben. Edremit Balıkçı Barınağında balıkçıyım efendim.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Buyurun.

BAYRAM AKDENİZ – Başkanım, şimdi, Edremit Limanı içerisinde taşlar var, bu taşların kaldırılmasını istiyoruz. Sintineleri dökmemiz için bir alan istiyoruz. Bunun dışında elektrik ve su sorununuz var orada ve yüksek kira veriyoruz. Bugün sizi balığa götüren bendim Başkanım.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Hatırlıyorum.

BAYRAM AKDENİZ – Balık çıkmıyor azdır, bize bir destek verilmesini istiyoruz, ucuz yakıt verilmesini istiyoruz.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Buyurun, dinliyorum.

BAYRAM AKDENİZ – Onun dışında yani yüksek kira veriyoruz, kiralaramızın biraz indirilmesini... Ve tek bir şey daha söylemek istiyorum:

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Geçen seneye göre ne kadar artış oldu? Geçen seneye göre yüzde kaç arttı? Yani biliyorsanız...

BAYRAM AKDENİZ – Azalma var balıkta.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Yok, Yok, kiralarda. Yani 100 lira ödüyordunuz, 200 lira ödüyorsanız yüzde 100 bir artış vardır.

BAYRAM AKDENİZ – Kirayı biz daha önceden 1.500 TL ödüyorduk.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Şimdi.

BAYRAM AKDENİZ – Şu an 20-25 bin liradan bahsediyorlar yani bayağı da yüksek, bu bizi aşıyor.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Soralım onu, onu biz net bir şekilde soralım, öyle geçsin kayda.

BAYRAM AKDENİZ – Sorsanız iyi olur.

Bir de daha önce Akdeniz olsun, Ege’de olsun bir ara çalışmışlığım olmuş, bizim Van Gölü’ müze de deniz temizleme, süpürge tekneleri gelsin; Van Gölü çok kirli, çok kirleniyor, ağlarımızın hepsi çöp oluyor, Van Gölü için yazık yani, bunun önüne geçilmesini istiyoruz.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Teşekkür ederiz.

BAYRAM AKDENİZ – Biz teşekkür ediyoruz Başkanım.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Bunların hepsini kayda geçirdik.

Bu kira konusu da soralım.

En arkaya vereceğiz mikrofonu.

Buyurun.

ERBAY GÜVEN – Sayın Vekilim, hoş geldiniz, sefalar getirdiniz, şeref verdiniz.

Benim ismim Erbay Güven. Ben Van Gölü’nde on dört senedir balıkçılık yapıyorum. 5 kardeşimle beraber varımızı yoğunuzu biz Van Gölü’ne yatırmışız fakat bizim Van balığımız para etmiyor. Gerçekten yani ne yapalım, nereye gidelim hiç bilmiyoruz. Bugün olan balığımızı kendi imkânlarımızla satıyoruz, yani bize destek çıkan hiç kimse yok ve bu işi Mehmet Ağabeyin dediği gibi yani daha sonralara götürmeyi istiyorsam, vallahi istemiyorum çünkü ne sigortamız var... Dört, beş kişiyiz, balıkçı arkadaşlarım mesela sigortayı dile getirmediler, hiçbirimizin bir sigortası yok, benim yanımda 5 eleman çalışıyor ve 5 kardeşimle beraber ben şu an 28 yaşındayım bir gün primim yok. Ben bu işi yapmak istiyorum, severek yapıyorum ama gerçekten yani devlet tarafından bağlantımız olmadığı için yapmak istemiyorum. O yüzden bunu belirtmek isterim.

Benim bir de yolcu gemisi var Edremit Balıkçı Barınağı’nda. Aynı arkadaşımız gibi bırakmıyorlar çalıştıralım. Ben sigortasını yatırıyorum. Gerçekten emin olun ki gitmediğim yer kalmadı. Büyükşehirde ben dilekçe yazdım. Kocaeli Parkı’nda çalıştırıyorum tekneyi, orada müsaade vermediler, tekrar marinaya getirdim, şikâyet ettiler. Marinada çalıştırdım, “Nevzat Aydın” diye hangi birimde ne yetkisi olmadığını bilmediğim bir müdür bana “Tekneni gel buradan al.” diye... Benim hastam vardı, gidemiyordum, bağlamıştım. O esnada kira sözleşmemi de ben o zaman yapmıştım, üç aylığını, param olmadığı için ben anca teknenin sigortasını yapabildim ve ondan sonra şikâyet ettiler. Ben diyorum “Kira sözleşmemi yaptım Edremit’te.” “Yok, kabul etmiyoruz seni burada.” gibi ithamlarda bulundular. Ben de gittim “Ben nereye götüreceğim, siz bırakın, gitsin.” dedim, gerçekten aynısını söyledim. Ondan sonra o gün bugündür tekne arkadaşımın teknesinin yanında çalışmıyor. Bırakmıyorlar çalıştıralım. Teknenin ismi “Erbay Kaptan” Bundan dolayı biz gerçekten çok mağdur kalmışız. Ben bugün 28 yaşındayım, ben varımı yoğunuzu Van Gölü’ne yatırmışım. Van Gölü’nde ben bu işi gerçekten de severek yapıyorum, kimseye zarar vermeden. Bize sahip çıkılmasını istiyorum, özellikle sigorta için.

Bir de bu yolcu taşıma sigortaları çok yüksek, yani haddini bayağı bayağı aşıyor, biz ödeyemiyoruz bunları. Eskiden -Sayın Liman Başkanı biliyor- bu sigortalar düşük hâlde yapılıyordu. Mesela, ben örnek vereyim: Üç sene önce 1.200 TL’ye yapmıştım ben 20 kişilik yolcu sigortasını, şu an 1.200 dolara yaptım bu sene yani 35 milyara falan tekabül ediyor. Bize yardım edilmesini istiyoruz.

Teşekkür ediyorum.

Hoş geldiniz tekrardan.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Sağ olun, biz teşekkür ediyoruz.

Şöyle öne doğru alalım mikrofonu.

En son Müdür Bey’le kapatmış olalım toplantıyı.

VAN ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI VAN ŞUBE BAŞKANI ENGİN IŞIK – Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; öncelikle Van’ımıza hoş geldiniz.

Bugün buradaki toplantımız, burada toplanmamız gerçekten çok anlamlı ve kıymetli. Komisyon, yanlış hatırlamıyorsam yakın zamanda kurulmuş. Daha önce kurulması gereken bir Komisyondur. Zararın neresinden dönülürse kârdır mantığıyla hareket ederek bu çalışmanızı çok kıymetli buluyorum.

Şimdi, iç sular ve denizlerimizde genel itibarıyla pazarlama, teknolojik, biyolojik ve çevresel sıkıntılar var; tabii, Van’da da buna benzer sorunlar var. Önceden konuşan arkadaşlarımızın da dile getirdiği sorunları düşünürsek, Van’da inci kefali ve balıkçılık üzerine Komisyon raporunda yer verilmeyecek büyüklükte sorun yok. Sorunlar şu şekilde anlaşılıyor: Van’da çevresel sorunlar var; Van Gölü’nün kirlenmesi, çevre sorunları ve bireysel üretici sorunları. Bunlar, tabii ki rahatlıkla, kolaylıkla çözülebilecek sorunlardır. Bu sorunların çözülmesi için samimiyet, özveri ve siyasetüstü bir yaklaşım yapıldığı an Van’da ve diğer illerimizde çözülmeyecek hiçbir sorun yoktur.

Fazla uzatmamak için de konuyu bu kadar kısa tutuyorum.

Teşekkür ediyorum.

Sağ olun.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL - Teşekkür ediyoruz.

Buyurun.

KEREM ABALI – Hepiniz hoş geldiniz, sefa getirdiniz.

Ben Van Gölü balıkçılarındayım. Van Gölü Balıkçılığı sayenizde şampiyonlar liginde yaşıyor. Eskiden müdürlük seviyesini geçmezken toplantılarımız şu an Meclisi buraya getirdiniz, hoş geldiniz.

Bizim en büyük derdimiz, tasamız, soğuk hava deposu. Van Gölü’nde balıklar, bir iki ay yokluk dönemini yaşıyor, balıkçılar, yakalayamıyor. Bazı dönemlerde de çok aşırı, yoğun çıkıyor. Şimdi, yoğun çıktığı zaman tüccarların insafına kalıyor bu sefer. Adam, en dip seviyeden alıyor, bu paraya dönmüyor. Mesela ben iki ay boş döndüğüm zaman, bir ay full geliyorum. O full geldiğim zamanları, soğuk hava deposu varsa bu beni kurtarır. O zaman ben o iki ayın telafisini yaparım ama eğer onu da yapamazsak boş kalıyoruz ve tüccarlar istediği gibi bizim şeyimizi alıyor elimizden.

Teşekkür ederim, sağ olun.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL - Biz teşekkür ediyoruz.

Buyurun.

VAN TİCARET BORSASI ÜYESİ TÜRKAY ÖZBEK – Öncelikle, memleketimize hoş geldiniz. Türkiye Büyük Millet Meclisinin bu anlamda bu alanda Komisyon üyelerinin burada bizimle beraber olması gerçekten son derece değerlidir ve çok önemlidir.

Dün de bu Van Gölü Havzası Koruma Eylem Planı’yla ilgili Sayın Gülşen Orhan Hanımefendi’nin Başkanlığında yaklaşık dört saat süren bir toplantı gerçekleştirdik, çok verimli bir toplantı olduğunu düşünüyorum, özellikle Van Gölü kirliliğiyle ilgili bütün paydaşların katıldığı bir toplantı oldu, çok verimli bir toplantı olduğunu söylemek isterim. Bu toplantının da çok değerli olduğunu bir kez daha söyleyerek, ben de bir sivil toplum kuruluşu temsilcisi olarak birkaç şey söylemek isterim.

Efendim, bizim bu Van balığımızın üniversitemiz tarafından ya da Türkiye’deki üniversiteler tarafından kendisini ötekilerden daha öne çıkaran özelliklerini öncelikle bir araştırıp onları ortaya koyarak bunun tanıtımının ve pazarlamasının bu yönde ilerletilmesini istiyorum. Yani insan hayatına ne kadar faydası var, ötekilerden daha çok faydası var mı, yok mu gibi çalışmaların yapılmasını istiyorum.

Bir de burada, efendim, bütün arkadaşları birlikte dinledik, olağanüstü bir çaba göstererek bir şeyler üretmeye çalışıyorlar; tarımda da öyle, hayvancılıkta da öyle, balıkçılıkta da öyle. Bu memlekette bu işleri yapabilmek o kadar kolay değil, olağanüstü bir performansa ihtiyaç var; hayvancılık da öyle, tarım da öyle. Dolayısıyla, bu üretici kardeşlerimiz için ve bu konunun daha endüstriyel hâle gelebilmesi adına bu memlekete özgü, bu coğrafyanın koşullarını da dikkate alarak bir destekleme modelinin muhakkak oluşturulması lazım. Arkadaşlar az önce söyledi “Ben bu mesleği çocuğuma bırakmak istiyorum ama sanki çocuğuma bir kötülük yapmış olacağım.” diye çünkü bir gelecek vadetmiyor, bizim buradaki çalışmalarımız bir gelecek vadetmiyor. Dolayısıyla o bölgeye özgü, o bölgenin koşulları dikkate alınarak, bu insanlarla empati kurarak bir destekleme modeli muhakkak bu coğrafya için ihtiyaç. Yani sadece Van’ın değil, Türkiye’nin buna ihtiyacı olduğunu düşünüyorum bu destekleme modeline.

Bir de son olarak çok uzatmamak adına, efendim, madem bu Van balığı burada yetişiyor yani dünyanın hiçbir yerinde yoksa bunun kimliğini de acaba yenileme imkânımız var mı? Yani bizi de tanımlayabilecek, bizi de içine alabilecek bir isim koyma şansımız var mı madem Büyük Millet Meclisimizin Araştırma Komisyonuyla birlikte çalışıyoruz.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL - Öneriniz var mı? İsim öneriniz varsa alabiliriz.

VAN TİCARET BORSASI ÜYESİ TÜRKAY ÖZBEK – Böyle bir şey varsa çok daha sıçratıcı bir şey olacaktır diye düşünüyorum.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – İsim öneriniz varsa...

VAN TİCARET BORSASI ÜYESİ TÜRKAY ÖZBEK – Efendim “Van balığı” yeterli değil, daha çarpıcı bir isim bulabiliriz diye düşünüyorum.

Çok teşekkür ediyorum efendim, saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Biz teşekkür ediyoruz.

Şuraya Müdür Bey’den önce kısaca söz verelim. Sizden sonra artık söz veremeyeceğiz, söz isteyenler varsa bize e-mail’den yazılı olarak ulaştırınsınlar.

NECMETTİN AKDENİZ - Hepiniz hoş geldiniz, teşekkür ederim hepinize. Ayağınıza sağlık, oradan buraya zahmet edip gelmişsiniz; baş göz üzerine geldiniz.

Gevaşlıyım, Van’da oturuyorum, Edremit merkezinde balıkçılık yapıyordum. Aynı zamanda -arkadaşımın ifade ettiği gibi- yıllardır çalışıyoruz, en az yirmi-yirmi beş yıldır bu hizmetimizi sürdürmekteyiz. Fakat sigorta, BAĞ-KUR konusuna gelince hiçbir sağlık güvencemiz yoktur. O konuda sizlerden talebimiz budur. Örneğin, tarımda çalışanlar; şeker pancarında olsun, hayvancılık sektöründe olanlar on, on beş, yirmi yıl çalıştıkları zaman BAĞ-KUR’dan emekli oluyorlar, ondan sonra sigortadan emekli oluyorlar. Bizim böyle bir şansımız yoktur. Niye olmasın? Talebimiz budur.

Hepinize teşekkür ederim, sağ olun, var olun.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL - Sağ olun, teşekkür ediyoruz.

İMEAK DENİZ TİCARET ODASI VAN TEMSİLCİSİ NEVZAT AYDIN – Sayın Başkan, müsaadenizle ben de son bir söz hakkı...

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL - Şöyle, sadece üniversiteden hocalarımıza söz vereceğiz. Sonra siz yazılı bize ulaştırın, çıkarken de sözlü ifade edin çünkü şöyle, bakın, bu kadar söz talebimiz oldu, süremiz 18.30’da bitti, on beş dakika sonra söz talebi olmuş oluyor. Sizin bizi anladığınıza eminim. Ben sizi çıkarken dinleyeyim olur mu?

Hocalarımızdan söz talebi varsa alalım.

İMEAK DENİZ TİCARET ODASI VAN TEMSİLCİSİ NEVZAT AYDIN – Kıymetli Başkanım...

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL - Dinleyeceğim sizi, lütfen... Dinleyeceğim, bir müsaade edin, müsaade edin, sırayla söz veriyorum, müsaade edin.

Buyurun Hocam.

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ SU ÜRÜNLERİ FAKÜLTESİ DEKANI PROFESÖR DOKTOR FAZIL ŞEN – Ben genel anlamda zaten bir rapor hazırladım, size üniversitede onu takdim edeceğim, sorunlarla ilgili, çözüm önerileriyle ilgili; o tarafa hiç girmeyeceğim.

Sadece “inci kefali” ya da “Van balığı” dediğimiz balıkla ilgili bazı araştırmalar talep edildi. Bizden talep ettikleri takdirde elimizde zaten çok geniş bilgiler mevcut. Üniversitede hem Su Ürünleri Fakültesi hem diğer bölümler, herkes kendi alanında bu hususta araştırmalar yapıyor. Neyi merak ediyorlarsa bize sözlü ya da yazılı bir istekte bulundukları takdirde biz bunu rahatlıkla sunabiliriz.

Bir de isim konusunda çok ciddi manada sorunlar var. Ya, bu göl, “Van Gölü” dediğimiz göl hem Bitlis’in hem de Van’ın ortak malı hatta alan olarak Bitlis daha fazlasına sahip, yüzde 57-58’i Bitlis sınırları içerisinde ve dolayısıyla bilimsel olarak da kitaplara “inci kefali” ve “Van balığı” olarak geçmiş. Yani yeniden bir isimlendirme ve bunu dünyaya tanıtmaya çok da kolay olmayacak. Bu, hem yerli hem de yabancı kaynaklara geçtiği için bu hususta ben Başkanımıza olumlu cevap veremeyeceğim. Tabii, böyle bir şey de Meclis kararıyla yapılabilir mi, yapılamaz mı, onu da bilemiyoruz ama bilimsel olarak bu artık oturmuş, her ikisi de oturmuş ve dolayısıyla başka bir değişikliğe ihtiyaç olmadığı kanaatindeyim.

Onun dışındaki soru ve sorunlarla ilgili hem üniversiteye geldiğinizde oradaki sohbet esnasında hem de yazılı olarak bazı şeyleri ben size takdim edeceğim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL - Biz teşekkür ediyoruz.

Son iki söz...

Size vermeden önce oradaki beyefendiye verelim mikrofonu.

İMEAK DENİZ TİCARET ODASI VAN TEMSİLCİSİ NEVZAT AYDIN – Başkanım, özür dilerim, çok ısrar ettim ama Deniz Ticaret Odası olarak söz almadı gerekiyordu çünkü denizcilerin hakkını korumamız, teknecilerin hakkını korumamız gerekiyordu.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL - Buyurun.

İMEAK DENİZ TİCARET ODASI VAN TEMSİLCİSİ NEVZAT AYDIN – Kıymetli Başkanım, şimdi şöyle bir durum var, birincisi: Bizim bu sektörde çalışan balıkçı arkadaşlarımız yasak döneminde teknelerin bakımını, ağlarının bakımını, yeni ağ alımı yaptıkları zaman toptancıdan borç para almakta. Bu defa, borç para aldığı için, balık toptancısına otomatikman borçlandığı için sanki bir ambargo gibi bütün balıklarını o toptancıya satmak zorunda kalıyor. Zaten sorunun temeli balıkçı için burada başlıyor.

İkincisi: Biz mesela Karadeniz ve diğer bölgelerden balık getirdiğimiz zaman gündüz sipariş veriliyor, bir gün sonra otobüslerle geliyor. Ancak, buradan balıklar gönderildiği zaman bulunduğumuz coğrafi durumdan dolayı çok kontrol olduğundan balıkları buradan dışarıya satma, pazarlama gibi bir şansımız olmuyor. Soğuk hava depolarıyla da kiralama, gönderme çok maliyetli olduğundan dolayı böyle bir şansımız yok. Mesela Van balığının üç-dört gün dayanma ömrü var, belli önlemler alındığında rahatlıkla otobüslerle gönderilebilir. Böyle bir izin Tarım Müdürlüğünden verilirse mutlu oluruz. Böylelikle, en azından dış piyasaya da açılma şansımız olur.

Üçüncüsü: Bu balık yasağı döneminde 1 kilo balığı yakalayana da 1 ton yakalayana da aynı cezayı ödediği için yaptırımların biraz yüksek miktara çıkarılmasında fayda var ki kişiler az cezayla kurtulduklarından dolayı tekrar tekrar bu kaçak olayına devam etmektedir, caydırıcı ceza olması lazım.

Van Gölü'ndeki kıyı yapılarında ise, zamanında Van Gölü'nün yüksek olmasından dolayı yapılan kıyı yapılarından dolayı suyun çekilmesi hesaba katılmadığından şimdi yapılan bütün yapılarda büyük problemler yaşamaktayız.

Sintine ve pis su atıklarına gelince Van Büyükşehir Belediyesinin başlatmış olduğu bir proje Edremit'te başladı, 4 ayrı noktada kurulacak. Sizin dediğiniz gibi, bu çalışmayı yaptıkları için de kendilerine burada huzurlarınızda teşekkür etmeyi bir borç biliyorum.

Son bir cümle olarak da şunu da eklemek istiyorum: Bugünkü tekne turunda Sinop Milletvekiliyle, Zonguldak Milletvekiliyle ayaküstü konuşma şansım oldu, orada şunu gördüm ki zaten onlar da bu konuya hâkim. İnci kefaliyle ilgili, Van balığıyla ilgili ürünleri alıp gidip araştırma yapacaklar. Evet, üniversite araştırma yapıyor, çalışmalar yapmış. Maalesef, üniversitenin bunu bizimle veya sektördekiyle şimdiye kadar paylaşmamasından dolayı piyasaya açılma gibi bir şansımız olmadı. Eğer bu konuda da destekleriniz olursa farklı illerden de farklı çalışmalarda, farklı ürünler, Dardanel ton gibi, ton balığı gibi eğer biz bunları marketlere sunma şansımız olursa çok daha iyi sonuçlar alacağız.

Çok teşekkür ederim. İyi çalışmalar. (Alkışlar)

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL - Biz teşekkür ediyoruz, sağ olun.

Buyurun, söz sizde değerli DSİ Bölge Müdürümüz.

DSİ 17. BÖLGE MÜDÜRÜ AYHAN ŞAHNA – Sayın Başkanım, sizi ve değerli heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Söz alma talebim mevcut konuşmacı arkadaşların Devlet Su İşleriyle ilgili yapmış oldukları sorulara sizin cephenizde cevaplarını verme noktasındaki kurumsal görüşlerimiz.

Sayın Başkanım, öncelikli olarak, Van bölgemizde 1950 yılından bugüne kadar göl üzerinde istasyonlarımız var, göl gözlem istasyonları. Bu göl gözlem istasyonlarının içerisinde yapılan ölçümlerde bugüne kadar -bugünden sonrası da devam ediyor- 1955 yılında ölçülen değerimiz ile 2000 yılında ölçülen değerlerimizin arasındaki kot farkı 3,5 metre. Yani elimizdeki küresel olaylarla birlikte, yani mevcut şartlar itibarıyla suyun döngüsünde sıkıntılar var. Suyun sıkıntılarının içerisinde özellikle Van Gölü'nde son on yıl içerisinde yoğun bir şekilde trendini kaybederek 136 santimlik bir düşme söz konusu. Şimdi, elimizdeki, Van ilindeki toplam su potansiyelimiz 3,5 milyar metreküp olmakla birlikte Van Gölü'ne mansaplanan suyumuzun miktarı ise 2 milyar metreküp, bu sunumlarda izah edilen 4 adet barajımızın ve 7 tane göletimizin depoladığı su miktarı ise 500 milyon metreküp. Yani suyumuzun yüzde 20'lerine daha hâkim olmuş değiliz. Bu hâlimizle birlikte yapılmış olan göletlerimiz 1970'ler ile 2010 yılları arasında yapılmış olan barajlarımız ve göletlerimiz. Bu göletlerimizin yapılma amaçlarının esaslı öncelikli olarak vatandaşın tarımsal faaliyetlerini, yereldeki insanın ekonomisini yükseltme amaçlı yapılmıştır. Tabii, bunları yaparken özellikle “2010 yılı öncesi ekolojik değerlendirme” dediğimiz raporlar var, bu raporların 2010 yılından sonra devreye girmiş olmasından dolayı geçmişte yapılmış olan barajlarımızın mansaba can suyu niteliğinde bırakılacak olan su miktarları sadece gelen debinin yüzde 10'u niteliğinde suyun bırakılması esastır ama yeni şartlara göre ise, mevcut ekolojik sistemdeki raporda çıkan değer neyse yani yüzde 10'dan daha fazla da bırakılabilir.

Bu detaylarla birlikte, üzerimize yöneltilmiş olan soruların içerisine böyle küçük dokunuşlar yapmak istiyorum. Yani, bölgemizde yağış son derece az. Özellikle yağışın olduğu kısımlar eylül ve ekim ayları, ilkbahar döneminde ise mayıs ve haziran ayları dönemine denk geliyor.

Şimdi, birinci konuşmacı arkadaşımız barajlarda ölü hacimden bahsetti. Şimdi barajların ölü hacimleri yani barajın ömrüyle ilgili biçilmiş olan bir alandır. Bu alandaki suyun hiçbir suretle boşaltılma şansı yoktur. Özellikle tarım il müdürlükleri tarafından buradaki balıkçılık faaliyetlerini icra ederken, bizim için aktif hacim içerisindeki su boşaltıldığında ölü hacminin içerisinde balığın yaşaması

için yeterli bir alan mevcuttur ancak burada oksijen miktarının azlığı nedeniyle sorunlar yaşanmaktadır. Bunun gerekçesi ise son yıllarda yağış yeterli seviyeleri de olmamasından dolayı bu problemler daha da fazla öne çıkmakta.

Yine, başka bir konuşmacı arkadaşımız tarafından nisan ve mayıs ayları içerisinde mevcut barajlardaki suyun bir şekilde balık bentlerine bırakılması talep edildi. Şimdi burada doğal olarak elimizde ekolojik bir sözleşme gereği herhangi bir mecburiyetimiz olmamakla beraber, bölgedeki doğal yaşama destek olması amacıyla her nisan ve haziran dönemleri içerisinde barajın depolanması 100 milyon metreküp olmasına rağmen bunun yaklaşık yüzde 15 ile yüzde 20'si arasını can suyu olarak vermekteyiz ama bunun aşırı derecede verilmesiyle başka bir amacı da heder etmiş olacağız. Bundan dolayı dengeli bir su yönetimi yapmak zorundayız.

Başka bir konuşmacı atık suların tekrar sulamaya verilmesi ama barajlara toplanacak suların ise dere yataklarından göle doğru akması noktasında bir atıfta bulundu. Sayın Başkanım, elimizde şu anda DSİ'nin geliştirmiş olduğu sulama sahamız 500 bin dekar. 500 bin dekara karşılık ihtiyaç duyulan su miktarıysa 500 milyon metreküp. Şimdi arıtma tesisindeki elde edilecek suyun miktarı 10 milyon metreküp. Yani o suyla o sulamaların yapılmasının asla bir gerçekliğe uygunluğu söz konusu değil. Ancak, gelişmiş toplumlarda olduğu gibi bizde de atık suların tarıma sulama olarak verilmesi de önemli bir unsurdur, bunun da önümüzdeki yıllarda değerlendirilmesi gerekir.

Sayın Başkanım, Şamran Kanalı'yla ilgili olarak bir atıfta bulunuldu. Van için Şamran Kanalı hayatı bir kaynak. Yani uzun yıllar ortalamasındaki debimiz yaklaşık 6 metreküp/saniye. Yılda 180 milyon metreküp bir su potansiyeline sahip ancak Van Gölü'nde nasıl bir düşme var ise kaynaklarımızda da doğal olarak düşme var. 6 metreküplük suyumuz şu anda 4 metreküp/saniye seviyelerine düşmüş durumda. Bunun mansabında 2012 yılına kadar bu su doğal olarak kendi mecrasında akarken paydaşlarına hizmet ediyordu ancak insan yaşamı için içme suyunun zorunluluğu nedeniyle Van halkının içme suyu da buradan karşılandığından dolayı buradaki mevcut potansiyelimizin yüzde 50'si içme suyuna gidiyor. İçme suyuna giden suyun belediyenin şebekesi içerisinde de kayıp ve kaçaklarını koyduğumuzda ne yazık ki bu miktarın 2 kat daha fazlası sarf ediliyor. Doğal olarak, bunun alt kısmında, mansabında yer alan balıkçılar ise geçmiş yıllarda almış olduğu su tahsislerinde, örneğin bir balık tesisine 1 metreküp su tahsisi yapılmış, bugünün şartlarında öyle bir suyu verme şansımız olmadığından dolayı bunların revize edilip güncel debilerinin tayin edilmesi gerekiyor. Su bol olursa paylaşım da bol olacak su kıt olursa paylaşım da kıt olacaktır.

Bunların içerisinde, tabii doğal olarak bölgemize yağışın az yağması, yağışın da kar niteliğinde yağmasından dolayı ilkbahar döneminde erimeye geçen suların depolanması, yaz aylarındaysa gerek hayvancılık gerekse tarım için bu suyun barajlarda ya da göletlerde depolandıktan sonra insan hizmetine sunulmasında sayısız faydalar olacaktır. Ne yazık ki bölgemizi diğer illerimizle de mukayese ettiğimizde çok gerilerde olduğumuz muhakkak. Ancak, son yıllarda 5'inci barajımıza başlamak üzereyiz. Gölet sayımız geçmişte 5'ken şu anda 15 tane göletimizin de fiilen bölge için çaba gösterdiğini ve bunların da hızlı bir şekilde inşaatlarının tamamlandığını bilgilendirmek istiyorum.

Arz ederim efendim.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL - Evet, Sayın Bölge Müdürümüze teşekkür ediyoruz.

Barış Bey, buyurunuz.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) - Evet, Sayın Bölge Müdürüm, size bir sorum olacak.

Aslında bu, buranın değil, genel bir sorun. Şimdi bu barajlar genelde savak yöntemiyle üstten su veriyor, doğru mu?

DSİ 17. BÖLGE MÜDÜRÜ AYHAN ŞAHNA – Evet, doğrudur.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) - Niye alttan su vermiyoruz?

DSİ 17. BÖLGE MÜDÜRÜ AYHAN ŞAHNA – Şimdi, efendim, barajlar planlanırken aktif sulanacak bir alan için gerekli olan su miktarı belirlendiğinde barajın gövdesindeki depolanacak olan suyu içeride hapsedmemiz gerekiyor ki sulama mevsimi içerisinde bu suyu dengeli olarak, sulama sezonu içerisinde müşteriye iletmış olalım.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) - Yok, müşteri olarak değil yani niye alttan vermiyoruz da üstten veriyoruz?

DSİ 17. BÖLGE MÜDÜRÜ AYHAN ŞAHNA – Şimdi, şöyle efendim: Suyun üstteki noktası dolu savak niteliğinde yani baraja daha fazla su geldiği zaman, barajın maksimum boyutlarının üstünde su geldiğinde zarar vermemesi adına üstten su savaklanarak mansaba iletilir. Aşağıdan verilmesindeki esas da genellikle batıda basınçlı borulu sistemlerinde su yüksekliğinin fazla olması basıncı da artıracığından dolayı, avantaj elde edeceğinden dolayı bir mühendislik gereğesidir efendim.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) - Mühendislik... Yani bunu alttan veremiyor muyuz?

DSİ 17. BÖLGE MÜDÜRÜ AYHAN ŞAHNA – Altan veriyoruz zaten suyu efendim.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) - Savak yöntemiyle üstten veriyoruz ya.

DSİ 17. BÖLGE MÜDÜRÜ AYHAN ŞAHNA – Yok, üstten şöyle efendim, yanlış anlaşıldı: Barajın 2 tane yapısı var, biri dip savak, biri dolu savak. Dip savaktan sulama veriliyor. Dolu savaksa gelen fazla suların mansablanması için çok az kullanılan bir elemandır ama dip savak ise sulama sezonu boyunca sürekli kullanılan bir yapıdır.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) - Tamam, teşekkür ederim.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL - Teşekkür ediyoruz.

Evet, son konuşmacımız, buyurun.

TATVAN LİMAN BAŞKANI ABDURRAHMAN AKİ - Efendim, öncelikle Komisyonumuzun buraya teşriflerinden dolayı sizlere çok teşekkür ediyorum. Bugüne kadar hep biz dertlerimizi Ankara'ya götürüyorduk, Ankara artık buralara geliyor; hakikaten bu çok kıymetli ve çok değerli.

Sayın milletvekillerim, Kıymetli Valim, değerli bölge müdürlerim, daire amirlerim ve sektörün çok kıymetli paydaşları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Van Gölü havzasının tümüne bakıyoruz yani kıyı kenar çizgisini baz aldığımızda 450 kilometreye tekabül ediyor Liman Başkanlığımızın sorumluluk sahası. Liman Başkanlığı sorumluluk sahamızın tümünde 11 tane çelik iskele, bunun 7 tanesi Van'da; efendim 8 adet barınak burada, 3 tanesi hazır, toplamda 11 tane barınağımız var, doğal barınaklar hariç yani bunlar devletimiz eliyle yapılan barınaklarımızdır. Dolayısıyla bu barınaklarımız genelinde balıkçılar ikame ediyor. Edremit Balıkçı Barınağı, şu anda orada yolcu taşımacılığı da yapılıyor; turizme açılması bakımından çok önemlidir. Efendim Grand Deniz ve adaya yolcu taşıyan, ada kooperatifinin bulunduğu yer, onlar da yolcu taşıyorlar. Dolayısıyla sektör burada canlı ama sektör burada biraz da himaye istiyor, destek istiyor; eksikliklerimiz var, tamamlanması gereken çok önemli şeylerimiz var. Zaten bu, bizim konumuzun bir bölümü de Meclis tarafından çözülmesi gereken sorunlardır. Şu anda Van Gölü üzerindeki bizim bütün yapılarımızın maalesef işletme izinleri yok. Gölün yükselmesinden sonra bir afet ilan edildi, o afeti tanımlamada belki o zaman bir eksiklik oldu ama bizatihi şu anda bizim noktamızda afete dönüştü sayın vekillerim. Nasıl oldu? Biz orada artık ÇED alamıyoruz ve yapılan yapılarımızın tümü şu anda ÇED'siz. Dolayısıyla Mecliste bunu gündemine getirerek bu yapıların mutlaka hiç değilse göl ilçelerinde yapılacak barınakların, çelik iskelelerin, limanların mutlaka dercedilerek, oraya bir madde

konularak bunların muaf tutulması gerekiyor. Yoksa, burada bundan sonra yapılacak bir şey yok ve sektör de bu noktada hakikaten sıkışmış durumda, yeni açılması gereken limanlar olacak ve bununla alakalı sıkıntı yaşanıyor.

Bir başka sorumuz -bütün sektörleri bakıyoruz, var yani- bu gemilerimizin bir çoğunun imalat tarihi 1900 olarak geçiyor çünkü eski gemiler, yeni yapılması gerekiyor ama bunların yenilenmesiyle alakalı hakikaten bir sıkıntı yaşanıyor; hem kredi noktasında sıkıntılar yaşanıyor hem de teşvikler noktasında. Birçok kuruma, birçok yere teşvik verilirken maalesef bu denizcilikte teşvik ve krediler çok az; hele hele bizim bu bölgede çok daha az.

Van Gölü iç sular statüsünde değil, Van Gölü'nde kabotaj hattındaki donatıyla donatıyoruz gemilerimizi dolayısıyla Marmara'nın bütün özellikleri neyse bunda da o geçerli. İç sulardaki kanunların hiçbirini burada geçmiyor, kabotaj hattı kuralları burada geçerlidir dolayısıyla bu konuda da bu tür şeylerin ele alınması gerekiyor ve buna göre bu yapılanmanın yapılması gerekiyor. Ümit ediyorum bu sorunlarımız, artık buraya kadar geldiğinize göre...

Bir talebimiz de, Van 2 taraflıdır; bir Van vardır, bir de Tatvan vardır sayın vekilim, biz sizi Tatvan'a da bekliyoruz.

KAYHAN TÜRKMENOĞLU (Van) - Tatvan'ı buraya getirin.

TATVAN LİMAN BAŞKANI ABDURRAHMAN AKİ - Yani o da olur ama ben Tatvan adına geldim, artık sayın vekillerimiz bir dönem de oraya gelirlerse ondan da mutlu oluruz.

Kıyılarımız çok güzeldir. Evet, bizim tahrip ettiklerimiz vardır, kendi ellerimizle tahrip ettiğimiz Van Gölü vardır ama bunun dışında da bizim Maldivler'i aratmayacak kadar güzel koylarımız da vardır, endemik bitkilerimiz hakikaten çok harikadır yani bunları böyle dar zamanlarda değil, yazın gelip görmemiz gerekiyor. Çok güzel kıyılar var, buralara ayrı yatırımların gelmesi lazım, inşallah buna öncülük edersiniz. Sayın vekilimiz zaten konuyu çok iyi biliyor, bu sene inşallah yine gideceğiz sayın vekilim ama oraya gitmek için de yeni gemilerin olması gerekiyor ve destek bekliyor, özellikle sektördeki insanlar -burada hakikaten hem balıkçılar hem yolcular- ve bu konuda ben de kanaat ediyorum buna gerek var ve yeni limanların yapılmasına da ihtiyaç var. Ama bu limanlar yapılırken mutlaka buradaki çalışanların görüşlerinin alınması lazım. Zira Van Gölü'nü Ankara'daki bu projeleri çizen arkadaşlar bilmiyor, buradaki arkadaşlarla temasa geçemedikleri... "Ben geldim, buraya kurdum, gittim." Oraya kurduktan iki sene sonra su seviyesi düşüyor, bugün bütün limanlarımız, barınaklarımız 2'şer, 3'er deva şu ana kadar tarandı ama yine yetmiyor, zira su gittikçe karaya oturuyor, işte arkadaşlar belirttiler, limanların içerisinde taşlar çıkıyor ortaya ki bunlar doğaldır yani çünkü o zaman su seviyesi çok yüksekti ama şimdi artık arkadaşlar giremiyorlar; hele hele girişlerde. Sayın vekilim, biz gerekirse bir rapor hazırlayalım, sektörün bileşenleriyle bunlarla alakalı, özellikle bu barınaklarla alakalı yeni bir şeyin düzenlenmesi lazım. Ama önce yasal hâle gelmesi için bu afetle verdiğiniz bu hakkı o kanun maddesi eğer tamamen kalkmıyorsa, o kanun maddesinin içerisine dercetmek kaydıyla Van Gölü'nde yapılacak yapılara müsaade edilmesi lazım. Yani benim "yapılar"dan kastım liman, barınak, çelik iskele bunları, kastediyorum yani orada bir binanın yapılmasını kasetmiyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum efendim. (Alkışlar)

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Evet, Liman Başkanımıza teşekkür ediyoruz.

Tabii, birinin Tatvan'da olması Van'da ikincisinin de olmasına mâni değil.

KAYHAN TÜRKMENOĞLU (Van) - Tatvan'ı biz Van'a getirelim, Van'da Liman Başkanlığı Van'da olsun.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL - Artık siz aranızda anlaşırsınız. Siz varken bize düşmez o işle ilgili yorum yapmak.

Son sözümüzü size vermiştik ama biliyorsunuz kadınlara pozitif ayrımcılık önemli.

Buyurun.

VAN TARIMSAL ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜR YARDIMCISI NESLİHAN YONCA ŞATIR - Öncelikle teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Bizim kurumumuz kurulurken kamu kurumlarına bile net olarak anlatamadık nasıl bir kurum olduğumuzu ama su ürünlerini eksik bırakmışlar, biz su ürünlerini talep ettik; ocak ayından itibaren su ürünleri kadrolarımız inşallah gelecek. Dolayısıyla, küresel ısınma ve tarımsal sorunlarla beraber olan su ürünleri problemlerine de çözüm projeleri üretmeyi ve sorunlara çözüm bulduktan sonra da balıkçılıkla ilgili gereken kurumlarla eğitimler yaparak sorunlara çözüm bulmayı düşünüyoruz. Onu da, bu konuyu da size bildirmek istedim.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Evet, güzel bir haberle böylece son veriyoruz.

Milletvekillerimizden söz talebi olanlar varsa böyle, bu taraftan başlayalım.

Buyurun Eylem Bey.

EYLEM ERTUĞ ERTUĞRUL (Zonguldak) – Herkesi ben de saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, burada -özellikle arıtma tesisinden bahsediyorum- acaba bütün kanalizasyon sistemi o arıtma tesisine gidiyor mu? Bu arıtma tesisinden çıkan suyun hepsi olduğu gibi göle mi bırakılıyor? Çünkü az önceki konuşmacının bahsettiği şey “Bütün tarımsal sulama eksikliğini atık sudan karşılayalım.” anlamında değildi bence “Orada meydana çıkan atık suyu göle vermek yerine tarımsal alana yönlendirelim.” anlamındaydı, o şekilde değerlendirmek lazım. Benim merak ettiğim nokta, burada çok önemli bir şey olduğunu düşünüyorum. Ne kadar kanalizasyon arıtılıyor? Arıtılmayan kanalizasyon veriliyor mu göle? Yaklaşık 490 metre bir derinlik var galiba? Bu, buradaki balık popülasyonunu çok ciddi etkileyecektir diye düşünüyorum, onu merak ediyorum. Senede 10 milyon metreküp civarında atık su oluştuğunu söylediniz yanlış anlamadıysam. Bunun haricinde ne kadar atık deşarj ediyoruz göle, bu bence çok önemli. Yani eğer biz burada bir inci kefalini korumak istiyorsak, evet, göç anında bu hayvanların avlanmasını engellemek çok önemli ama bir o kadar önemli olan noktada yaşayacağı ortamı sağlıklı bir şekilde korumak diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Evet, DSİ’nin alanına giren kısmına DSİ Müdürümüz cevap verebilir. Büyükşehirle ilgili tabii, su kanalizasyon...

DSİ 17. BÖLGE MÜDÜRÜ AYHAN ŞAHNA – Sayın Vekilimin yöneltmiş olduğu sorunun cevabı VASKİ tarafından işletildiğinden dolayı hadsizlik olur benim açıklamam. Ancak, arıtılmış suyun tekrar sulama sahasına verilmesinde sayısız faydalar var yani normal sudan bakteri bazında çok daha faydalı olduğundan dolayı önümüzdeki yıllarda da yeni projeler geliştirdiğimizde bu suyu kullanmaya başlayacağız ama şu anda Van’da böyle bir uygulamamız yok.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Teşekkür ediyorum.

Büyükşehir adına, tabii, sizin alanınız değil ama yani su kanalizasyonla ilgili söylemek istediğiniz bir şey varsa sizden alalım, Büyükşehirden herhâlde başka temsilcimiz yok.

VAN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ SAĞLIK HİZMETLERİ DAİRE BAŞKANI ADİL ALLAHVERDİ - Sayın Başkanım, Van Büyükşehir Belediyesi Sağlık Hizmetleri Daire Başkanı olmam hasebiyle öncelikle arıtmayla ilgili bir özet anlamında bilgi vermeye gayret ettim. Sayın Genel Müdürümüzün burada olmaması sebebiyle bu o kısmın tam detayına inmem de biraz da doğru olmaz.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Biz onu soralım o zaman Su ve Kanalizasyon İdaresine.

Kayhan Bey, sizin bu konuda söyleyecek bir şeyiniz var mı?

KAYHAN TÜRKMENÖĞLU (Van) – Müsaade ederseniz hepsine birden cevap vereyim.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – O zaman bu taraftan başlayalım.

Buyurun Necla Hanım.

NEJLA DEMİR (Ağrı) – Şimdi, bana ulaşan ziraat mühendisi arkadaşların özellikle belirtmemi istedikleri bir durum var. Gerçi siz az önce “yok” dediniz ama göl kenarında hâlâ boş, atılmış özellikle klor prifoz etil gibi tehlikeli ve yasaklanmış ilaç kutuların bulunduğu söyleniyor ilaçlama yapılan alanlarda, hatta yapıldıktan sonra atık olarak atıldığı söyleniyor. Bunu merak ettim de ben tekrar sormak istedim.

VAN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ SAĞLIK HİZMETLERİ DAİRE BAŞKANI ADİL ALLAHVERDİ - Değerli Vekilim, demin Ali Bey’in bahsettiği iskeledeki Vektörle Mücadele Merkezimizde ihalelerimiz EKAP üzerinden aldığımız bütün ilaçlar çok net belli, miktarları belli. Dolayısıyla, bizde, Büyükşehir Belediyesinde ilk barkod okutmalı sistemlerden biri Hayvan Hastanesi çünkü oradaki atıkların biliyorsunuz tıbbi atıklar vesaire olması sebebiyle... Her iki merkezimize de gelen ilaçlar 1 litre gelmişse dahi, o 1 litre sistemsal olarak asıl depoya girer, ilaçlar kullanıldıktan sonra atıklar ise atık depoya gider. Bizim ihale şartnamemizde şu nettir: İhale hangi yüklenici firmada kalmışsa atıkların tamamen o firmaca Sağlık Bakanlığı tarafından belirlenen bertaraflara götürülme yasal zorunluluğu da o firmadadır; bu, çok açık, seçik ve net. Bir de bizim hem ilaçlama depomuz hem atık depomuz çok şeffaf, zaten ulu orta, herkesin gidip çok rahat görebileceği bir yer. Hayvan Hastanemizde ise sınır yok; 7/24 -ki Kars’tan Şırnak’a, Elâzığ’a kadar bölgede neredeyse modern tek hayvan hastanesine sahip Van Büyükşehir Belediyesi- hiçbir canseverin oraya girmesine asla bir engelimiz yok; bunu Van’daki akademisyen canseverler de biliyor. Van’daki bütün canseverlerin tamamıyla biz “Whatsapp” üzerinden oluşturduğumuz gruplar üzerinde çalışıyoruz. Ama vektörel mücadelede, dediğim gibi, ilaç deposuna barkod okutma sistemiyle girer. Bize 1.000 kutu gelmişse kesinlikle sistemsal olarak çıkışı 1.000 kutudur. Biliyorsunuz, bunlar bertarafta gidince de Sağlık Bakanlığının özel bir sistemi var, siz o sistem dâhilinde bertarafta göndermek zorundasınız. Firma gelir, Sağlık Bakanlığına ödemesi gereken miktarını da öder, kaç kutu, kaç sayı aldığını da belirtir ve o şekilde bu iş böyle... Yani o konu çok net, çok şeffaf. Kendim de ziraat mühendisiyim, aynı zamanda da inanıyorum iyi bir entomologum; onu da ben, özellikle ifade etmek istedim.

Saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL - – Evet, teşekkür ediyoruz.

Tabii, sanki ben burada tarım ilaçlarının, ilaçlamada kullanılan tarım ilaçlarına ait bazı şeylerin de vatandaşlar tarafından göle atılmış veya kıyıya atılmış olabileceğini de anladım açıkçası bu söylemden. Tabii, tamamı belki size ait olmayabilir, bilemiyorum yani öyle bir şey miydi o ama bu, maalesef, duyarlılık gerektiren, çevre hassasiyeti gerektiren bir şey. Bu, özellikle, hassaten Van’da ama Türkiye’nin her tarafında çalışmamız gereken bir şey. Sizin dediğiniz gibi, bu pestisitlerin, insektisitlerin, bunların gerçekten ne kadar zararlı şeyler olduğu artık çok net şekilde ortada; onlarda ayrıca bir çevre hassasiyeti lazım.

Necmettin Vekilim, söz talebiniz? Yok, peki.

Bu taraftan devam edelim.

ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Ben fazla vakit almayayım, saat itibarıyla da epey bir geç oldu ama bugün, burada, görüşleriyle, fikirleriyle, çözüm önerileriyle sorunları ortaya koymak adına burada olan bütün katılımcılara ben teşekkür ediyorum; söylediğiniz her şey tutanaklara geçti. Emin olun, az önce Başkanımız söyledi, bu Komisyon kesinlikle siyasetüstü bir Komisyondur. Bu Komisyon, her partinin içinde yer aldığı ve gerçekten Türkiye’deki bütün balıkçıların, balıkçılık ve su ürünleri noktasında, yaşadığı sorunlara çözüm bulma noktasında ortaya konulan bir iradedir. Bu, tamamıyla bir şekilde de

sürdürülecek ve nihayetinde Komisyon çalışması raporlaştırılıp Meclis Genel Kuruluna sunulacaktır. Bu noktada bugün burada olan bütün sivil toplum örgütü temsilcilerine, balıkçı kardeşlerimize ve kurum temsilcilerine ben de teşekkür ediyorum.

Kendi adıma da son olarak şu öneride bulunmak isterim çünkü bunun mücadelesini daha önce de bildiğiniz üzere veriyorduk, veriyorum: Daha önce, bildiğiniz üzere, koruma alanı olarak, sürdürülebilir kontrollü kullanım alanı olarak ilan edilmişti, biz bunun koruma için yeterli olmadığını söylemiş ve bunu davaya da yansıtmıştık. Bizim önerimiz, Van Gölü havzası koruma kanununun derhâl çıkartılması ve son olarak da, acil olarak da koruma statüsünün değiştirilip nitelikli koruma kapsamına alınmasıdır. Bunu da belirterek ben tamamlamış olayım.

Tekrardan bütün katılımcılara teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Teşekkürler Zülküf Bey.

Kayhan Bey, buyurun.

KAYHAN TÜRKMENÖĞLU (Van) - Değerli Başkanım, kıymetli milletvekili arkadaşlarım; sizi Van’da görmekten ve burada bu sektörü tartışmaktan çok çok büyük bir keyif aldık. Ben de hakikaten bu sektörü yakinen tanıma fırsatı elde ettim, bu da bizim için bir kazanç oldu.

Öncelikle, bütün katılımcı arkadaşlarımıza, sektör temsilcilerimize, sivil toplum örgütü temsilcilerimize, meslek odalarımıza, bürokratlarımıza, Vali Yardımcımıza, Tarım İl Müdürümüze, DSİ Müdürümüze, Liman Müdürümüze, hepsine ayrı ayrı katılımları için çok çok teşekkür ediyorum.

Ben şunu gördüm efendim: “Van” dediğiniz zaman bunu özellikle sektörümüzle ilgili 3 kategoride değerlendirmek gerekiyor. Birincisi: Van Gölü inci kefalı. Yılda 8 bin veya 10 bin ton balık üretimi yapılıyor, bunun pazarlaması, büyütülmesi, bunun geliştirilmesi bizim 1’inci hedefimiz olmalı.

İkinci alanımız: Barajlardaki balık sektörümüz. Bunun içerisinde işte... Bir de Erçek Gölü’müz var biliyorsunuz inci kefalinde. Diğer yanda Sarımehter Barajı, Koçköprü, Zerneke Barajı, buralarda da sazan ve siraz balıklarının geliştirilmesi, büyümesi, daha da yaygınlaştırılması ve sektöre kazanç hâle getirilmesidir.

Üçüncüsü de: Van’da 15’e yakın özellikle alabalık çiftliklerimiz var. Bunları biz zaman içerisinde takip ediyoruz. Bunlarla ilgili sorunları biz burada zaten dinledik. Ha, bunlara destek veriliyor mu? Bence yeteri kadar veriliyordur ancak bu da yeterli değil, daha iyisini yapacağız, daha iyisini yapmalıyız diye düşünüyoruz.

Özellikle bizim son üç-dört yıl içerisinde, aldığım bilgiler doğrultusunda, 67 tane balıkçı teknesine Tarım İl Müdürlüğümüz 1 milyon liraya yakın bir destek sağlamış. 23 tane su ürünü yetiştiriciliği yapan işletmeye 2.500 ton balık desteği verilmiş. 15 tane alabalık işletmesine de 2 milyona yakın bir destek verilmiş. Bunları çok çok daha iyi bir noktaya taşıyacağız. Bunlarla ilgili sorunumuz elhamdülillah kalmayacak.

Diğer bir husus da, burada ben birçok emekçi kardeşimizi gördüm. Tabii, sivil toplum örgütlerimizin fikirleri bizim için çok kıymetli, önemli; çevresel faktörler bizim için önemli; birbirinden kıymetli, değerli çevrecilerin vermiş olduğu mesajlar bizi ziyadesiyle mutlu etti, görmediğimiz bir şeyi belki gördük. Bu tür toplantılarda fikirler, alışverişler insanları zenginleştirir, biz de bilgi anlamında hakikaten zengin bir fikir sahibi olduk. Şimdi, ben öncelikle bu Van Gölü Koruma Havza Eylem Planı’yla ilgili arkadaşlar, bu, bizim, özellikle 2020 yılında başlatmış olduğumuz bir eylem planıdır; Çevre ve Şehircilik Bakanlığımız bunu başlattı, genel müdürler düzeyinde, daire başkanları düzeyinde Van’da dün bunun toplantısı yapıldı yani Van Gölü Havzasını Koruma Eylem Planı’nın 4’üncü Dönemsel Değerlendirme Toplantısı Bakanlık düzeyinde Van’da dün yapıldı ve o konuyla ilgili tüm paydaşlar bu işi takip ediyor. Bizim için Van Gölü olmazsa olmazımızdır, biz bunu yakinen takip ediyoruz.

Bir diğer husus, burada, Van Gölü'nün kirliliğiyle ilgili arkadaşlarımız bu konuda görüş belirttiler, bununla da ilgili çalışmalar var. Bu iş teknik bir konudur, ben çok fazla bilmem, bu işin tekniğini ben bilmem. Ama benim bildiğim bir şey var: 9 Ekim 2023 itibarıyla biz özellikle 100 iş makinesiyle 1 milyon 365 bin metreküp dip çamuru çıkarmışız; benim bildiğim bu. Ha, belki daha iyisini yapacağız, daha güzelini yapacağız ama burada bir çalışma var, bir gayret var, bir emek var. Bunları biz her hâlükârda inşallah takip edeceğiz.

Son olarak, Eylem Milletvekilimin sözüne bulunayım. Bizim daha önce -herhâlde 2019 veya 2018 deyin- Van'da arıtma tesisi vardı ama adı vardı, görüntüsü vardı, ismi yoktu. Van'da 254 kilometre kolektör hatlarla döşenmiş, atıklar, direkt o tesis dediğimiz arıtma tesisine gidiyor ve deşarj edilmeden direkt Van Gölü'ne gidiyordu. Bu aşağı yukarı 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2015 bu dönemlere kadar gitti. Biz 2020 yılında Türkiye'nin en geniş kapsamlı, belki Türkiye'de yüksek teknolojisi en yüksek olan ileri biyolojik arıtma tesisini Van'a yaptık ve şu anda çalışmaya başladı. Şu anda o tesis cam gibi suyu -şimdi ben istedim şeyden, atacağım size de- pırl pırl suyu arıtıyor, göle gönderiyor. Şimdi "Göle gitmesi bizim işimize yarar mı?" Yok. Göle gideceğine sulak alanlara gitsin. Biz özellikle Van'da sulak alanlara millet bahçesi yapmadık; sazlık, bataklıklara yaptık. Bunların hepsini kuruttuk, şimdi, o tertemiz, pırl pırl suyu o millet bahçelerine göndereceğiz. Orada yeşilliklerle biz şehrimize büyük bir değer katacağız, bunları yapacağız.

Bugün Değerli Başkanımızın liderliğinde biz milletvekillerimiz olarak her birimiz bir siyasi partinin milletvekiliyiz ama sonuçta ortak noktada hepimizin değeri şu: Bu sektörleri Meclis Araştırma Komisyonunun raporlarına geçirip Türkiye Büyük Millet Meclisine bunun sunumunu yapmak.

Ben Van'a gelişimizin çok büyük bir kazanç olduğunu görüyorum ve burada birçok arkadaşımızı da hakikaten tebrik ediyorum. Şu balıkçılık sektöründe çalışan, emek veren, karşılıksız çalışan, boğaz topluğuna çalışan, bu sektörde çalışan benim değerli Sedat kardeşimi, Raşit Yılmaz'ı, Sait Ağabeyi, Süleyman kardeşimi, Bayram Akdeniz'i, Erbay Güven'i, Engin Işık'ı, Kerem Bey'i, Necmettin Akdeniz'i, arkadaş, kutluyorum, tebrik ediyorum; sizi alnınızdan öpüyorum. (Alkışlar) Ancak, bu sektörü büyütmek, geliştirmek güçle olur, birlikle olur. Birleşeceksiniz, güç birliği yapacaksınız, ben de bana düşen bir şey varsa -fikir anlamında olur, katkı anlamında olur, burada zaten kurum müdürlerimizin sizlerle ilgili mutlaka görüşleri var, duyarlılığı var- biz sizin önünüzü açacağız, sizi orada çok daha faydalı bir sektör temsilcisi olarak yetiştireceğiz ki sizden sonra 28 yaşındaki gencin kardeşi, oğlu, yeğeni de uzun yıllar bu balıkçılık sektöründe hayatını idame ettirsin. Bu sektörü biz bugün indirirsek nasıl kazanacağız arkadaşlar? Yarın siz yok olursanız inci kefalı de yok olur. Onun için inci kefalimizi de bizi de hepimizi de ayağa kaldıracacağız, Allah'ın izniyle bu sektörde çalışan kardeşlerimizin sorunlarını...

Başkanımız da vekillerimizin hepsi de ayrı ayrı değerlendirmelerini yaptılar. Ben bu toplantıda bulunmanızdan, bu toplantıda bulunmaktan ve bu Komisyonla Van'da olmaktan büyük bir şeref duydum, onur duydum. Vanlıları saygıyla, sevgiyle, muhabbet selamlıyorum. Allah'a emanet olun. (Alkışlar)

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Evet, Kayhan Bey'e teşekkür ediyoruz.

Şimdi, Komisyon sözcümüz Barış Karadeniz, buyurun.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Evet, ben de memnuniyetimi ifade etmek istiyorum. Bu kadar siyasi partinin bir arada olabildiği bir Komisyonun burada bütün iyi niyetiyle Van'a gelmesi... Bunu ancak Mecliste görebilirsiniz, bu kadar siyasi parti milletvekillerinin bir arada olduğunu ama işin içinde memleket varsa, Van varsa, Van Gölü varsa hepimiz buradayız.

Dinledik, notlarımızı aldık. Emin olun ki çok küçük dokunuşlarla büyük işler olacaktır çünkü su ürünleri sektöründe diğer bölgelerde de farklı farklı sorunlar var ama burada ilk baştaki sorun biraz çevresel. Çevrenin ötesinde devam eden süreçte, balığımızı tutuyoruz belki ama değersiz, balık fiyatları düşük. Bugün arkadaşlar “15 lira.” dedi kilosuna, çok üzüldüm, inanın çok üzüldüm. Yani benim de balıkçı teknem var, ben de denize gidiyorum, içinizden biriyim ama bir balığı tutup, o kadar emek sarf edip Türkiye’de bütün fiyatlar yükselirken balığın fiyatının burada olması çok üzücü. Bugün bir balık ekmek yedik, 100 gram dendi balığın ortalama kilosuna, 1 kilo balığa 100 gramdan 10 tane balık girer, doğru mu? 10 tane balığı 15’e bölerseniz 1 tane balık 1,5 buçuk lira. Eskiden “Sakızdan ucuz.” derlerdi ya, bu, gerçekten sakızdan ucuz yani. Onun için, yapmanız gereken sayın vekillerimizin dediği gibi, birlik ve beraberlik içinde olup ilk başta bir soğuk hava deposu, işleme, belki ileri işleme, fabrika yani bununla ilgili bir çalışma yapın. Bu endemik tür olan sodada, sodalı suda yetişen ender balıklardan olan balığımızın değerini arttırmadığınız sürece başka bir şey yapamazsınız çünkü bunun değerini arttırmak da sizin birlik ve beraberliğinizle alakalı.

Limanlarınızın genişletilmesi konusunda... Bunu sevgili hocalarım burada, Dekanımızla zaten bilfiil İzmir’de de görüşmüştük. Özel sektör, sizler ve üniversite iş birliğiyle ben bu sorunun çok kısa sürede düzeleceğini... Az önce de söylemiştim, bu akarsularda balıkların yumurtlamaya gittiği yerlerde sadece Tarım İl Müdürlüğünün, Jandarmanın, Polisin denetlemesiyle değil, oradaki vatandaşların ve balıkçıların da denetlemesiyle, el birliğiyle bu işin çözülmesi lazım. Sorumlulukları hep birbirimizin üzerine atarsak maalesef olmuyor, çözülüyor. Bugünkü birliktelikte ben bunu gördüm; siyaset konuşulmadı. Onun için, 2023’ün son günlerinde belki insanlar evinde, ailesiyle, çocukla olmak isterken biz buradayız, sizler de buradasınız. Onun için 2024 yılı, ilk başta burada olduğumuz için, Van için güzel bir yıl olsun, ülkemiz için güzel bir yıl olsun, şu birlik ve beraberliğimiz hiç ayrılmassın. Biz güçlü insanlarız, birlik ve beraber olduğumuz sürece.

Hepinize teşekkür ediyorum, sağ olun. (Alkışlar)

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL - Değerli milletvekillerimiz, kıymetli kurum temsilcilerimiz, sivil toplum kuruluşlarımız, değerli Vali Yardımcımız, müdürlerimiz, hocalarımız, balıkçılarımız, güvenlik kuvvetlerimizin değerli temsilcileri, sektörün paydaşları, sivil toplum kuruluşlarımızın temsilcileri, velhasıl burada bulunan bütün katılımcılar; öncelikle, özellikle her birinize tek tek, ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

Biz Komisyon olarak buraya sizlerle bir araya gelmek için gelmiştik, sizlerin gösterdiğiniz bu yoğun ilgi bizim açımızdan da son derece kıymetli. Ben çok güzel tespitler yapıldığını düşünüyorum, çok güzel çözüm önerilerinin kayda geçtiğini düşünüyorum ama kapatırken birkaç hususu bence hassaten ifade etmek lazım.

Van Gölü’yle ilgili söylenen işler içerisinde en büyük puntuyla yazdığım şey, kuraklık ve küresel ısınma neticesinde daha çok çevreyle alakalı ortaya çıkan problem. Bu, bize suyun ne kadar kıymetli olduğunu göstermesi anlamında son derece çarpıcı bir şey. 3,5 metre su çekilmesinden, 3,5 metre suyun azalmasından bahsettik, bunun ne kadar büyük bir rakam olduğunu Değerli Bölge Müdürümüz ifade etti. Bu, isterse tarımsal sulamayla olsun, isterse kıtlıkla olsun, isterse yağış azlığıyla olsun bizim bundan sonra ne kadar hassassak ondan bin kat daha hassas olmamız gerektirdiğini bize özellikle ifade ediyor bence. Biz şimdiye kadar denizlerde bulunduk, denizlerde de küresel ısınmadan kaynaklanan bir seviye yükselmesinden bahsediliyor. Orada 20 santimden bahsediliyor yer yer, gelgitler vesaire bunların hepsi var ama burada bir iç göl diye ifade ettiğimiz, iç deniz statüsündeki Van Gölü’nde 3,5 metre bence çok çarpıcı bir şey, bunu her birimizin kendinizle beraber çevrenizdeki herkese bir kez daha aktarmanız lazım, biz de bunu zaten kayda geçirmiş olduk Komisyon olarak.

Tabii, tekrar ifade etmek istiyorum: Sürdürülebilirlik bence son derece önemli; balık anlamında, buradaki çevrenin sürdürülebilirliği anlamında altını belki 2 kere çizmemiz lazım; sürdürülebilirlik... Hepinizin hassas olduğunu burada, bu konuda gördüm, o da Komisyon adına hepimiz için memnuniyet verici bir durum. Herkes; balıkçılar avladığı balığa karşı hassas, kurumların hepsi Van Gölü'nün durumunu bilerek Van Gölü'ne karşı hassas, aynı zamanda diğer paydaşlar son derece hassasiyet gösteriyor, güvenlik güçlerimiz Van Gölü, Van Gölü'nün temizliği ve balıkla ilgili son derece hassas, bu da ifade edildi, bütün paydaşların bu hassasiyeti sürdürülebilirlik için son derece kıymetli. "Balığımızın kıymetini bilmek lazım." denildi, gerçekten kıymetini bilmek lazım.

Gene, belki 3'üncü başlık olarak, balığın değerinin artırılması. Dünyada sadece burada yetişen bir balığın ben bundan sonraki süreçte -kota kapsamında muhtemelen, tabii "8-10 bin" deyince, bir kotamız var- bence satmakla dünyaya yetiştirilemeyeceğini düşünüyorum, şahsi kanaatim. Yani dünyada bu kadar kısıtlı bir kaynağın özel -Van şimdiye kadar kullanmış ama bundan sonra buna da vesile olacağını düşünüyorum- bir tanıtım yapılmasıyla bence Vanlılar yemek için sıraya girebilir çünkü özellikle deniz ürünü, su ürünü tüketimi dünyada son derece popüler. Dolayısıyla, böyle endemik bir türün, sodalı suda yetişen bir türün, bunun satışının ve pazarlamasının bence bundan sonra çok daha hızlanacaktır. Dolayısıyla, değerini -biraz önce Barış Bey'in söylediği gibi, tanesi 1,5 lira- arttırmamız lazım, inşallah bundan sonra olacak. Tabii, belki bununla ilgili hocalarımız üniversitede bize bilgi de vereceklerdir. Türün çeşitlendirilmesi... Yani ne kastediyorum? Belki kendine has, daha dayanıklı, daha büyük, ekonomik yönden daha etkili hâle getirilmesi anlamında yapılan çalışmalar, ben inanıyorum, mutlaka vardır. Belki dünyada benzer sularda yaşayan farklı türlerin belli kontrol içerisinde belki gölde değil ama çevresinde yetiştirilmesiyle ilgili çalışmalar olabilir. Bunların hepsi üzerinde hassasiyetle çalışılması, durulması gereken, üniversiteyle, sektör paydaşlarıyla -biraz önce de Deniz Ticaret Odası temsilcimiz söyledi- onlarla birlikte çalışılması gereken hususlar. Çünkü denizdeki türlerde -biraz size oralardan da geri bildirim yapmış olalım- hem et kalitesinin artırılması, hem et tutuşunun artırılması, hem 1 kilo yemden alınan et karşılığının artırılması anlamında çok ciddi çalışmalar var. Bunlar da buradaki hocalarımız marifetiyle ve bu tecrübe marifetiyle artırılacaktır çünkü Türkiye artık bu konuda bilgi ihraç eden, tecrübe ihraç eden bir ülke ve ihracatı 1,7 milyar dolar. Ben orada da son derece önemli bir kalem olacağını düşünüyorum ve sürdürülebilirlik şartıyla.

Tabii, bilinçlenme son derece önemli. Yani balığın gidebilmesi için su lazım ama dönebilmesi için bilinçli olmak lazım, o balığın dönmesine müsaade etmek lazım, yavru balıklara yardımcı olmak lazım, onları korumak lazım, bu da bilinçlenmeyle olur. Tabii ki güvenlik güçlerimiz, Tarım İl Müdürlüğümüz, ilgili birimlerimiz ve herkes elinden geleni yapıyor ama orada bulunan vatandaş kadar, o köyde yaşayan insan kadar hiçbirimiz bu balığın korumasında etkili olamayız bence. Dolayısıyla, onların bilinçlendirilmesi sizin yaptığınız çalışmalar kapsamında son derece kıymetli.

Tekrar her birinize teşekkür ediyorum. Yılın son günlerinde tabiri caizse Komisyon olarak Van'da kapatıyor olmaktan dolayı ayrıca memnun olduğumuzu ifade ediyorum.

Her birinize teşekkür ediyorum.

Toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 19.30